R E P O R T R E S U M E S

ED 003 875 48

BULGARIAN READER.

BY- HODGE, CARLETON T.
FOREIGN SERVICE INST., WASHINGTON, D.C.

REPORT NUMBER NDEA-VI-166 PUB DATE 62
EDRS PRICE MF-$0.36 HC-$9.12 228P.

DESCRIPTORS- *BULGARIAN, LANGUAGES, *LANGUAGE INSTRUCTION, *VOCABULARY, VOCABULARY SKILLS, *READING MATERIALS, *PATTERN DRILLS (LANGUAGE), TEXTBOOK PUBLICATIONS, READING MATERIALS, DISTRICT OF COLUMBIA

DESIGNED TO FOLLOW THE BASIC COURSE IN BULGARIAN, A READER HAS BEEN PREPARED. IT ASSUMES KNOWLEDGE OF THE VOCABULARY (AS PRESENTED IN THE BASIC COURSE ED 003 873 AND ED 003 874) AS WELL AS THE GRAMMATICAL STRUCTURE OF THE LANGUAGE. THE READER PRESENTS AREA MATERIALS AND INTRODUCES THE STUDENT TO THE VOCABULARY NEEDED TO READ NEWSPAPERS AND SIMILAR CONTEMPORARY PROSE. THE NEW VOCABULARY OF EACH SECTION IS TO BE DRILLED ORALLY WITH A TUTOR BEFORE THE SELECTION IS READ. TO FACILITATE THIS, THE VOCABULARY HAS BEEN DIVIDED INTO NONBURDEN AND BURDEN WORDS. EACH SELECTION IS ALSO PROVIDED WITH DRILL QUESTIONS. (JC)

BULGARIAN

READER

U. S. DEPARTMENT OF HEALTH, EDUCATION AND WELFARE
Office of Education
This document has been reproduced exactly as received from
person or organization originating it. Points of view or op
stated do not necessarily represent official Office of Ed
position or policy.

Edited by
CARLETON T. HODGE

FOREIGN SERVICE INSTITUTE
WASHINGTON, D.C.
1962

DEPARTMENT OF STATE

ED003875

PRECEDING PAGE BLANK-NOT FILMED

Preface

This Reader is designed to follow the Bulgarian Basic Course. It assumes knowledge of the vocabulary of the latter, as well as of the grammatical structure presented. New vocabulary is given before each reading selection.

The entire reader was written by the Bulgarian section of the Foreign Service Institute under the direction of Carleton T. Hodge. It is meant to present area materials useful in themselves and equipping the student with the vocabulary needed to read newspapers and similar contemporary prose. The readings are meant to be both informative and interesting. The interpretations of events described do not necessarily represent the views of the United States Government.

While under way this project was underwritten by an agreement with the Department of Health, Education and Welfare, under the terms of the National Defense Education Act and was then completed under that agreement.

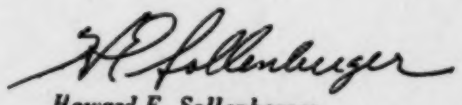

Howard E. Sollenberger
Dean
School of Languages
Foreign Service Institute

Introduction

The new vocabulary of each section is to be drilled orally with a tutor before the selection itself is read. To facilitate this, the vocabulary has been divided into non–burden words and burden words. The non–burden words are those easily recognized by the students from previously known vocabulary ('Bulgarian Cognate Words') and those close enough to English to be readily recognized ('Loan Words'). All others are burden words, each of which is given in an illustrative sentence. The selection is often an arbitrary one, and it is not claimed that every such classification is indisputable. In case of doubt, it was felt better to give a sentence for drill. The teacher may prefer to make up sentences for the non–burden words, also.

Each selection is also provided with drill questions.

Due to the great variation possible in the rendering of a given sentence, the difference between primary and secondary stress is not marked, nor is juncture.

Table of Contents

Chapter		Page
1	Балкански полуостров	1
	Историческо развитие:	
2	Историческо минало на българския народ	9
3	България под Гръцко робство	17
4	Второто Българско царство	22
5	Под Турско робство	26
6	Освобождение на България	33
7	Първата Световна война	40
8	Социални, Политически и Стопански промени	45
9	Политическо развитие след Първата Световна война (1)	51
10	Политическо развитие след Първата Световна война (2)	56
11	Исторически преглед от Втората Световна война и след това до днес (1)	64
12	Исторически преглед от Втората Световна война и след това до днес (2)	69
13	Исторически преглед от Втората Световна война и след това до днес (3)	75
14	Исторически преглед от Втората Световна война и след това до днес (4)	81
	География:	
15	Стара планина и районът й	86
16	Дунавската равнина	94
17	Северна България като цяло	98
18	Граници и Топографска структура на България ...	103

Table of Contents

Chapter		Page
19	Черноморско крайбрежие	107
20	Тунджанската област и др.	111
21	Тракийската низина (1)	115
22	Тракийската низина (2)	119
23	Юго-Западна България (1)	123
24	Юго-Западна България (2)	127
25	Юго-Западна България (3)	131
	Население:	
26	Грамотност, Етнически и Религиозни групи	133
27	Брой, Гъстота и Поминък на населението	141
	Държавна власт:	
28	Освобождението на България и Берлинският Конгрес	144
29	Създаване и живот на Българската Конституция ..	148
30	Изпълнителната власт	152
31	Законодателната и Съдебна власти	157
32	Държавната власт след 9 септември, 1944 г. (1)..	161
33	Държавната власт след 9 септември, 1944 г. (2)..	166
34	Държавната власт след 9 септември, 1944 г. (3)..	169
	Maps	174
	Vocabulary	183

БЪЛГАРИЯ

Предговор.

Балкански Полуостров

Част 1

Selected Bulgarian Cognate Words.

входен, входна	pertaining to entrance
мисъл, мисли (f.)	thought
смешение	mixture, mingling
узная (P, I - узнавам)	come to know, learn
училищен, училищна	pertaining to school

Selected Loan Words

асистент, асистенти	assistant
доминиращ, доминираща	dominant
икономически, икономическа	pertaining to economics
интелигентен, интелигентна	intelligent
компетентен, компетентна	competent
османски, османска	Ottoman
юридически, юридическа	pertaining to law

Sentences

Австриецът беше роден във Виена.	an Austrian
Битката трая два часа.	fight, battle
Мария играеше важна роля в пиесата.	important
Русия владее голяма част от Азия.	rule, dominate
В Азия има още диви хора.	wild
Аз пристигнах с австрийски самолет.	Austrian
Борис загуби доверие в жена си.	confidence

Добрият климат допринесе за напредъка на стопанството.	contribute
Те се заселиха в тази страна преди десет години.	settle
Името Ви звучи като американско.	sound
Тя имаше черни очи. Това именно му харесваше.	namely ('[this] was the very thing [that]')
Седнах в креслото с гръб към вратата.	arm-chair
През България минават пътищата на много кръстоносни походи.	crusade
Латинският език е стар, но много хубав.	latin
Нареждане дойде да го наблюдаваме ден и нощ.	order
Хора от различни народности слезоха от влака.	nationality (f.)
Нареждане дойде от началството му да замине за Виена.	chief(s), superior(s)
Трамвайт тръгна ненадейно и Борис остана на спирката.	suddenly
Гостите водеха непринуден разговор, когато домакинята влезе.	unconstrained
Момчетата очакваха баща си с нетърпение.	impatience
Обичай беше у тях да се хранят в 2 часа.	custom
Нещастието оказа влияние върху живота на цялото му семейство.	exercise, exert
Двамата се опознаха бързо.	get acquainted
След много години служба Иван бе повишен като началник на отделение.	promoted
Аз поглеждах цялото време към нея.	glance

Той подпадна под влиянието на лоши приятели.	fall (under)
Аз ще се помъча да поправя сам мотора.	try, endeavor
Предишната кола на Попов беше по-добра.	former, previous
Няма повече билети за предстоящето представление.	forthcoming
Тя си припомни постепенно всяка дума, която беше чула.	recall
Иван има много работлива жена.	industrious
Ние разменихме местата си, защото Иван като по-малък, не виждаше.	exchange
Римляните са били добри войници.	Roman
Обичам да седя на скамейка в градината.	bench
Иван замина за новото си служебно място.	official
От цялата картина ми остана само смътен спомен.	vague
Снощи спечелих много пари на покер.	earn, gain, win
Стоянов е способен и ще го повишат.	able, capable
Ние трябва да му върнем парите в срок от пет дни.	period, term
Българите са дошли на полуострова в седмо столетие.	century
Когато не знаеше нещо, той питаше своя съветник.	adviser, counselor
Съгласно договорът ние трябваше да плащаме 50 лева наем.	according to
Съдбата на всички беше в негови ръце.	fate
Нещастието със жена му бе голям удар за него.	blow, stroke

Империята стигна най-голямия си <u>упадък</u> през четвърти век.	decline, decadence
Той бе <u>успокоен</u> от доктора, че е здрав.	relaxed, relieved (of anxiety)
<u>Факт</u> е, че те са много гостоприемни.	fact

Господин Ото Христов е от дълги години на служба при австрийското външно министерство. Интелигентен, способан и работлив, той бързо спечелва доверието на своето началство ...

Но ето, че ненадейно му съобщават, че го повишават на нов пост - съветник при австрийската легация в София. Съгласно нареждането на началството си, Христов трябваше в срок от два месеца да замине за една страна, за която знаеше малко.

Той се помъчи да си припомни някои факти от историята на тази страна.

Той знаеше, че България се намира в центъра на Балканския полуостров, през който минават важни международни пътища от много страни. Спомни си, че там още две хиляди години преди Христа са живяли илирите и траките. Последните подпадали постепенно под гръцко влияние. Но към средата на второто столетие преди Христа се появили римляните, които в 46-та година преди Христа напълно покорили полуострова и го владяли цели 7 века.

Към края на второто столетие след Христа се появили славяните, които в шести век били вече напълно заселили средната и северна части на полуострова. Христов си спомни от историята, че латинската и византийска култури са оказали голямо влияние над

славянските племена на полуострова, и че тези племена са останали доминиращ елемент в тази част на Европа.

По-късно, с упадъка на Римската империя, полуостровът станал лесна плячка на дивите племена на Атила и Чингиз Хан. През полуострова водели също така пътищата на кръстоносните походи.

Тези факти, които Кристов си припомни от училищната скамейка, допринесли за смешението на народности с различни езици, нрави и обичаи, и оказали своето влияние върху културния, социален и икономически живот на полуострова.

Стараейки се да свърже познатите факти от историята с България, страната в която му предстоеше да отиде, Кристов смътно си спомни, че към 1350 година османските турци, идващи от изток, успяли да сложат крак на европейска земя при Цариград; че в 1382 година под тяхните удари паднала Сердика, т.е. сегашна София - столицата на България; и че битката при Косово поле в 1389 година решила съдбата на сърбите.

Той знаеше още добре от историята, че България е била цели пет века под турско робство.

Прекъсвайки хода на мислите си, младият австриец погледна часовника си. Часът показваше 2 след обед. След 15 минути той трябваше да се срещне в университета с един българин, сега австрийски поданик и асистент в юридическия факултет.

Кристов се приготви за излизане и поръча такси да го чака след пет минути пред входната врата, понеже колата му беше от два дни на поправка. Той се осведоми от жена си за децата и като узна че спят вече, успокоен излезе на улицата. Навън го чакаше таксито.

Беше хубав пролетен ден с каквито австрийската столица е позната.

Кристов очакваше с нетърпение да се срещне с младия българин, преди да замине за новото си служебно място, и да узнае от компетентно място всичко, което би го интересувало за тази балканска страна. Предишният ден един професор - приятел на Кристов, беше запознал последния с асистента си доктор Белев, който с удоволствие се съгласи да услужи на Кристов.

Таксито спря пред главните врати на Виенския университет. Кристов бързо се качи по стълбите и след малко се намери в стаята на асистента. Удобно седнали в широки кресла, двамата мъже започнаха непринуден разговор. Белев между другото попита, дали не би могъл да нарича Кристов на име Христов. Двамата се засмяха и Христов каза, че и други са го питали относно името му, понеже звучело като славянско такова. Така говорейки на различни теми и опознавайки се един други, те дойдоха и на темата за която Христов се интересуваше, а именно да научи нещо повече за българския народ и неговото историческо минало.

Questions

1. Господин Кристов австриец ли е?
2. С австрийски самолет ли пристигнахте?
3. Кога стана битката на Косово поле?
4. Важна ли е тази битка и за кого?
5. Коя част от Азия владее Русия?
6. Има ли още диви хора по света?

7. Имате ли доверие в Петров, че му давате колата си?
8. Климатът допринася ли много за доброто на едно стопанство?
9. Кога са се заселили първите бели хора в Америка?
10. Защо се засмяхте, когато той каза това?
11. Името му не Ви ли звучи като руско?
12. Мария, какво именно Ви хареса у него?
13. Къде обичате да седите повече - в кресло или на стол?
14. За къде са водили всички кръстоносни походи?
15. Учили ли сте латински в училище?
16. Кога дойде нареждането да учите български?
17. Какви народности хора живеят в Ню-Йорк?
18. Попитахте ли началството си преди да излезете?
19. Защо заминахте ненадейно?
20. Мислите ли, че разговорът между двамата мъже, които говорят високо, е непринуден?
21. Защо го очаквате с нетърпение?
22. Познавате ли българските обичаи?
23. Климатът оказва ли влияние на плодовете?
24. Опознахте ли го добре, преди да му дадете пари?
25. Защо не се осведомите, кога заминава влака?
26. Колко пъти беше повишен Иванов в последните пет години?
27. Защо не погледнахте към улицата, както Ви казах?
28. Мислите ли, че той е подпаднал под влиянието на лоши приятели?
29. Помъчихте ли се да поправите сам колата си?
30. На кого продадохте предишната си кола?
31. Кога купихте билетите за предстоящето представление?
32. Кога бе прекъсната връзката с тази страна?

33. Припомнихте ли си какво каза той?
34. Работлива жена ли е Мария?
35. Искате ли да разменим местата си?
36. Добри войници ли са били римляните?
37. Защо искате да седнем на тази скамейка?
38. Стоянов по служебна работа ли отиде в София?
39. Имате ли поне един смътен спомен от тях?
40. Колко спечели Петров от тази работа?
41. Спокоен човек ли е Попов?
42. Кой е най-способен в неговия клас?
43. Какъв срок му дадохте да Ви върне парите?
44. Колко столетия има от както Америка е свободна?
45. За къде водят тези стълби?
46. Защо не попитате съветника по този въпрос?
47. Какво ще получи тя съгласно договора?
48. Защо искате съдбата да му помогне?
49. Мъжът падна ли от удара?
50. Защо стопанството му е в упадък?
51. Знаете ли някои факти от живота му?
52. Колко струва този хубав часовник?
53. Кога са се заселили славяните на Балканския полуостров?
54. Чии пътища са водели през полуострова?
55. С кого трябваше да се срещне Христов?
56. Как отиде Христов до университета?
57. Защо искаше Христов да се срещне с младия българин?

БЪЛГАРИЯ

Историческо развитие

Част 2

Selected Bulgarian Cognate Words

владичество	rule, dominion
водач, водачи	leader
еднооk, едноoки	one-eyed person
премина (P, I - преминавам)	go over, pass
употреба	use, employment
усет	insight, sense
църква, църкви	church

Selected Loan Words

примитивен, примитивна	primitive
раса, раси	race
титла, титли	title

Sentences

Богослужението в църквата ще трае един час.	divine service
Достигнахме до едно място където пътят свършваше.	reach
Той се възхищаваше от духовния живот на тази малка страна.	spiritual
Влаковете в България са държавни.	pertaining to state
Тя ми направи впечатление на енергична жена.	energetic
Заселниците имаха интерес към добра земя.	settler

Очакваше се <u>затвърдяване</u> на отношенията между двете страни.	strengthening, hardening
<u>Ще извършите</u> поръчката в зависимост от нареждането.	do, commit, accomplish
Самолетът бе <u>изнамерен</u> в началото на двадесето столетие.	invented
Много селяни живеят в <u>колиби.</u>	hut
За града има и по-<u>къс</u> път от този.	short
Българите са били по-<u>малочислени</u> от славяните.	not numerous, scanty
Офицерът забрави <u>мантията</u> си в автобуса.	mantle
Войските на Византия били <u>многочислени</u>.	numerous
Бащата съжаляваше, че <u>беше наложил</u> на сина си да следва право.	impose, enforce
Славяните <u>са обитавали</u> северната част на полуострова.	inhabit
Всяка <u>област</u> има свой владетел.	province, region (f.)
Войникът <u>беше ослепял</u> в първите дни на войната.	become blind
<u>Основата</u> на къщата не беше здрава.	basis
В планината спехме на <u>палатки</u>.	tent
Аз <u>печеля</u> много пари.	earn, gain
<u>Плениха</u> го през време на войната и го пратиха да работи в Русия.	capture
Той има само <u>полза</u> от това приятелство.	benefit
<u>Поради</u> болестта Борис не можа да замине.	because of
<u>Превеждането</u> на пари за чужбина е забранено.	transferring, translating

Войниците <u>се предвождаха</u> от един офицер.	be led
Славяните скоро <u>претопили</u> малкото българи.	assimilate, melt down
Иван винаги <u>признава</u>, когато направи някоя вреда.	admit, acknowledge
<u>Причината</u> за болестта му не се знаеше.	cause, reason
Неговата фамилия води <u>произхода</u> си от царско семейство.	origin
Тя <u>произхожда</u> от добро семейство.	descend, come from, originate
<u>Първоначалното</u> впечатление от него беше добро.	original, primary
<u>Развитието</u> на болестта спря скоро.	development
<u>Ръководството</u> на стопанството прие предложението.	leadership, guidance
Да не бъдете в зависимост от други, значи да сте <u>самостоятелен</u>.	independent
Вашингтон е <u>седалище</u> на нашето правителство.	seat, main office
Договорът <u>спомогна</u> за по-голямо разбирателство между двете страни.	contribute, help
Ние се спирахме на всяка <u>стъпка</u>.	step
В <u>съседство</u> с хотела се намира голяма бирария.	neighborhood
Славяните водели <u>твърде</u> примитивен живот.	rather, too
<u>Тогавашните</u> обичаи били различни от сегашните.	of that time
Не след дълго хванаха <u>убиеца</u>.	murderer

БЪЛГАРСКИЯТ НАРОД И ИСТОРИЧЕСКОТО МУ МИНАЛО

"Българите," започна да разказва Велев, "са се заселили на сегашния Балкански полуостров преди близо 13 века и не са били от славянски произход, а са произхождали от Азия. Те са представлявали едно от племената предвождани от завоевателя Атила. Известно е, че към края на седмото столетие, тези български племена са преминали реката Дунав и се заселили в днешна Добруджа и днешна северна България, слагайки началото на Българската държава. По онова време Балканският полуостров е бил обитаван от славянски племена. Многочислени на брой, славянските племена бързо успяли да претопят малочислените български заселници от Азия. Като по-силна и енергична раса, българите наложили името си в областта, създавайки първоначалната политическа и социална структура в ново-образуваната държава. Езикът обаче и начинът на живот останали славянски.

В началото на 9-ти век се издигнал първият български владетел със здрав държавен и политически усет - Хан Крум. До края на 9-ти век българските владетели носели титлата "хан". Като държавен глава, Хан Крум е бил признат както от Рим, така и от Византия. Българите живеели тогава в колиби и палатки и водели твърде примитивен живот. Тяхните водачи обаче разбрали, че те могат да имат само полза от борбата между Рим и Византия за влияние в България и че покръстването на българите било важна стъпка за затвърдяване основите на новата държава. В борбата, кой да покръсти българите, Византия спечелила поради факта, че

била в съседство с България. Една от причините за това бил също и фактът, че Рим настоявал богослужението в България да се извършва на латински, докато Византия била съгласна то да се извършва на български. В 865 година българите приели християнството от Цариград.

По това време светите братя Кирил и Методи изнамерили славянската азбука за употреба при превеждане на черковните книги на славянски в Моравия.

Един от тяхните ученици, свети Климент, донесъл азбуката в България и спомогнал за откриване на училища и създаване на първата българска книжнина.

Покръстването на българите допринесло за развитието на самостоятелен духовен живот в България. То обаче, не спряло борбите за влияние на Балканския полуостров между българи и византийци.

Българската държава достигнала най-голямото си развитие през времето на Симеон, в периода 893 до 927 година; Симеон получил към края на царуването си титлата "Цар на българите".

Към втората половина на десетия век и по-късно, центърът на сила и влияние на българската държава се преместил от бреговете на Дунав към Македония, около езерата Преспа и Охрид. Град Охрид станал седалище на тогавашния български патриарх и център на културния живот на страната. Там бил създаден първият български университет под ръководството на свети Климент Охридски. Там също така, под ръководството на българския цар Самуил, 976 до 1014 година, България се издигнала отново за късо време, за

да загуби срещу византийския император Василий Българоубиец. Последният пленил 15 хилядната армия на Самуила, ослепил 99 от всеки 100 войника, като поставил по един едноок войник да ги води ...

Така в 1018 година българската държава изгаснала под мантията на Византийското владичество за почти цели два века.

Questions

1. Ходите ли често на богослужение в черквата?
2. Кой бряг е по-висок - българският или румънският?
3. Четохте ли вече днешния вестник?
4. Достигнахте ли приятеля си в ученето?
5. Кои имат по-висок духовен живот - хората в града или тези в селото?
6. Държавни ли са влаковете в България?
7. Енергичен ли е Стоянов в работата си?
8. Кога са пристигнали първите заселници в тази страна?
9. Защо мислите, че отношенията им ще се затвърдят?
10. Здраво ли е детето им?
11. Известно ли Ви е, че Вие сте болен?
12. Извършихте ли това, което Ви казаха?
13. Коя черква се издига най-високо над София?
14. Кога е бил изнамерен самолетът?
15. Живяли ли сте в колиба?
16. Има ли по-къс път от този?

17. Мислите ли, че ние сме по-малочислени от тях?
18. Офицерът намери ли мантията си?
19. Има ли тази страна многочислени войски?
20. Защо наложихте на сина си да не излиза тази вечер?
21. Кой обитава северната част на полуострова?
22. Коя област е по-добра за живеене?
23. Къде е бил образуван първият конгрес?
24. От кога е ослепял този човек?
25. Здрава ли е основата на тази къща?
26. Обичате ли да живеете в палатка?
27. Колко печели Иван на седмица?
28. Кога Ви плениха и къде?
29. Имате ли полза от тази книга?
30. Не Ви разбрах; поради какво не можахте да заминете?
31. Забранено ли е превеждането на пари?
32. От кого се предвожда групата?
33. Кой представлява нашата страна в България?
34. Кого претопили славяните на Балканския полуостров?
35. Детето призна ли, че е счупило часовника?
36. Коя е причината да не дойдете с нас?
37. От какъв произход е Мария?
38. Семейството му не произхожда ли от Тексас?
39. Как се казва първоначалното училище, в което сте ходили?
40. Кога ще спре развитието на болестта?
41. Познавате ли някой от ръководството на фирмата?
42. Самостоятелно ли работите или с някой друг?

43. Кой е сегашният Ви адрес?
44. Кой град е седалище на нашето правителство?
45. Културните отношения с тази страна биха ли спомогнали за по-добро разбирателство с нея?
46. Колко стъпки е широка стаята?
47. Искате ли създаване на дипломатически отношения с тази страна?
48. Кой живее в съседство с Вас?
49. Навъни не е ли твърде студено за децата?
50. Кой беше тогавашният управител на града?
51. Хванаха ли убиеца на жената?
52. Защо е забранена употребата на това лекарство?
53. Имате ли усет към хубави неща?
54. Кога са се заселили българите на Балканския полуостров?
55. От кого е бил признат Хан Крум?
56. Защо Византия спечелила в борбата за покръстване на българите?
57. Какъв живот са водили тогава българите?
58. Кой изнамерил славянската азбука?
59. Какво направил Свети Климент за българския народ?
60. Какво се е случило с България към втората половина на десетия век?
61. Кой стоял на чело на културния живот в Охрид?
62. В борбата срещу кого загубила България?

БЪЛГАРИЯ

Историческо развитие

Част 3

Selected Bulgarian Cognate Words

единство	unity
западам (I, P- западна)	decline
набера (P, I- набирам)	gather, collect
неограничен, неограничена	unlimited
поробен, поробена	enslaved

Selected Loan Words

аристокрация, аристокраций	aristocracy
организация, организаций	organization
организирам (I)	organize
пауза, паузи	pause
период, периоди	period
провинция, провинций	province

Sentences

Някои боляри не обичаха Царя.	noble
Те направиха взаимни подаръци на децата си.	mutual
Враждата между двете племена се засилваше от ден на ден.	enmity
Културният възход на страната се виждаше на всяка стъпка.	ascendance

Иван е <u>годен</u> за канцеларска работа, но не е <u>годен</u> за военна служба.	able
Ние плащаме голям <u>данък</u> за нашето стопанство.	tax
<u>Доколкото</u> зная, той не е женен.	as far as
Много <u>жертви</u> бяха дадени във войната.	victim, sacrifice
Тя искаше да <u>заличи</u> всякакъв спомен от него.	delete, eradicate
Преди години България е била <u>мощна</u> държава.	mighty
Владетелят е <u>мъдър</u> и енергичен.	wise
Те <u>бяха обложени</u> да платят много пари.	assessed
При това <u>положение</u> ние трябваше да се върнем в града.	situation, position
Както <u>предполагах</u> така и стана.	assume, suppose
Иван си пак забрави шапката. Той е много <u>разсеян</u>.	absent-minded
Петър дойде в <u>стегната</u> офицерска униформа.	tight, tidy
Всеки <u>се стреми</u> да спечели повече пари.	endeavor, strive
Той е <u>в същност</u> един обикновен чиновник.	in fact, actually
<u>Устройството</u> на църквата остана същото и след робството.	organization, arrangement

БЪЛГАРИЯ ПОД ГРЪЦКО РОБСТВО

Тук д-р Велев направи къса пауза, като че ли искаше да събере мислите си. Христов повдигна глава и каза: "Двеста години са наистина дълъг период! Доколкото разбирам, българите са имали мощна държава, под мъдро управление. Коя е била причината те да загубят всичко и да подпаднат под робство?"

Велев, хвърляйки разсеян поглед през прозореца, отговори: "Където няма единство, там няма и сила! Преди всичко тогавашната българска държава е била вътрешно доста слаба поради постоянните и взаимни вражди между отделните боляри, особено след смъртта на Цар Самуила. Не е имало силна ръка, която да ги държи единни, поради което болярите по отделно станали лесно жертва на добре организираните византийски войски."

"Предполагам", прекъсна Христов, "че тогавашните боляри са представлявали българската аристокрация от онова време!"

На това Велев се усмихна и каза: "В същност, за да разберете по-добре тогавашното положение, аз би трябвало да Ви запозная с повече подробности."

"Разправете ми само на късо нещо за болярите и да продължим" отвърна Христов.

"Българската държава", продължи Велев, "е имала наистина стегната организация, особено в периодите на възход, която организация обаче започнала да запада с течение на времето. Държавното устройство почивало на феодални начала. Болярите в същност са били феодали. Ханът, т.е. българският владетел, наречен по-

късно цар, е имал неограничена власт над боляри и народ."

"Но да се върнем към периода на гръцкото или още наречено византийско робство!" продължи по-нататък Белев.

"През време на робството Византия управлявала България като своя поробена провинция. Тя се стремила не само да унищожи българската държава, но да заличи българския елемент и българското име. Населението било облагано с тежки данъци, годните за военна служба се набирали в гръцката войска, а богослужението в църквите се извършвало на гръцки. Българите направили няколко опита да се освободят от това робство, но не успяли. Едва през 1186 година те успяли да хвърлят от гърба си византийското робство и да образуват Второто Българско царство."

Questions

1. Кога са живяли болярите?
2. Защо е имало вражда между болярите?
3. През кои векове България е била във възход?
4. Къде отиват годните за военна служба?
5. На кого са плащали българите данъци през време на Византийското робство?
6. През времето на кои царе са имали българите голяма държава?
7. Кога станала България жертва на византийските войски?
8. Искали ли са византийцити да заличат всичко българско?
9. Запознахте ли Георгиев с гостите?
10. През кой век са имали българите мощна държава?

11. Кой е бил един от мъдрите царе на България?
12. Били ли са облагани българите през византийското робство с много данъци?
13. Българите правили ли са опити да се освободят?
14. Срещу кого повдигнали българите възстание?
15. Какво е било положението на българите под византийско робство?
16. Защо предполагате, че той ще замине без приятеля си?
17. Защо Христов прекъсна Велев в разговора?
18. Разсеян ли е Велев винаги?
19. Българите имали ли са стегната организация по времето на Хан Крум?
20. Към какво са се стремели византийци през време на византийското робство?
21. Какво са искали те в същност?
22. Какво е било устройството на тогавашната българска държава?
23. Кой хвърли поглед през прозореца?

БЪЛГАРИЯ

Историческо развитие

Част 4

Selected Bulgarian Cognate Words

заповед, заповеди (f.)	order, command
надмощие	supremacy
неприятел, неприятел	enemy
обединя (P, I - обединявам)	unify
отслабна (P, I - отслабвам)	weaken
разширя (P, I - разширявам)	broaden, make wider
съпротива	resistance
царувам (I)	reign

Selected Loan Words

патриаршия	patriarchy
патриарх, патриарси	patriarch

Sentences

Аз трябва да излеза <u>дори</u> и дъжд да вали.	even (if)
След като <u>закрепна</u> той почна да яде всичко.	gain strength
<u>Изникнаха</u> като че ли от земята нови градове.	grow up, appear
Жилището му <u>обхващаше</u> цялия етаж.	embrace
Когато съм в университета, аз си <u>отбелязвам</u> по-важните работи.	note, point out

Това <u>се отнася</u> за всички, които живеят в тази страна.	be concerned with
Войникът <u>се подчини</u> на офицера.	subordinate
Те уговориха <u>помежду си</u> всичко по договора.	among themselves
Дъждът <u>престана</u> и слънцета изгря.	cease, stop
Хуните <u>са съществували</u> преди много, много столетия.	exist
Докторът <u>установи</u> болестта и написа рецептата.	establish
<u>Що се отнася до</u> нея и тя трябва да плаща, каза чиновникът.	with regard to, concerning

---

ВТОРОТО БЪЛГАРСКО ЦАРСТВО

"Последното закрепнало много при царуването на Цар Калоян, който успял да заздрави и обедини тогавашните български граници, обхващащи днешна Северна България, Южна България и Македония. Но България успяла да разшири границите си особено през времето на Цар Иван Асен Втори /1218 - 1241 година/. Тогава цялият Балкански полуостров между Дунав, Адриатическо, Бяло и Черно морета бил в ръцете на българите."

"Извинявайте, че Ви прекъсвам", обади се Христов, " бихте ли ми казали, какво е било положението на българската църква през този период?"

"Този въпрос заслужава внимание", отговори Велев. "Както

Ви вече споменах, първоначално българската църква била подчинена на византийския патриарх в Цариград. Самосстоятелна българска патриаршия била установена в Охрид едвам през 925 година, по времето на цар Симеон, за да падне само един век по-късно под заповедите на Цариград. В началото на тринадесети век българската патриаршия била възстановена в Търново, тогавашната столица на България. С падането на България под турско робство през 1393 година, българската църква била поставена, по турско нареждане, под заповедите на гръцкия патриарх в Цариград, до 1870 година."

"Що се отнася до съдбата на Второто Българско царство," продължи Велев, "трябва да се отбележи, че след смъртта на Иван Асен Втори в България нямало силна ръка, която да държи болярите единни. Изникнали дори три малки български царства: Видинско, Търновско и Добруджанско, които водели борби помежду си за надмощие. Отслабнали от тези борби, както и от войните с външни неприятели като византийци, сърби и маджари, които откъснали цели области от тогавашна голяма България, българите не били достатъчно силни да окажат голяма съпротива на настъпващите турски маси. В 1382 година паднала Сердика, сегашна София, а в 1393 година паднало Търновското царство. В 1396 година България престанала да съществува като държава за цели пет века."

Questions

1. Към коя част на Европа обърнали турците вниманието си?

2. Възстановила ли България бързо силите си след византийското робство?
3. И дори още какво станало?
4. Колко скоро след робството закрепнала България?
5. Защо изникнали три отделни български царства?
6. Срещу кого настъпили турците?
7. Срещнали ли настъпващите турски маси силни български войски?
8. Кои области е обхващала тогавашна България?
9. Отбелязахте ли си по-важните факти от урока?
10. Кои области били откъснати от България?
11. За кой период се отнася това?
12. Кога паднала Сердика?
13. На кого е била подчинена българската църква в Цариград?
14. Боляpите разбирали ли са се помежду си?
15. Кога престанала враждата между трите български царства?
16. Кога престанала да съществува България?
17. Кога била установена българска патриаршия?
18. Що се отнася до Византия, тя паднала ли също така под турско робство?

БЪЛГАРИЯ

Историческо развитие

Част 5

Selected Bulgarian Cognate Words

бóря се (I)	fight, wrestle
запáзя (P, I - запáзвам)	preserve
излéза (P, I - излизам)	go out, appear
семéен, семéйна	pertaining to family
ученик, ученици	pupil
християнин, християни	Christian

Selected Loan Words

администратор, администратори	administrator
демократичен, демократична	democratic
екзархия	exarchate
идеолог, идеолози	idealist
индустриален, индустриална	industrial
Ислям	Islam
колóния, колóний	colony
комитет, комитети	committee
материален, материална	pertaining to material
мисионерство	missionary activity
монархия, монархий	monarchy

национален, национална	national
персийски, персийска	Persian
плюс	plus
радикален, радикална	radical
религиозен, религиозна	religious
социално	socially
теократичен, теократична	theocratic
традиция, традиций	tradition
фанатизъм	fanaticism

Sentences

Благополучието на страната расте.	well-being, welfare
Божествената служба ще свърши в 7 часа.	divine
Действителното положение беше различно от това, което знаехме.	actual, real
На тази улица има много занаятчийски магазини.	pertaining to artisan
Нашата страна не бе засегната от войната.	affected, concerned
Турското иго продължило пет века.	enslavement, yoke
Българската книжовност се развила след Освобождението.	literature (f.)
Малкото княжество има обща граница с Германия.	principality
Иван е мой личен приятел.	personal
Монахът влезе в килията си.	monk
Болестта беше наследствена.	hereditary

Неграмотността в селата е голяма.	illiteracy (f.)
Ние останахме с лошо впечатление и недоволни от концерта.	dissatisfied
Те основаха нов тенис клуб.	found
Преди малко говорих с отец Иван.	father
Болестта ми попречи да видя представлението.	prevent
89 на сто от населението на България са православни.	Orthodox
Тази вечер ще приключа работата в кантората по-рано.	conclude
Нашите войски проникнаха до столицата на страната.	penetrate
Просветата се поддържа от училища.	education
Взеха се мерки срещу разпространение на болестта.	spreading
Не разрешават да се приближаваме до границата.	permit
Сравнително малко хора посетиха състезанието.	comparatively
Стопанските връзки с тази страна са слаби.	economic
Поради събитията не се разрешава излизането от града.	event, happening
Всички сърдечно ми пожелаха добро пътуване.	cordially
Предполага се, че той има тайни връзки с чужбина.	secret
Фабриката поддържа умерено производство.	moderate

Из страната бяха уредени сказки на тази тема.	arranged
Цехът на търговците издаде ново нареждане до членовете си.	union, guild
В селото има едно училище и една читалня.	reading room
Имах голямо щастие, че получих тази служба.	happiness, luck

ПОД ТУРСКО РОБСТВО

"Искам да кажа няколко думи и за живота на българския народ под турско робство," каза д-р Белев.

"Религиозният фанатизъм на турците бил факт, за който са допринесли, както теократичните традиций на Исляма, така и персийските такива за една божествена наследствена монархия. Този именно религиозен фанатизъм бил един плюс, едно щастие в нещастието на поробения народ, ако мога така да кажа, който попречил на смешението на християни с турци и допринесъл за запазване на езика, религията, нравите и семейния живот на поробените народи.

Западно-европейското влияние обаче започнало да прониква и в земите поробени от турците.

Новите идеи започнали да се донасят в страната от български ученици изпратени да се учат в руски, румънски и други училища. Мисионерството както и търговията спомогнали още повече за разпространение на демократичните влияния. Много турски администратори били засегнати от тези идеи. В България живеели сравнително малко турци. Българският народ успял да развие материалното

си благополучие, да разшири просветата и да се издигне социално и икономически.

С течение на времето българите успяли да вземат в ръцете си почти цялия стопански, индустриален и търговски живот на страната.

През време на цялото робство църквата и монастирите са играли важна роля в поддържане на българската книжовност и култура и запазване на националния дух.

Богати граждани и селяни в по-късни години на робството, както и занаятчийските цехове са поддържали училища и читални и са спомогнали много в борбата срещу неграмотността.

Аз бих казал, че не малка роля в поддържане на националния дух са играли и така наречените хайдути. Това са били хора, които първоначално са се борили срещу турците за лично отмъщение, но по-късно в тяхните редове са се включили и млади идеолози, които са се стремели да повдигнат едно общо национално движение за освобождението на България.

Като действително начало на НАЦИОНАЛНОТО ДВИЖЕНИЕ в България може да се смята излизането на "Славяно-българската история" в 1762 година, написана от отец Паисий, български монах в Зографския монастир на Атонския полуостров. Скоро след това българите в Цариград поискали от турското правителство установяване на тяхна отделна православна църква. Турците тогава, недоволни от гърците поради събития на остров Крит, разрешили основаването на българска екзархия в Цариград през 1870 година, която в 1872 година включила и земите на Македония и Тракия.

По туй време националното движение взело две форми на развитие: едната - умерена и водена от българската колония в Цариград.

Другата била по-радикална и поддържала идеята за активно революционно движение. Тя била водена от революционери като Раковски, Ботев и Левски.

В 1866 година в Букурещ, от последната група бил образуван таен революционен комитет със свой пръв водач Раковски.

Приключвайки с тази глава, в която описахме живота на българите под турско иго, аз мисля," каза Велев, "че утре можем да продължим с борбата за Освобождение и първите свободни години на новото Българско книжество."

Христов благодари сърдечно на младия човек и за следния ден срещата бе уредена да стане в дома на Христов, където щяха да вечерят заедно и да продължат.

Questions

1. Кога достигнала България най-голямото си благополучие?
2. Имала ли е Византия богата култура?
3. На какъв език се е извършвала божествената служба в черквите?
4. Познавате ли действителното положение на тогавашната българска църква?
5. Имало ли е занаятчийски групи през робството?
6. Кога бил засегнат черковният въпрос?
7. Колко време е траяло турското иго?
8. Кога започнало развитието на българската книжовност?
9. Кой монах е играл важна роля в българската книжовност?

10. Кои обикновено имат наследствени права?
11. Била ли е грамотността през робството голяма?
12. Защо българите били недоволни от византийската черква?
13. Бихте ли описали положението на българската черква през време на турското робство?
14. Кога е била основана българската патриаршия?
15. Кой е отец Паисий?
16. Кой факт е попречил за смешението на българи с турци?
17. Каква религия имат българите?
18. С какво приключи Велев за тази вечер?
19. Проникнало ли западното влияние в тогавашна България?
20. Какво е било развитието на просветата в България?
21. Кой се е грижил за разпространение на българската книжовност?
22. Разрешавали ли са турците българско богослужение в църквите?
23. Имали ли са българите сравнително много училища?
24. Какво е било стопанското положение на страната?
25. Кои събития допринесли за създаване на българската църква?
26. Имало ли е тайни революционни групи през време на робството?
27. Помогнали ли са занаятчийските цехове в борбата срещу турците?
28. За кога бе уредена следната среща между Христов и Велев и къде?

БЪЛГАРИЯ

Историческо развитие

Част 6

Selected Bulgarian Cognate Words

борец, борци	fighter
кръвопролитен, кръвопролитна	bloody
нападение, нападения	attack
независим, независима	independent
очаквам (I)	expect
работен, работна	working
разделение	division

Selected Loan Words

абдикирам (I)	abdicate
автономен, автономна	autonomous
активен, активна	active
виенски, виенска	Viennese
имигрирам (I)	immigrate
комисар, комисари	commissar
конгрес, конгреси	congress
контрол	control
стил	style
султан, султани	sultan
терористичен, терористична	pertaining to terrorist

Sentences

На улицата видях голям бой между двама мъже. — fight

Българите вдигаха няколко пъти <u>въста́ние</u> през робството.	uprising
Болестта на майка й я <u>развълнува</u> много.	excite, agitate
Той показа <u>на дело</u>, че е добър човек.	in fact
Двама <u>доброволци</u> предложиха труда си за тази работа.	volunteer
<u>Жестокостта</u> на дивите племена е известна.	cruelty (f.)
Градината има <u>излаз</u> към пътя.	outlet, exit
Всички граждани <u>използуват</u> водата от реката.	exploit
<u>Князът</u> има хубав дворец.	prince
В музиката на училището свирят <u>множество</u> мои приятели.	many, crowd
<u>Недоволството</u> от чуждестранния представител е голямо.	dissatisfaction
На следния ден му дадох книгата <u>обратно</u>.	back
Русия <u>обяви</u> война на Турция.	declare
Има <u>опастност</u>, че бензинът няма да стигне.	danger (f.)
Ние <u>осигурихме</u> къщата за десет хиляди лева.	insure, secure
Войските <u>се оттеглиха</u> от цялата страна.	withdraw (oneself)
В <u>помощ</u> на брат ми дойде още един мъж и хванахъубиеца.	help, aid (f.)
Те очакваха официално <u>посещение</u> и всички бяха облечени добре.	visit

Движението срещу правителството беше потушено.	extinguished, suppressed
Министър-Председателят прие предложението.	president
Ние прекосихме реката.	cross (over)
Те пренесоха багажа си в новия апартамент.	carry (over)
Детето намери пари на улицата и си ги присвои.	appropriate, take for oneself
Присъединението на тази провинция не се харесваше на Англия.	annexation
Протокът съединява две морета.	strait
Събранието се свиква след два дни.	convoke
Двете страни сключиха мирен договор.	conclude
Нови части бяха сформирани и изпратени на границата.	rearrange
Спогодбата затвърдяваше връзките между двете страни.	agreement
Градското строителство правеше голям напредък.	building up
Снощи стана убийство пред нашата къща.	murder, assassination
В концерта взеха участие и жени-музиканти.	participation
Аз влезох във връзка с чужденеца чрез мой приятел.	by mean of, through
Новината развълнува майка ми.	agitate

На другата вечер след приятна вечеря в домашен виенски стил, двамата приятели се оттеглиха в работния кабинет на Христов, за да продължат работата си.

Белев виждайки, че материалът е много голям, бе решил да бъде много къс в разказите си и да предава само по-важните факти. И така той започна да разказва:

"Посещението на Австрийския император в Далмация през 1875 година станало причина за възстанието в Босна и Херцеговина. През пролетта на 1876 година възстанието се пренесло и в България, под името "Априлско" възстание. Турците потушили последното с големи жестокости, които развълнували цяла Европа.

Русия, която винаги имала интерес към Балканите и специално България заради протоците и излаз на Бяло море, решила да обяви война на Турция. Тя предварително обещала Босна и Херцеговина на Австрия, за да осигури гърба си, а от Англия нямало опасност, понеже, поради вече споменатите жестокости, правителството на Дизраели било срещу всякаква помощ на Турция.

И така, през пролетта на 1877 година руските войски прекосили Румъния и Дунав и след кръвопролитни боеве, в които взели участие и множество български доброволци, Турция била победена и на 3 март, 1878 година бил сключен САН-СТЕФАНСКИЯТ ДОГОВОР.

С този договор се създавала силна и голяма българска държава, включваща цяла Македония и южна Тракия, което не било в интересите на Австрия и Англия. Последните виждали в новата държава повече една нова руска губерния. Ето защо, преди още да бъде създадена на дело Сан-Стефанска България, бил свикан Берлинският

конгрес. Там европейските сили дали Македония обратно на Турция; днешна северна България се сформировала в автономна провинция с руски комисар и със столица София, а южна България, наречена още източна Румелия, оставала под политическия и военен контрол на султана. За първи български княз бил избран един германски принц - Александър фон Батемберг.

Изкуствено създаденото положение на разделение на Северна и Южна България не траяло дълго. Последните се съединили чрез една мирна революция през 1885 година. Поради този акт България очаквала нападение от страна на Турция и изпратила войските си на турската граница. Сърбия обаче, използувайки това положение, нападнала България за да си присвои някои и други земи на западната граница.

Сърбия била победена.

През 1886 година княз Батемберг трябвало да абдикира под натиска на Русия. За негов заместник бил избран принц Фердинанд, един офицер от австрийската армия.

Започнал период на мирно строителство и развитие. Обаче съдбата на българите под чуждо иго не давала спокойствие на духовете. Към средата на 1890 година около 100 хиляди македонци имигрирали в България.

Борбата за Македония станала особено активна с образуването на В.М.Р.О., т.е. Вътрешна македонска революционна организация. Тя била терористична организация, в която едни били за присъединението на Македония към България, докато други били за независима Македония.

В 1894 година турците затворили българските училища в Македония.

В началото на 20-то столетие България и Сърбия сключили стопанска, културна и мирна спогодби. Политиката на приятелство със Сърбия предизвикала недоволство срещу българското правителство, което довело до убийството на тогавашния министър-председател - Стамболов.

Questions

1. Къде са станали големи боеве при Освобождението на България?
2. Кога станало Априлското възстание?
3. Развълнували ли са се западните сили от някои събития в тогавашна Турция?
4. Била ли е създадена България на дело със Сан-Стефанския договор
5. Имало ли е български доброволци в борбата за Освобождение?
6. Оказала ли жестокостта на турците някакво влияние върху правителството на Англия?
7. Имала ли е България излаз на Бяло море?
8. Как се е казвал първият княз на България?
9. Кой дал някои земи обратно на Турция?
10. Защо Русия обявила война на Турция в 1877 година?
11. Имало ли опасност, че Англия ще влезе във войната?
12. Как си осигурила Русия гърба преди да влезе във война с Турция?
13. От кои области се оттеглили турците?
14. Кой дошел в помощ на Русия срещу турците?

15. Чие посещение станало причина за възстанието в Далмация?
16. Как е било потушено Априлското възстание?
17. Кой е бил министър-председател на Англия по това време?
18. Коя река прекосили руснаците, за да влезат в България?
19. Кои области се опитала да си присвои Сърбия?
20. Кога станало присъединението на Северна с Южна България?
21. Интересувала ли се е Русия от протощите?
22. Къде е било свикано първото Народно събрание?
23. Какви спогодби сключила България в началото на 20-то столетие?
24. Кога започнал периодът на мирно строителство?
25. Кое довело до убийството на Стамболов?
26. Освен руснаци и турци, кой още взел участие във войната за освобождение на България?
27. Как са се съединили Южна и Северна България?
28. Какво не давало спокойствие на духовете в България?
29. Защо изпратила България войските си на турската граница?
30. Виждайки, че материалът е много голям, какво решил Велев?

БЪЛГАРИЯ

Историческо развитие

Част 7

Selected Bulgarian Cognate Words

благодарение на	thanks to
влоша (P, I- влошавам)	worsen
внимателен, внимателна	attentive, careful
да не говорим	not to mention
засягам (I,P -засегна)	affect
изправя (P, I -изправям)	confront with
мир	peace
неприятелски, неприятелска	inimical
подпиша (P, I - подписвам)	sign
придойда (P, I - приждам)	flood, swell
раздвижа (P, I - раздвижвам)	start moving
следвоенен, следвоенна	post-war

Selected Loan Words

територия, територий	territory
централен, централна	central

Sentences

Много <u>бежанци</u> напуснаха страната, боейки се от правителството.	refugee
Цар Симеон имаше под свое <u>владение</u> почти целия полуостров.	dominion, possession
В изблик на радост тя <u>прегърна</u> мъжа си.	embrace, clasp
Нареждането беше да останем на първа <u>линия</u>.	line; ruler

Поради недоразумения между хората в ръководството, настъпиха лоши дни за организацията.	difference of opinion, misunderstanding
В непосредствена връзка с нещастието стоеше факта, че той беше пил преди да тръгне.	direct
Петър даде обещание, че ще се стреми да бъде пръв ученик в класа.	promise
Отношенията между двамата приятели останаха обтегнати.	strained, stretched
Въпросът имаше нужда от осветляване.	enlightenment
На масата има две парчета месо.	piece
Въстанието бе подтиснато със жестокости.	suppressed, stamped out
Предстоящите промени в правителството се очакваха с нетърпение.	change
Нещастие сполетя Боян; той загуби баща си.	befall
Всички сили бяха съсредоточени на границата.	concentrated
Този факт играеше съществена роля за падане на цените.	essential
Съюзът между страните бе унищожен.	alliance
Нашият съюзник има силна войска.	ally

В 1908 година България се обявила за независима държава и българският "Княз" приел титлата "Цар".

Когато турците в 1911 година подтиснали албанското въстание за независимост, те се изправили пред съюза на другите балкански държави като Сърбия, Гърция, Монтенегро и България.

Избухналата през 1912 година БАЛКАНСКА ВОЙНА завършила с подписването на Лондонския мир през май, 1913 година, съгласно който Турция загубвала всичките си владения в Европа с изключение на парчето земя между линията Енос - Мидия от Бяло море до Черно море, и Цариград.

Недоразумения между Балканските съюзници в 1913 година довели до така наречената МЕЖДУСЪЮЗНИЧЕСКА ВОЙНА, която траяла само един месец и в която България загубила голяма част от територията си. Оставен й бил обаче един тесен излаз на Егейско или още наречено Бяло море.

Избухнала ПЪРВАТА СВЕТОВНА ВОЙНА.

България, благодарение на по-голямите обещания направени й от Централните сили, влезла на тяхна страна. И както знаете, господин Христов, нещастието сполетяло и този път страната.

България загубила някои области към Югославия, загубила излаза на Бяло море, а линията Енос - Мидия била пренесена дълбоко в българска територия, между Одрин и Свиленград.

Като резултат на всичко това български бежанци от Югославия и Гърция започнали да прииждат и влошили още повече политическата атмосфера в страната, да не говорим за отношенията между България и съседите й, които останали обтегнати и неприятелски."

Христов, слушайки до сега внимателно, се раздвижи и каза: "Ние знаем, че всяка война, особено Първата Световна война, е била изблик на социални и политически промени в засегнатите страни. Би ме интересувало да зная, дали следвоенните години са донесли някаква съществена промена в социалния и политически живот на страната."

Белев го погледна съсредоточено и потвърди, че този въпрос има също така нужда от осветление, понеже е в непосредствена връзка с историческото развитие на страната.

"Вие имате право", каза Белев, "войната и следвоенните години донесли социални, политически както и стопански промени в България."

Questions

1. Кога дошли много бежанци в България и от къде?
2. Какви владения имала Турция в Европа през 1911 година?
3. Изблик на какво е всяка война?
4. Кога избухнала Балканската война?
5. Срещу кои сили се изправила Турция в тази война?
6. Къде се намира линията Енос - Мидия?
7. Недоразуменията между кого и кого довели до Междусъюзническата война?
8. Кой въпрос е в непосредствена връзка с историческото развитие на България?
9. Какви обещания дала Германия на България в Първата Световна война?

10. Защо отношенията на България със съседите Й след Първата Световна война останали обтегнати?
11. Кой въпрос, според Белев, имал нужда от осветление?
12. Кой владее сега парчето земя между линията Енос-Мидия и Цариград?
13. Останали ли са подтиснати българи в чужди територий след Първата Световна война?
14. Потвърдиха ли се границите на Сан-Стефанска България от Берлинския конгрес?
15. Какви промени станали в територията на България след Балканската война?
16. Какво сполетяло България в Първата Световна война?
17. Къде били съсредоточени българските войски след като станало присъединението на Южна със Северна България?
18. Какви съществени промени станали в страната след Първата Световна война?
19. Кои страни образували съюза срещу България в Междусъюзническата война?
20. С кого е била съюзник България в Балканската война?
21. Какъв и къде е бил изходът даден на България след Междусъюзническата война?

БЪЛГАРИЯ

Историческо развитие

Част 8

Selected Bulgarian Cognate Words

благоустройство	maintenance in good order
богатство, богатства	wealth, fortune
влияя (I, P - повлияя)	influence
засея (P, I - засявам)	sow, plant
здравен, здравна	pertaining to health
зеленчуков, зеленчукова	pertaining to vegetable
земевладение	land ownership
изискам (P, I - изисквам)	demand, desire
подобря (P, I - подобрявам)	improve
преобразувам (I)	transform
работнически, работническа	pertaining to worker
растение, растения	plant
смъртност (f.)	mortality
стремеж, стремежи	endeavor, striving
съобщение, съобщения	communication

Selected Loan Words

антрацит	anthracite
десертен, десертна	pertaining to dessert
индустрия, индустрий	industry
интензивен, интензивна	intensive
концесия, концесий	concession
манган	manganese

медицински, медицинска	medical, medicinal
минен, минна	mining
пулпирам (I)	make jam
рационално	effectively
рицин	ricin, (product of) castor-oil plant
система, системи	system
соя	soy bean(s)
стандарт	standard
фирма, фирми	firm; sign
фурнир	veneer
хром	chrome

Sentences

Лекарят беше против даване диви билки на болния.	herb
Времето беше благоприятно за разходка.	favorable
В училищата бе въведено учението на руски език.	introduced
Индустриалните страни имат нужда от въглища.	coal
Горският път беше тесен и тъмен.	pertaining to forest
Гроздето за десерт бе вкусно.	grapes
Домакинята сложи два домата в гювеча.	tomato
Онзи селянин продава само едри яйца.	big, large
Тази провинция е от жизнен интерес за нас.	vital
Аз пия чая си с много захар.	sugar (f.)
Лошата вода е източник на болести.	source
Колата днес е необходимост.	necessity (f.)
Образователното дело в страната е във възход.	educational

Осъзната беше нуждата от училище.	realised, recognised
Летните дрехи се правят обикновено от памук.	cotton
Запази се кооперативното преработване на зеленчука.	processing, revising
Изобретението претърпя промени.	undergo, endure
Птицевъдството е главен поминък на населението.	poultry-raising
На това място има желязна руда.	ore
Производството зависи до голяма степен от пазаря.	degree, extent (f.)
Готвачът каза, че гювечът е още суров.	raw, not done, uncooked
Търсенето на падналия авиатор продължава.	seeking, demanding
Фабриката произвежда коли и танкове.	factory
Масата беше направена от шперплат.	plywood

"Вие имате право", каза Белев, "войната и следвоенните години донесли социални, политически както и стопански промени в България, макар и социалните промени да не са били така големи, както в някои страни, напр. Румъния, където съществувало едро земевладение.

Стремежът за по-висок жизнен стандарт в следвоенните години оказал своето влияние особено върху стопанското и социално развитие на страната.

Земеделието трябвало да бъде преобразувано съгласно изискванията на международния пазар. Осъзната била необходимостта от

засяване на интензивни земеделски култури. В годините след Първата Световна война било въведено интензивно засяване на тютюн, памук, домати, ягоди, десертно грозде, както и на индустриални растения като сой, рицин, рози, индиго, медицински билки и др. Засилено било птицевъдството и с това износа на птици и яйца.

Индустрията претърпяла също така възход със създаването на фабрики за преработване на различни суровини материали, като захар, масла, зеленчукови консерви, пулпиране на плодове и др.

Търсенето и намирането на нови източници на суровини материали се отразило благоприятно за развитието и на минната индустрия. Били дадени концесии на чуждестранни фирми и износът на антрацитни въглища, на хромова, манганова и желязна руди се засилил.

Започнало рационално използуване на горските богатства, което развило фурнирната и шперплатна индустрий.

Всичко това повлияло до известна степен на социалната структура, особено на тази в градовете. Създала се известна работническа класа със свой начин на живот и свои изисквания.

Почнали да се полагат повече грижи за обществото. Здравната и образователна системи били подобрени, а детската смъртност извънредно много намалена.

Обърнало се внимание на подобрение съобщенията и благоустройството в страната.

Така периодът на мир между Първата и Втората Световни войни допринесъл за благополучието на българския народ.

Questions

1. За какво се употребяват банките?
2. Защо минната индустрия в този период се развивала благоприятно?
3. Въведено ли е ученето на латински в училищата?
4. Има ли много въглища в България?
5. Има ли България големи горски богатства?
6. Какво се прави от грозде?
7. За какво се употребяват домати?
8. Има ли едро земевладение в България?
9. Важно ли е земеделието за жизнените интереси на България?
10. Със захар или без захар пиете кафето си?
11. Какви източници на българската индустрия знаете?
12. Защо детската смъртност намалява в България?
13. Голяма ли е необходимостта от интензивни култури в България?
14. Каква е образователната система в страната?
15. Какви грижи почнали да се полагат за обществото?
16. Какви нужди са били осъзнати?
17. Какво се прави от памук?
18. Има ли в страната фабрики за преработване на индустриални растения?

19. Какви стопански промени е претърпяла страната след Първата Световна война?
20. България изнася ли птици?
21. Птицевъдството важен поминък ли е за страната?
22. Какви руди се вадят в България?
23. До голяма степен от какво зависи развитието на минната индустрия в страната?
24. Какви сурови материали се получават в страната?
25. Засилила ли България търсенето на нови източници на сурови материали?
26. Какви фабрики били създадени?
27. Как трябвало да бъде преобразувано земеделието?
28. Кое повлияло за изменение на социалната структура, особено на тази в градовете?

БЪЛГАРИЯ

Историческо развитие

Част 9

Selected Bulgarian Cognate Words

близък, близка	near, nearby
крайност, крайности (f.)	extreme
междувременно	in the meantime
образование	education
превземa (P, I - превземам)	take over, capture
предоставя (P, I - предоставям)	leave it to
преследвам (I)	persecute, pursue, chase
привърженик, привърженици	follower, adherent
противник, противници	opponent
разбия (P, I- разбивам)	defeat
сближение	friendship, closer relationship
своеволие, своеволия	arbitrary act
свършек	end, close
собственост (f.)	ownership
трудов, трудова	pertaining to work
усилено	strenuously

Selected Loan Words

доктрина, доктрини	doctrine
криза, кризи	crisis
обективен, обективна	objective
партия, партий	party
прогресивен, прогресивна	progressive

преформиране	re-reforming
реформирам (I)	reform

Sentences

Настъпващите войски извършиха големи безчинства над населението.	outrage
Бурята вилня два дни.	rage, act violently
Неприятелската дейност по линията продължаваше до късно през нощта.	activity (f.)
От това, което чух за него, аз си направих заключението, че той не е добър човек.	conclusion
Той направи катастрофа, защото кормилото на колата не работеше и той не можа да завие.	helm, rudder, steering wheel
Крал Георг е баща на Уелския принц.	king
Той беше лошо настроен и не искаше да говори.	attuned, in (bad) mood, disposed
След като чух за болестта, настроението на всички се влоши.	mood, atmosphere
Той опълчи всички срещу себе си поради лошия си нрав и характер.	antagonize, set against
Всеки трябва да мине военната си повинност.	obligation, service (f.)
Скоро ще бъде прокаран нов път между двете села.	put through
Той не й направи подарък и тя бе много разочарована от него.	disappointed
Задачата на съзаклятието беше убийството на Царя.	conspiracy
Тя цели да вземе първенството на тенис.	aim for, have as a goal

"Но да се върнем към свършека на Първата Световна война. 1919 година! България била победена. Една част от войските, подтикната от недоволни земеделски елементи въстанала и се опитала да превземе София, но била разбита.

Общото настроение било срещу Цар Фердинанд, който трябвало да абдикира в полза на сина си Борис.

По това време като водач на земеделската партия се издигнал Александър Стамболийски. Последният основал земеделската партия още преди войната и бил един от противниците на влизането на България на германска страна.

Идвайки на власт като Министър-Председател, той прокарал някои идеи, които лежели в доктрината на земеделците. Той бил за преформиране на земеделската собственост; въвел задължително основно образование; той въвел още прогресивния данък, както и закона за задължителна трудова повинност от една година за всеки български гражданин.

Покрай тези добри за страната реформи, Стамболийски започнал да се проявява като диктатор. С образуването на Зеления Интернационал в Прага, той целел издигането на земеделската партия до крайност. От страна на партийни членове се вършели своеволия и безчинства. Той бил за сближение и с Югославия.

С други думи той опълчил срещу себе си гражданите, македонците и техните привърженици, армията и дори Цар Борис.

Едно съзаклятие срещу Стамболийски свършило в 1923 година с убийството на последния.

Наследник на Стамболийски като Министър-Председател дошел

Александър Цанков. Настроен крайно дясно, той употребил повече от усилията си в преследване на комунистите и на привържениците на В.М.Р.О., които вилнеели от югославската граница до улиците на столицата София.

В 1925 година като Министър-Председател дошел Ляпчев. Италия по това време поддържала усилено Цар Борис и В.М.Р.О.

В 1930 година Цар Борис се оженил за италианска принцеса, дъщеря на италианския крал.

През 1931 година и след това на държавното кормило се сменят демократи и десни земеделци.

Но своеволията на В.М.Р.О. продължавали, а стопанската криза междувременно довела до засилване на комунистическата дейност в страната."

Христов се извини, че прекъсва мислите на Велев и попита дали е вярно, че комунистите в тези близко-източни страни и особено в България са били винаги силни като партия. Това било неговото впечатление, след като така често се е чувало и чува за комунистическа дейност в тези страни.

Велев се усмихна и каза: "Страхувам се, че трябва да Ви разочаровам до някъде, като изключим, разбира се, изкуственото положение създадено след септември, 1944 година.

Би било най-добре обаче да Ви разправя накратко фактите, как те обективно лежат и ще предоставя на Вас да си направите заключението."

Questions

1. Кой вършел безчинства по времето на Стамболийски?

2. Кой са вилнеели от югославската граница до улиците на София?
3. Чия дейност плашела правителството?
4. Какво заключение си бил направил Христов за комунистите в България?
5. Кой въвел прогресивния данък?
6. Кой дошел на държавното кормило след Стамболийски?
7. Кой се [illegible]нил за дъщерята на италианския крал?
8. Как е бил настрсен Цанков?
9. Какво е било настроението срещу Стамболийски?
10. Кого опълчил Стамболийски срещу себе си?
11. Колко време трае трудовата повинност в България?
12. Какви реформи са били прокарани от Стамболийски?
13. Защо обществото било разочаровано от земеделците?
14. Кога станало съзаклятието срещу Стамболийски?
15. Какво целел Стамболийски?
16. До какво довела стопанската криза по това време?
17. Комунистите били ли са винаги силни като партия в България?
18. Кои партий са се сменяли на държавното кормило?
19. Защо Велев искал да разправи накратко на Христов фактите, които били във връзка с комунистите в България?
20. Какво станало веднага след Първата Световна война?

БЪЛГАРИЯ

Историческо развитие

Част 10

Selected Bulgarian Cognate Words

вред	among, in the middle of
неспокойство	unrest, restlessness
неуспех, неуспехи	failure
общински, общинска	municipal
предвид (на)	considering
придържа (P, I-придържам)	support, adhere
редом	side by side
успех, успехи	success
чистя (I,P- почистя)	clean
прочистя (P, I -прочиствам)	purge, clean

Selected Loan Words

агент, агенти	agent
акция, акций	action; share
атентат, атентати	attempt upon the life (of)
конституция, конституций	constitution
лига, лиги	league
опозиция	opposition
пакт, пактове	pact, agreement
политика	politics
полицейски, полицейска	(pertaining to) police
престиж	prestige
революционер, революционери	revolutionary
революция, революций	revolution

режим, режими	regime
симпатия, симпатий	sympathy
суспендирам (I)	suspend

Sentences

Аз си взимам винаги <u>бележки</u>, когато слушам някоя сказка.	note, mark
Между двете племена има <u>вечна</u> вражда.	eternal
Във време на буря <u>вълните</u> в океана са много големи.	wave
При голям дъжд водата <u>залива</u> браговете на реката.	flood, sweep over
Времето ги съедини. То беше тяхното <u>звено</u>.	link
Мъжът <u>избяга</u> през прозореца.	run, flee
В <u>кулата</u> над реката са затворени много хора.	tower
Иван <u>мечтаеше</u> да стане лекар.	dream (day)
Населението в града е на военна <u>нога</u>.	foot, footing
Петър има голямо <u>обаяние</u> над жените.	fascination
<u>Образът</u> на Мария беше постоянно пред него.	image
Противникът бе разбит <u>окончателно</u> и пътят към града отворен.	definitively
Правителството се страхуваше от <u>подмолната</u> дейност на тази група.	underground, secret
<u>Превратът</u> стана през нощта и цялото правителство бе пленено.	coup d'état
Нашите <u>предшественици</u> не са имали всички тези удобства, които ние имаме днес.	predecessor
Мария дойде в хубава летна <u>премяна</u>.	change of (new) clothes

Жената падна на улицата и един мъж й <u>се притече на помощ</u>.	come (run) to the assistance of
В една минута <u>ще разцепя</u> дървото на две части.	split
Страната е красива като <u>рай</u>.	paradise
<u>Стачката</u> на работниците продължава вече втори месец.	strike
Иван <u>се счита</u> за добър музикант.	consider oneself
Наш Петърчо е <u>тормозен</u> постоянно от детето на съседите.	oppressed, bothered, tormented
Иванчо <u>упорстваше</u> и не искаше да яде.	be obstinate, persist
През май всички дървета са <u>цъфнали</u>.	blossom

В 1891 година в България била образувана Социал - демократичната партия, която скоро се разцепила на две крила - тесни и широки. И двете групи били членове на втория интернационал.

Тесните, водени от Благоев, се считат с дейността си като предшественици на днешните комунисти.

В 1903 година тесните се отделили окончателно от широките. Тесните добили известно влияние с опозицията си срещу Балканската война. Но те имали още представители в Народното събрание.

Неуспехите на България във войните спечелили привърженици на тесните и в началото на Първата Световна война те имали вече девет народни представители в Народното събрание.

Лошият изход на България от Първата Световна война и Болшевишката революция в Русия допринесли за засилване на тесните, които взели вече името - Българска комунистическа партия. Те имали вече 44 народни представители от всичко 236 в Народното събрание. Те създавали често грижи на всяко правителство и Стамболийски сам потушил много комунистически стачки и неуредици.

Когато в 1923 година започнала акцията срещу земеделците, комунистите не им се притекли на помощ поради неприятелските чувства, които те хранели от преди срещу земеделците. Това било и тяхната най-голяма грешка.

През септември на същата 1923 година комунистите, водени от Георги Димитров и Васил Коларов, сами опитали да направят революция. Така наречените "Септемврийски събития" били кърваво потушени от правителството на Цанков. Димитров и Коларов избягали в Русия, а комунистическата партия била забранена от закона.

Слаба терористична дейност на комунистически агенти продължавала, докато в 1925 година бил извършен атентат в катедралата Света Неделя, където били убити 125 души.

Вълна от противо-комунистическа дейност заляла страната и комунистите загубили извънредно много от обаянието си вред народа. Те обаче продължавали подмолната си дейност.

Когато в 1934 година военната лига на Дамян Велчев и "Звено" взели управлението на страната чрез мирен преврат, те

суспендирали Търновската конституция. Политическите партии и работнически съюзи били забранени. Новата власт била за приятелство със Съветска Русия и Югославия. Тогава българските комунисти издигнали отново гласовете си, но този път под формата на добри либерали и искали от Цар Борис възстановяване на конституцията.

В 1937 година земеделци, социал-демократи и комунисти се обединили в така наречения Народен Фронт. Изборите през 1938 година дали на Общия Фронт 63 от всичко 160 места.

Този фронт, по-късно наречен Конституционен фронт, не представлявал обаче комунистически успех предвид на факта, че комунистите представлявали само малка част от неговите членове. С подписване на Германо-Съветския пакт през 1939 година, неприятелските чувства в българското население срещу комунизма се намалили, за което допринесло още и това, че Цар Борис сключил няколко спогодби със Съветска Русия. Чувствата на българския народ към Русия (понеже той, пък и никой още не познавал истинския образ на Съветска Русия) оставали приятелски. Но тези симпатии не значели придържане или следване на комунистическата доктрина, както мнозина смятат. Ето защо, престижът на комунистическата партия растел благодарение на тези факти и на факта, че Димитров и Коларов като българи, играели важна роля в международния комунизъм."

Христов си вземаше бележки от казаното. Използувайки малката пауза, която Велев направи и извинявайки се, че прекъсва, той попита: "Бихте ли ми казали на кратко, каква роля е играл Цар Борис след вземане на властта от военната лига?"

"Много голяма", отговори Велев. "Още в началото на 1935 година Цар Борис успял да вземе напълно властта в ръцете си. Той продължил политиката на лигата и "Звено" относно забраната на конституцията, политическите партий и някои граждански права, но същевременно той забранил "Звено" и лигата и прочистил армията от тяхни привърженици.

Той сключил "Вечен пакт" за приятелство с Югославия.

Цар Борис управлявал с ръката на полицията, и комунистите, както и земеделците на "Пладне" били преследвани.

В това време земеделците мечтаели за рая на един друг Стамболийски режим. Комунистите от своя страна, спечелили доста привърженици между работниците, живеели с мисълта за комунистическа революция с помощта на Съветска Русия, а много македонци-революционери все още създавали неприятности на правителството редом с тези на комунистите.

Така България, тормозена от вътрешни неспокойства и на почти полицейска нога, се изправила пред вратите на Втората Световна война."

Часовникът на общинската кула удари 11. Велев свърши.

Двамата приятели размениха някои и други мисли. Не след дълго Христов отведе Велев с колата си в къщи. На другия ден беше неделя, но те решиха да го използуват. Велев бе поканен на обяд и въпреки, че упорствуваше, трябваше да се съгласи. След обед те можеха да поработят, докато госпожа Христова с децата се разхожда из близкия парк, покрит с красива пролетна премяна от цъвналите цветя и дървета.

Questions

1. Обичате ли да вземате бележки, когато ходите в университета?
2. Ще отидете ли у тях, въпреки, че той не Ви е поканил?
3. Къде избягаха Димитров и Коларов след опита за революция в 1923 година?
4. С кого сключила България "Вечен пакт" за приятелство?
5. Кога се явила силна вълна от противо-комунистическа дейност?
6. Какво заляла тази вълна?
7. Кога било взето управлението на страната от групата на "Звено"?
8. Кой е била истинската причина за известни успехи на комунистите в страната?
9. Далеч ли е общинската кула от дома на Христов?
10. За какво мечтаели комунистите в България?

11. Защо България била на полицейска нога по това време?
12. Имали ли са комунистите обаяние вред народа след атентата в катедралата "Света Неделя"?
13. Познавал ли е някой по онова време истинския образ на Съветска Русия?
14. Кога са се разделили "тесните" окончателно от "широките"?
15. Коя партия е работила подмолно тогава?
16. Кога взела групата "Звено" управлението на страната чрез преврат?
17. Кои са предшествениците на днешните комунисти в България?
18. С какво е бил покрит близкият до дома на Христов парк?
19. Защо комунистите не са се притекли на помощ на земеделците през 1923 година?
20. За какъв рай мечтаели комунистите в България?
21. Имало ли е много стачки по онова време в България?
22. Като предшественици на кого се смятат "тесните"?
23. От какво е била тормозена България по онова време?
24. В какво упорствуваше Велев?
25. На какво се разцепила Социал-Демократичната партия?

България

Историческо развитие

Част 11

Selected Bulgarian Cognate Words

братски, братска	pertaining to brother
възглавя (P, I - възглавявам)	head, supervise
засиля (P, I - засилвам)	strengthen
подръжка	support
последица, последици	consequence
прочета (P, I - прочитам)	read (through)
съвет, съвети	council; advice
цел, цели (f.)	goal, aim

Selected Loan Words

германец, германци	a German
идеал, идеали	ideal
консулство, консулства	consulate
контрибуция, контрибуций	contribution
мистериозно	mysteriously
националност, националности (f.)	nationality
неутрален, неутрална	neutral
окупирам (I)	occupy
полиция	police
радио	radio
регентски, регентска	pertaining to regent
студент, студенти	student
щрудел, щрудели	strudel

Sentences

Стоян имаше да дава много пари на други хора и това беше голямо <u>бреме</u> за него.	burden
Тя стана <u>внезапно</u> и излезе от стаята.	suddenly
Виждайки жена си след десет години, той издаде едно радостно <u>възклицание</u>.	exclamation
Гостенката ни беше младо <u>момиче</u> на около 16 години.	girl
Поради <u>несъобразителността</u> си той често казва неща, които не трябва да каже.	tactlessness, impropriety (f.)
<u>Оста</u> на земята показва с единия си край на север, с другия - на юг.	axis, axle (f.)
<u>Печатът</u> в страната, с изключение на един вестник, беше за правителството.	press
Да помогне с пари, когато и той сам нямаше много, беше <u>постъпка</u>, която възхити Мария.	action, deed
Петър е от селско <u>потекло</u>, но той работи много и се издигна.	descent, origin
Каквото ми каза жената, всичко <u>се сбъдна</u>.	come true
Двете страни <u>сключиха</u> военен и търговски договор.	conclude, sign (contract)
На масичката до леглото му стоеше <u>снимката</u> на майка му.	photograph, snapshot
Мъжът падна от петия етаж и <u>умря</u> на място.	die
Чужденецът попита <u>учтиво</u>, дали наблизо има хубав хотел.	politely

Исторически преглед от Втората Световна война и след това до днес.

На другия ден през време на обяда, Христов с едно възклицание се обърна към Велев и каза: "Знаете ли, Велев, спомням си като че ли беше вчера, когато тук като студент преди повече от 16 години, прочетох във вестниците за посещението на българския Цар в нашата Виена. Неговата снимка стоеше във вестниците, както и целта на посещението му, а именно - сключване на военен пакт със силите на Оста".

"О - о, Ото!" обади се госпожа Христова. "Не можеш ли да почакаш поне господин Велев да се нахрани, че тогава да почнеш. Има толкова много други теми за разговор!"

Христов се извини за несъобразителността си, но Велев се намеси и каза, че това е само една добра случайност, понеже и той е смятал да почне с този факт. Той се обърна към госпожа Христова, която в момента поднасяше десерта - хубав виенски щрудел и каза: "Госпожа Христова, действително на 1 март, 1941 година Цар Борис дошел тук, във Виена, за да подпише пакт с Германия. Последиците от тази негова постъпка се носят може би и до сега от цялия български народ. Разбира се, доколко можехме да останем неутрални, това е един друг въпрос."

"Защо да не можехте?" попита госпожа Христова заинтересувано.

"Понеже ние лежехме на пътя на германците," отвърна Велев. "Те трябваше да помогнат на Мусолини, който беше под натиска на

гръцката армия в Албания.

От друга страна, българските националисти мечтаеха за създаване на идеала им - да няма българи под чуждо робство, това значи - голяма България.

И един последен факт - Цар Борис беше германец по потекло. Но въпреки, че германските войски прекосили България, за да нападнат Югославия и Гърция и въпреки, че България не е била окупирана от Германия, българското правителство възглавявано от професор Филов, не е помагало с войски на Германия. То е било заето главно в борба с комунистическите елементи в страната. Последните намирали донякъде поддръжка от населението, само благодарение на споменатите вече славянофилски чувства към Русия.

Радиото и печата в България работели усилено срещу комунизма. Руското консулство във Варна било затворено и българската тайна полиция била много засилена.

България била обаче под бремето на тежки стопански контрибуций към Германия.

В края на август, 1943 година Цар Борис умрял внезапно, да не кажа мистериозно, след едно посещение при Хитлер. Тъй като неговият син Симеон бил само пет годишен, бил образуван регентски съвет."

Христов прекъсна учтиво разговора и предложи, понеже се бяха нахранили вече, да се пренесат в гостната. Госпожа Христова поръча на момичето да донесе кафето в гостната и сама седна да чуе

още нещо за България.

След известно време, Белев пиейки кафето си, продължи:

Questions

1. Защо Христов се обърнал с възклицание към Белев
2. Какво стоело тогава във вестниците?
3. Какво направил Христов, когато жена му го помолила да промени темата на разговор?
4. Каква е била целта на царското посещение във Виена през 1941 година?
5. С кого сключила България военен пакт?
6. Под бремето на какво била България през време на Втората Световна война?
7. Как умрял Цар Борис и кога?
8. Как се казва момичето, което работи у Христови?
9. Кога подписала България пакт с Оста?
10. Свободен ли е бил печатът в България тогава?
11. Добра ли е била постъпката на Цар Борис за България?
12. Кои мечтаели за сбъдване на идеалите им?
13. От какво потекло е бил Цар Борис?
14. Как прекъснал Христов разговора и защо?
15. Защо Белев мисли, че България не е могла да остане неутрална?
16. Защо комунистите тогава намирали донякъде поддръжка от населението?

БЪЛГАРИЯ

Историческо развитие

Част 12

Selected Bulgarian Cognate Words

въздушен, въздушна	pertaining to air
заместя (P, I -замествам)	replace, substitute
изложа (P, I- излагам)	expose
малцинство, малцинства	minority
откажа се (P, I - отказвам се)	give up, resign
отстъпя (P, I - отстъпвам)	retreat

Selected Loan Words

диктувам (I)	dictate
дипломатически, дипломатическа	diplomatic
колега, колеги	colleague
нормален, нормална	normal
партизан, партизани	partisan
позиция, позиций	position
процедура	procedure
репарация, репараций	reparation
тактика	tactics
федерация, федераций	federation
фигура, фигури	figure
фронт, фронтове	front

Sentences

Двете страни възобновиха дипломатическите си отношения. — renew, resume

Наказанието на Иванчо беше да не излиза цял ден от къщи.	punishment
Първоначално ние имахме намерение да ходим във Варна.	intention
Той чака напразно. Никой няма да дойде.	in vain
Чиновникът нанесе цифрите в книгата.	deposit, set down
Насочването на нашите войски към столицата на противника спря неговите нападения.	aiming, directing, turning to
Революцията излезе несполучлива, защото нямаше единство.	unsuccessful
Храната в ресторанта се оказа лоша.	turn out, come out
Един от министрите не беше съгласен с положението и си подаде оставката.	resignation
Отечествената власт не беше силна.	pertaining to fatherland
Чужди агенти подкопаваха с дейността си престижа на правителството.	undermine
Той искаше да дойде на власт посредством преврат.	by means of, through
Правосъдието е било винаги срещу убийства и безчинства.	justice
Противникът реши да преговаря след като видя, че е в лошо положение.	negotiate
Новата партия беше проводник на демократични идеи.	carrier, conductor
Владетелят е свален от власт от група революционери.	pulled down, brought down
Бях на черква и говорих със свещеника.	priest, clergyman

Пред съда той упорствуваше и не каза нищо за съзаклятието.	court (of justice)
Осъдиха го на 20 години за убийство.	judge, try, sentence
Узряването на плодовете става през пролетта.	ripening
Едно от условията на мирния договор беше, че противникът трябва да плати 10 милиона репарации.	condition, term
Щетите от бомбардировките бяха много големи.	damage

"Тактиката на комунистите да работят посредством други се потвърждава още един път през средата на 1942 година, когато бил образуван, тайно разбира се, Отечественият фронт, на късо О.Ф. В него, освен комунисти, имало земеделци, социал-демократи и звенари.

В края на 1943 година започнали въздушните нападения над София. Това помогнало за узряване на политическата криза и за още по-силно насочване на общественото мнение към Русия.

През май, 1944 година Божилов подал оставката си и бил заместен от Багрянов. Тук трябва да отбележа нещо, което забравих да кажа. С образуване на регентския съвет, професор Филов станал негов член, а на негово място като Министър-Председател дошел Добри Божилов.

Когато германските войски започнали да се оттеглят от България, Багрянов изпратил представители в Кайро, които да

преговарят с Англия и Съединените Щати, но не и със Съветска Русия, понеже България не е била във война с нея.

На 2 септември, 1944 година регентството извикало Муравиев на власт.

Съветска Русия обаче нямала намерение да позволи на България да бъде управлявана от умерени, нито пък мирните условия да бъдат диктувани от западните сили.

На 4 септември Русия обявила война на България и на 8 септември руските войски навлезли в страната.

На следния ден О.Ф. направил преврат и свалил правителството на Муравиев. Този пръв Отечествено-фронтовски кабинет се възглавявал от Кимон Георгиев, фигура, позната от преврата в 1934 година. Комунистите държели четири места, от които Министерство на Вътрешните работи - с Югов на чело, сегашният Министър-Председател, и Министерство на Правосъдието, и двете много важни министерства.

Тук станала известна процедурата на прочутите "народни съдилища", които осъдили на смърт и на тежки наказания десетки хиляди българи.

Междувременно българските войски настъпили в Югославия срещу отстъпващите германски войски.

Комунистите подкопавали в това време една по една позициите на колегите си от "Отечествения фронт", но не бързали да вземат напълно властта до подписване на мирния договор в 1947 година. Съгласно този договор България трябвало да напусне окупираните от нея през войната земи, като имала право да задържи само Южна Добруджа от Румъния. България трябвало още да плати 45 милиона

долара репарации на Гърция и 25 милиона долара - на Югославия, за щети нанесени през време на войната. По-късно Югославия се отказала от своята част.

През 1945 година и по-късно през 1947 и 1948 години бил повдиган въпроса за образуване на федерация на републиките България и Югославия, но Съветският Съюз, вероятно страхувайки се от образуване на една по-голяма сила редом с Москва, се оказал против тази идея.

След като България помагала напразно през 1946-1948 години на гръцките комунисти-партизани и след несполучливия опит на последните да вземат властта в ръцете си, България възобновила нормални дипломатически и стопански отношения с Гърция.

Съветска Русия, както и Българското комунистическо правителство се страхували от западно-европейско влияние в страната. Започнало преследването на протестантски и католически свещеници, в които те виждали проводник на западното влияние.

На не по-малко преследвания било изложено и турското малцинство в България и не след дълго, повече от 220 хиляди турски селяни напуснали страната, оставяйки всичко в ръцете на преследвачите ги.

Questions

1. Какви наказания са били дадени на множество българи от народните съдилища?
2. Имала ли е Русия намерение да позволи на България да бъде управлявана от умерени?

3. Кога нанесла България удар на германците?
4. Защо преговорите в Кайро били несполучливи?
5. Защо Съветска Русия се оказала против една федерация на България с Югославия?
6. Кой министър си подал оставката през май, 1944 година?
7. Кога е бил образуван Отечественият фронт?
8. Кой подкопавал постоянно държавната власт?
9. Посредством какво са дошли комунистите на власт?
10. В чии ръце се намирало Министерство на Правосъдието?
11. Искала ли е България да преговаря със Съветска Русия?
12. Кой бил проводник на западното влияние в България?
13. Кога бил свален Муравиев от власт?
14. Кои свещеници са били преследвани и защо?
15. Как се казвали съдилищата през време на превратa?
16. Кое помогнало за уреждане на политическата криза в България?
17. Искала ли е Русия да диктува мирните условия на България?
18. Какво трябвало да плати България за щети нанесени през време на войната и на кого?
19. На какво било изложено турското малцинство в България?
20. Кога било свалено правителството на Муравиев?

БЪЛГАРИЯ

Историческо развитие

Част 13

Selected Bulgarian Cognate Words

всестранен, всестранна	comprehensive
гласувам (I)	vote
двигател, двигатели	mover, motor
доброволен, доброволна	voluntary
държа (I)	hold
занаятчия, занаятчий	artisan
издание, издания	edition, publication
иззема (P, I - изземвам)	take away
изпозатворя (P, I -изпозатварям)	pick up and jail
насилствен, насилствена	forcible, compulsory
национализирам (I)	nationalize
обвинение, обвинения	accusation
обущар, обущари	shoemaker
паричен, парична	pertaining to money
поданство	citizenship
починал, починала	died
приблизително	approximately
проведа (P, I - провеждам)	carry out
списание, списания	magazine, periodical
средство, средства	means
съмишленик, съмишленици	adherent, follower
сътрудничество	collaboration
унищожение	destruction

хлебар, хлебари	baker

Selected Loan Words

аграрен, аграрна	agricultural
афера, афери	affair
екзекутирам (I)	execute, put to death according to law
колхоз, колхози	kolkhoz (collctive farm)
ликвидирам (I)	liquidate
механик, механици	mechanic
орган, органи	organ
регистрирам (I)	register
реформа, реформи	reform
сума, суми	sum, amount

Sentences

Нашият бакалин продава и плодове.	grocer
Този закон важи само за граждани над 21 година.	is valid, applies
Рибата в тази река е много дребна.	small
Иван беше замесен в съзаклятието.	involved
Зет ми е с три години по-стар от дъщеря ми.	son-in-law
Утре са изборите за народни представители.	election, choice
Аз скъсах снимката и я хвърлих.	tear, (break)
Обвиниха го, че е давал сведения на противника.	accuse
Петър беше образец на идеален студент.	model, example
Денят на Освобождението се ознаменува с голям парад.	symbolize

Министър-Председателят прие <u>посланика</u> на Англия.	ambassador
В <u>предприятието</u> на Стойчеви работят около 80 души.	enterprise
Правителството <u>премахна</u> ограниченията за пътуване на чужденци.	abolish, remove
Аз минах през много <u>пречки</u> преди да успея в живота.	obstacle
Баща ми е много <u>строг</u> и често не ме пуска да ходя на кино.	strict

---

На седми ноември, 1945 година пристигнали от Москва комунистическите функционери - Димитров и Коларов. Първият станал Министър-Председател, а вторият - Председател на Народното Събрание.

През септември, 1946 година била премахната конституционната монархия.

Скоро всички стари демократични партий били забранени със закон. Водачите им били екзекутирани или изпозатворени. Всички вестници и списания били забранени с изключение на изданията на комунистическата партия и Отечествения фронт.

През март, 1948 година правителството, на чело с Дими-

тров, сключило в Москва всестранен договор за стопанско, културно и военно сътрудничество със СССР.

Началото на 1948 година се смята като период, от който започнало истинското комунизиране на страната. Били национализирани всички индустриални, търговски и други частни предприятия.

С "доброволните" заеми на Свободата се изземвали голями парични суми от всеки посочен от комунистическите комитети.

Паричните реформи били едно друго средство със същата цел.

Със закона за "Аграрната реформа" били образувани "Трудови кооперативни земеделски стопанства" по образец на съветските колхози.

Било проведено насилствено кооперране на всички дребни занаятчий като механици, бакали, хлебари, обущари шивачи и др.

Последвал закона за "Национализиране на градската собственост" и много, много други.

През юли, 1949 година Георги Димитров, българският комунистически водач, починал в Съветска Русия.

Заместил го Коларов като Министър-Председател, но и той починал през януари, 1950 година. Нов Министър-Председател станал Вълко Червенков, зет на Георги Димитров.

Комунистическото правителство работило междувременно за прочистване на страната от каквато и да била опозиция. Така в Народното Събрание през 1946 година опозицията имала приблизително 30% от всички гласове, но след унищожение и забрана на политическите партий и тяхните органи и особено след ликвидирането на Никола Петков, всички 239 члена на Великото Народно Събрание били кому-

нисти или тяхни съмишленици. Така например", забележи Велев, който в момента гледаше взети от него бележки, "за изборите за Народно Събрание през декември, 1953 година са гласували 99·48% като 99·8% от гласовете са били за правителството."

"Забравих да кажа", каза Велев, "че първите дни от идването на власт на Червенков се ознаменували с един факт, а именно - скъсване на дипломатическите отношения между България и Съединените Щати. На 20 февруари Съединените Щати скъсали дипломатическите отношения с България, след като България обвинила американския посланик, че бил замесен в аферата на комуниста Костов и не оттеглила обвиненията си.

Главният двигател на всичко в страната оставала Русия. В началото на 1951 година бил гласуван закон с който се премахвали всички пречки - като подаство или образование, за получаване или за държане на високи служби от руски граждани. Строгите ограничения при пътуване, регистриране и много други не важели за руския елемент в България.

През 1952 година започнало да се обръща по-голямо внимание на гражданската отбрана и била образувана една "Доброволческа организация за кооперативна работа със силите на отбраната (ДОСО)".

Questions

1. За кого важат законите?
2. Бил ли е Христов замесен в някаква афера?
3. Кой бил зетът на Георги Димитров?

4. Кога станали първите избори в комунистическа България?
5. Кога скъсали Съединените Щати дипломатическите си връзки с България?
6. В какво бил обвинен американският посланик в България?
7. По чий образец били образувани трудовите кооперативни земеделски стопанства в България?
8. С какво се ознаменувало идването на Червенков на власт?
9. Кой е бил американския посланик по това време в България?
10. Какви предприятия са били насилствено кооперирани?
11. За кои лица били премахнати всякакви пречки в България?
12. Кой в страната посочвал какво трябва да се прави?
13. Има ли сега много частни предприятия в страната?
14. Къде починал Георги Димитров?
15. Кога в същност започнало истинското комунизиране на страната?
16. Какво било образувано със закона за "Аграрната реформа"?
17. Какъв договор сключил Димитров с Москва?
18. Какво станало когато конституционната монархия била премахната?

БЪЛГАРИЯ

Историческо развитие

Част 14

Selected Bulgarian Cognate Words

деятел, деятели	worker, agent
доброволчески, доброволческа	voluntary
доверен, доверена	trustworthy
доверя се (P, I - доверявам се)	trust, confide
досегашен, досегашна	recent
изоставя (P, I -изоставям)	abandon
неизпълнение	lack of fulfillment
неразрешен, неразрешена	unresolved
неумолим, неумолима	inexorable
подновя (P, I - подновявам)	renew
присъединя (P, I- присъединявам)	join to
сбогувам се (I)	say good-bye
смекча (P, I- смекчавам)	soften, mitigate
услуга, услуги	favor
участвувам (I)	take part, participate
ценнен, ценна	valuable

Selected Loan Words

кандидат, кандидати	candidate
култ	cult
листа, листи	list, series of names
сателит, сателити	satellite

секретар, секретари	secretary
спонтанно	spontaneously

Sentences

Всички бяха <u>въодушевени</u> от мисълта, че ще отидат в Америка.	enthusiastic
Щом като казвате, че града е на 80 километра от тук, много <u>естествено</u> е, че не можем да отидем за един час.	naturally
При <u>залез</u> слънце трябва да си бъда в къщи.	sunset, setting
Говорихме по въпроси <u>засягащи</u> нашето предприятие.	concerning
Петров беше тъмна <u>личност</u> - никой не знаеше нищо за него.	personality, person (f.)
Всички <u>млъкнаха</u>, когато той влезе в стаята.	become silent
Войната в близкия Изток държи всички ни в <u>напрежение</u>.	tension
Исках да го <u>облекча</u> в работата му и затова му помогнах.	relieve
Никой не знаеше <u>обстоятелствата</u> при които бе станало убийството.	circumstance
Той отиде да следва по <u>подтик</u> на сестра си.	impulse
<u>Понастоящем</u> работя в една кантора.	at present
Децата обичат да четат книги в които се говори за <u>приключения</u>.	adventure
Всеки от нас трябваше да даде сума <u>съответна</u> на заплатата си.	corresponding
Колата беше много далеч и изглеждаше като малка <u>точка</u>.	point, dot
Температурата, която тя имаше, беше <u>указател</u>, че тя беше болна.	indicator

Той учеше с усърдие, защото искаше да свърши пръв от всички. zeal

---

"Малко преди смъртта на Сталин, през март, 1953 година, бил гласуван закон засягащ онези, които са напуснали страната без разрешение. Извънредно строгите му клаузи обаче били смекчени през ноември същата година, благодарение на по-меката политика възприета от Москва след смъртта на Сталин.

Благодарение пак на тази политика от страна на Съветска Русия, сателитите трябвало да изоставят култа към личността. Започнали да избират трима секретари на Централния комитет на Комунистическата партия, вместо един главен секретар до тогава.

България не се присъединила към Балканския пакт на Югославия, Гърция и Турция от февруари, 1953 година въпреки, че това би облекчило напрежението на Балканите.

В началото на 1954 година България подновила дипломатическите си отношения с Югославия, но много подробности останали неразрешени.

През май същата година били подновени дипломатическите отношения и с Гърция, което довело по-късно до развитието на търговски и културни отношения, доколкото обстоятелствата позволявали.

Всички тези събития били един неумолим указател за извършваща се промяна в цялата досегашна политика на България диктувана от Русия. Тази промяна довела до залеза на Червенков като Министър-Председател и заместването му с Югов. Тази административна

промяна била извършена по заповед на Москва, като че ли предупреждавайки въодушевените комунистически кандидати за политически приключения да не се доверяват много на симпатиите на Москва.

Цялият, накратко описан, политически живот на страната се е водил и води понастоящем само от и между комунистически деятели и тяхните доверени лица или малки партий. Българският народ участвува с думата при изборите, които имат само една листа, тази на комунистите, или пък той изказва "спонтанно" чувствата си, когато това се желае от правителството."

"Казвам "спонтанно", продължи Велев, "защото тук не се отнася до чувствата като резултат на подтик. Там няма подтик; там има заповед, чистото неизпълнение на която води до нещастие на съответното лице и семейството му."

Велев млъкна, загледан в една точка на стаята. Настъпи тишина. Госпожа Христова се изправи и поиска да поднесе още кафе, но Велев отказа, понеже трябваше да си ходи вече. Христов благодари сърдечно на Велев за усърдието му да му помогне в опознаване на България като цяло. Виждаше се, че Велев върши всичко това с желание и удоволствие. С това той правеше услуга на професора, който го беше представил на Христов и също така и на Христов, в чието лице той беше спечелил един нов и ценен приятел.

Не след дълго, след като бяха разменили някои и други мисли, Велев се сбогува с госпожа Христова и Христов го заведе както обикновено с колата си до в къщи.

Questions

1. Какво довело до залеза на Червенков?
2. Знаете ли някои факти засягащи режима на Червенков?
3. Аферата на коя личност е била причина за скъсване на дипломатическите връзки между двете страни?
4. Каква политика е била възприета от Москва след смъртта на Сталин?
5. Защо напрежението на Балканите през 1953 година не било облекчено?
6. Какво би облекчило напрежението на Балканите?
7. Кой заместил Червенков като Министър-Председател?
8. Кой факт предупреждава въодушевените комунисти да не се доверяват много на Москва?
9. Кое служило като указател за промяна в политиката на България?
10. Велев работел ли с усърдие да обясни всичко добре на Христов?
11. До какво довело подновяването на дипломатическите отношения с Гърция?
12. От кого се води фактически политическия живот в страната?

БЪЛГАРИЯ

География

Част 15

Selected Bulgarian Cognate Words

винарство	wine-producing trade
вожд, вождове	leader
възвишение, възвишения	elevation
градинарство	horticulture
дължина, дължини	length
железопътна линия	railway
занимавам се (I)	be engaged, busy oneself
изчисля (P, I - изчислявам)	calculate, compute
кръстоносец, кръстоносци	crusader
млекарство	dairy industry
молба, молби	request
околност, околности (f.)	vicinity
отгледам (P, I - отглеждам)	bring up, raise
проход, проходи	pass
развалина, развалини	ruin
разположа (P, I- разполагам)	situate; (se) be situated
разтворя (P,I- разтварям)	open (wide)
спомена (P,I- споменавам)	mention
съмнявам се (I, P - осъмня се)	doubt
упътя (P, I- упътвам)	direct
широколистен, широколистна	[trees] with broad leaves, deciduous

Selected Loan Words

бранш, браншове	branch
ваканция, ваканций	vacation

географски, географска	geographic
карта, карти	card, map
климатичен, климатична	climatic
лимонит	limonite
минерал, минерали	mineral
резерва, резерви	reserve
факултетски, факултетска	pertaining to faculty
цигара, цигари	cigarette
цинк	zinc

Sentences

Днес зъболекарят ще ми извади един болен зъб.	take out
Каменните въглища се употребяват в индустрията.	coal
Изгубихме се в дебрите на планината, понеже не знаехме пътя.	dense forests
Дамаск е един древен град.	ancient
В България няма големи метални залежи.	deposit
Преди много години София е била голяма крепост.	fortress (f.)
Всеки кът от къщата му е хубаво нареден.	nook, corner
Листата на дърветата падат през есента.	leaf, petal
На това място претопяват мед и олово.	copper and lead
Иван беше настойчив и искаше да отидем непременно у тях.	persistent
Пенчеви живеят непосредствено до нас.	directly
От много дъждове цялата страна на планината беше оголена.	denuded, stripped

За празника <u>ще запалим</u> свещи в черква.	light, set on fire
До селото имаше хубаво <u>пасище</u>.	pasture
Мария бе <u>поласкана</u> от комплимента.	flattered
Мястото е <u>полегато</u> и не добро за къща.	slanting, sloping
<u>Природата</u> през пролетта е прекрасна.	nature
Водата <u>се е разпростряла</u> на много мили извън бреговете на реката.	spread out
Когато отиваме на екскурзия, ние носим <u>раници</u> на гърба си.	knapsack
Моят <u>роден</u> език е английски.	native
Стопанството му се намира на южния <u>склон</u> на планината.	slope
Пътят за селото е много <u>стръмен</u>.	steep
Реката <u>тече</u> между хубави градини.	it flows
Един мост <u>свързваше</u> двете части на града.	connect

На следния ден, понеделник, Белев не можа да се види с Христов. Той трябваше да присъствува на факултетския съвет.

Във вторник той отиде от университета направо у Христови, които го чакаха за вечеря. Последните живееха непосредствено зад кметството, което значи само няколко минути път

от университета. Той не искаше да откаже на настойчивата им молба да бъде тяхен гост за вечеря, но затова пък той донесе някои и други работи на децата им.

Госпожа Христова, заинтересувана от разказа на Велев, изказа желание да присъствува понякога на срещите. Велев нямаше нищо против, дори бе поласкан от вниманието.

След вечеря тримата се оттеглиха в гостната стая. Христов, черпейки Велев с цигара и сам запалвайки една, помоли последния да разкаже нещо за родната си страна. Той чувал, че България имала красива природа. Той не се съмняваше, че Велев е пътувал много из България и познава добре всеки кът от страната, което излезе и вярно. Ето защо Велев се съгласи с удоволствие да изнесе нещо за България, именно нейната ГЕОГРАФИЯ.

"Моят роден град е Търново", започна той. "Търново лежи в далечните северни склонове на Стара планина. Народът нарича последната още Балкан. Стара планина пресича България от запад на изток и от там целият полуостров е бил наречен Балкански полуостров.

Търново е много красив град. Разположен е на високи хълмове между които тече реката Янтра. Той е бил столица на Второто Българско царство. На един от хълмовете е до днес се издигат развалините на древна крепост, наречена Балдуинова кула, на името на вожда на кръстоносците, които тогава превзели Цариград и се опитали да превземат и България. Те били обаче разбити, мисля около 1205 година и тяхният император затворен в тази кула, където и умрял.

В 1879 година в град Търново се събрало Великото Народно

Събрание, което създало конституцията на България, наречена Търновска конституция."

Христов се извини, че прекъсва, стана бързо и излезе от стаята. След малко той се върна, разтваряйки една географска карта на България. "Днес я купих; исках да Ви изненадам и забравих", каза той усмихвайки се.

"Отлична идея!" забележи Белев.

Трите седнаха около масата на която бе разпростряна картата.

"Ето Търново, виждам го!" възкликна госпожа Христова, която беше видяла името случайно на картата.

"Както виждате", продължи Белев, "градът е само на около 30 - 40 километра от главното било на Стара планина и на около 60 - 70 километра от река Дунав. Като ученик често използувах летните ваканции да ходя с другари на дълги екскурзии из Стара планина, както и из цяла България. Така например, взимахме влакът до Габрово, който е един доста голям индустриален център за България. От там пеш и с раници на гръб се опътвахме към дебрите на Балкана. Казвам дебри, понеже Стара планина е покрита почти изцяло със широколистни гори, особено северните й склонове, които са по-полегати. Южните склонове, особено в средната й част са доста стръмни и оголени. Тук, в средата, както виждате, е най-високата част на Стара планина. Най-високият й връх е Юмрукчал - 2376 метра, сега наречен Ботев, на името на българския борец за освобождението на България от турско робство.

Стара планина започва тук горе, от долината на река Тимок и продължава в юго-източна посока до Ботевградския проход. Тази

част, наречена западна Стара планина, се пресича от три прохода. От тук тя продължава в източна посока, за да се загуби като малки възвишения при брѣговете на Черно море. В тази си част, т.е. в средната и източната, планината се пресича от около 12 прохода.

Дължината на Стара планина е около 500 километра и тя дели България на две части - на северна и южна България.

Стара планина се пресича на три места от железопътни линий. Едната от тях води по дефилето на река Искър. Втората води от Търново за Стара Загора и третата пресича тук, в източната част на планината, свързвайки градовете Шумен и Карнобат.

Стара планина е и климатична граница и можем да кажем, че тя е северната граница на Средиземноморското влияние и също така спира студените въздушни маси от север. Освен горски богатства в Стара планина се намират още многобройни пасища, както и каменни въглища, метални руди и минерали. Така, антрацит се намира в Искърското дефиле около Своге и при Белоградчик в западна Стара планина. На Връшка Чука, при Тетевен, Троян, Габрово и Сливен се вадят черни и кафяви каменни въглища.

От металните руди в страната доминираща е желязната руда, чийто резерви се изчисляват на около 10 милиона тона. Половината от тях се намират в западна Стара планина около Чипровци, където също така се намира и лимонит.

Около Враца се намират по-малки залежи на олово, цинк и мед. Естествено, че населението в тези споменати области до голяма степен е заето в съответните индустрий свързани с производството на тези руди и минерали. Част от населението се занимава с градинар-

ство и винарство, например около Берковица и Елена. Отглеждане на животни и млекарство е добра развито в околностите на Ботевград, Пирдоп, Златица и др. Строга граница обаче на стопанските браншове по области не може да се прокара.

Questions

1. Какви руди се вадят от Стара планина?
2. Защо възкликна госпожа Христова внезапно?
3. Какви развалини има в град Търново?
4. Къде има залежи на каменни въглища?
5. Какви древни крепости има в Търново?
6. Бидяли ли сте всеки кът на тази страна?
7. Кога обикновено падат листата на дърветата?
8. Къде в България има голями залежи на мед и олово?
9. Христов беше ли настойчив в поканата си към Велев?
10. През кой сезон на годината са оголени дърветата?
11. Кои склонове на Стара планина са полегати?
12. Какви са южните склонове на Стара планина?
13. Как се е разпростряла Стара планина?
14. Носите ли раница, когато отивате на екскурзия?
15. Кой е роднят град на Велев?
16. Коя е родната Ви страна?
17. Коя река пресича Стара планина?
18. С какво почерпи Христов госта си?
19. Защо Христов стана бързо и излезе от стаята?

20. Защо Стара планина се нарича още климатична граница за България?
21. Защо госпожа Христова изказа желание да присъствува понякога на срещите?
22. От къде е взел името си Балканският полуостров?
23. На колко места се пресича Стара планина от железопътни линий?
24. Кога е ходил Велев из Стара планина?
25. С какъв вид гори е покрита Стара планина в по-голямата си част?
26. Може ли да се направи една строга граница на стопанските браншове по области?
27. С какво е известен град Търново?
28. Как дели Стара планина България?
29. Какви природни богатства се намират в Стара планина?
30. С какво се занимава населението живеещо във вече споменатите области?

БЪЛГАРИЯ

География

Част 16

Selected Bulgarian Cognate Words

влея се (P, I - вливам се)	empty [intr.]
животновъдство	cattle-breeding, livestock
зърнени храни	grain
крайбрежие	seashore
мелничарство	flour industry
находище, находища	deposit
плодородие	fertility
произведение, произведения	product
разказ, разкази	story, narrative
тъкачество	weaving industry
чернозем	black earth

Selected Loan Words

каолин	kaolin
консервен, консервена	(pertaining to) canning
петролен, петролна	pertaining to petroleum
плато, плата	plateau
порцеланов, порцеланова	pertaining to porcelain
репорт, репорти	report
респективно	respectively
характеризирам (I)	characterize

Sentences

Иван има <u>естествено</u> държание с всеки.	natural
Селото има 800 <u>жители</u>.	inhabitant, resident
България изнася <u>житни</u> храни.	pertaining to grain

Добруджа се счита за <u>житница</u> на България.	granary
Никой не носи <u>кожено</u> палто през лятото.	pertaining to leather
<u>Напояването</u> на градината става от реката.	irrigation
Магазинът <u>обема</u> цялия долен етаж на къщата.	comprise
Изпихме по една студена бира за <u>освежаване</u>.	refreshing, refreshment
Зданието е построено на много малка <u>площ</u>.	area (f.)
<u>Почвата</u> в градината не е добра и затова нямаме добри плодове.	soil, ground
Новият път минава през нашето село и го <u>прорязва</u> на две части.	cut through
Стопанството му <u>се простира</u> от онзи хълм там до тази гора тук.	stretch (out, on oneself), be spread
Цялата <u>равнина</u> е покрита с вода от реката.	plain
Домакинята сложи <u>солта</u> на масата.	salt (f.)
Сутрин обикновено пия <u>чай</u> със захар.	tea

Тесно свързана със Стара планина е така наречената ДУНАВСКА РАВНИНА или Северна България. Казвам тесно свързана, понеже северните склонове на Стара планина проникват и се разпростират дълбоко на север в тази равнина. Последната представлява от самосебе си високо плато, прорязано от долините на реките, които извират от Стара планина и се вливат в река Дунав. Река Искър прави изключение, като извира от Рила планина, прекосява Стара планина и се влива също така в Дунав.

Стара планина с Дунавската равнина обемат приблизително

46% от цялата площ на България.

Дунавската равнина свършва на север със стръмни брегове на реката Дунав, на изток - с Черно море и на северо-изток - с високото плато на южна Добруджа.

Климатът на северна България се характеризира със студена зима и горещо лято.

Голямото плодородие на Дунавската равнина се обяснява с чудесната за зърнени храни почва, наречена чернозем и с доброто естествено напояване.

Съгласно последните репорти от комунистическа България намерени са петролни залежи в северна България в околностите на градовете Лом (15 хиляди жители), Видин (20 хиляди), Плевен (40 х.ж.), Провадия (10 х.ж.) и Варна (85 х.ж.). Около Провадия се намират залежи на каменна сол, а при Разград и Исперих в северо-източна България се намира каолин, важен продукт в порцелановата индустрия

Известни пазари на зърнени храни и добитък са Кнежа, Бяла Слатина, Кула, Луковит и Омуртаг.

Лясковец при Търново е известен като център на зеленчуци и плодове.

Градовете Фердинанд и Севлиево, в централната част на северна България, са известни с млечните си произведения, плодове и кожена индустрия, особено развита в Севлиево.

В източния край на Дунавската равнина и по-специално в градовете Разград, Търговище, Провадия и Попово са особено развити животновъдството и консервената индустрия. По на север в Добруджа, освен житните храни, са се развили тъкачество, мелничарство и ин-

дустриалното производство на консерви (например в Толбухин или Нови пазар). Добруджа се счита като житница на България. Тя е богата и с минерални богатства. Откритите петролни находища при Провадия и Варна се предполага да се простират по цялото крайбрежие северно от Варна."

"Смея ли да попитам, защо не споменахте градове като тези, които се намират на река Дунав или на Черноморското крайбрежие?" попита Христов. "Те също така се намират в северна България." В това време госпожа Христова поднесе сладки с чай за освежаване.

Взимайки чая си в ръце Белев каза, че неговото намерение било да свърже тези градове респективно с разказите си за река Дунав или Черно море.

Questions

1. Коя граница на България наричаме естествена?
2. Колко жители има град Търново?
3. Коя част на България носи името"житница на страната"?
4. Кои градове имат кожена индустрия?
5. Какво е напояването на Дунавската равнина?
6. Коя част на страната обема Дунавската равнина?
7. Какво поднесе госпожа Христова за освежаване?
8. Каква площ обема Дунавската равнина?
9. За какви храни е добра почвата на тази равнина?
10. От какво се прорязва Дунавската равнина?
11. Къде в страната се намират залежи на каменна сол?
12. Какви природни богатства има Добруджа?

БЪЛГАРИЯ

География

Част 17

Selected Bulgarian Cognate Words

благо, блага	good, welfare, pl. goods
градче, градчета	small town
дървен, дървена	pertaining to wood
дърводелство	carpentry
заведение, заведения	establishment
занаятчийство	craftsmanship
захарен, захарна	pertaining to sugar
кожарство	leather industry
народ	along (with)
производителен, производителна	productive
пълноводен, пълноводна	swollen, with much water
сребърен, сребърна	pertaining to silver
течение, течения	current, stream
учебен, учебна	learned, scholarly
ширина, ширини	width

Selected Loan Words

вагонен, вагонна	pertaining to RR cars
гравировка, гравировки	engraving
инсталация, инсталаций	installation
консумативен, консумативна	consumer's
орнамент, орнаменти	ornament
рафинерия, рафинерий	refinery
фаза, фази	phase
химикал, химикали	chemical

Sentences

Баща ми се занимава с <u>бояджийство</u>.	dyeing industry
София е голям железопътен <u>възел</u>.	knot; junction
Панталоните ми имат много <u>гънки</u>.	fold, crease

Ножът бе образец на отлично занаятчийско изделие.	product, fabric
Градът произвежда вино, понеже е лозарски център.	vine-growing
Куших костюма си от манифактурния магазин на братя Келеви.	pertaining to drapery
Големи параходи пътуват между Англия и Съединените Щати.	ship, steamer
Снощи Мария беше предмет на общо внимание.	object, subject
При учене Петър съчетава усърдието с желанието.	combine
Ако искате да имате хубави плодове, сложете пресен тор в градината!	fertilizer, manure

—

"Така например", каза той, "да се спрем най-напред на река ДУНАВ, която образува северната граница на България от около 480 километра. Дунав е много пълноводен в долното си течение и ширината му достига от 800 до 2200 метра. Българският бряг като по-висок, е запазен от заливане, особено през пролетта и есента.

Градовете покрай Дунав са обикновено пазарни центрове на зърнени храни, добитък и др. Близайки по Дунав в България, първият град на който ще спре параходът е град Видин. Той има около 18 хиляди жители и е лозарски център. Известен е още с порцелана си, както и с правене на орнаменти и гравировки на златни, сребърни и дървени предмети.

Лом (20 х.ж.) е важно пристанище за стоките от и за столица София.

Оряхово и Никопол са малки градчета.

Свищов и Силистра съчетават търговията на зърнени храни с развиващата се манифактурна индустрия.

Най-голямото българско пристанище на река Дунав е град Русе (85 х.ж.). Той е манифактурен център, има петролни рафинерий и множество индустриални предприятия и учебни заведения."

Христов, използувайки настъпилата кратка пауза, се извини и попита дали Велев не би могъл да разправи накратко, кои са по-важните индустриални и занаятчийски центрове в цяла северна България, за по-голяма прегледност в бележките си, които той вземаше постоянно.

"С удоволствие", отвърна Велев. "Ако започнем от запад на изток, първият град заслужаващ да се отбележи е Враца с около 25 хиляди жители. Той е занаятчийски център на кожарство, дърводелство и на копринено производство. На изток от Враца е Плевен с около 45 хиляди жители. За него можем да кажем, че е в фазата да стане индустриален център с развити текстилна и метална индустрий. Ловеч, тук под него с около 15 х.ж., е занаятчийски център на кожарство и винарство.

Тук долу, в гънките на Стара планина, е град Габрово, който наред с Пловдив и Сливен е бил един от градовете с най-развито занаятчийство, но по-късно и днес вече се считат като действителни индустриални центрове. Габрово (21 х.ж.)специално има развита кожена к текстилна индустрий.

"По пътя за Търново", каза Велев, сочейки картата, "лежи Дряново, който е занаятчийски център на винарство и консервени инсталаций. Има голяма вагонна фабрика.

Търново, роднят ми град, е занаятчийски център на кожени изделия, дрехи, бира и бояджийство.

Не далеч от Търново е Горна Оряховица, който е голям железопътен възел и индустриален център. Има фабрики за торове, големи захарни фабрики и др.

Коларовград (Шумен) с нещо над 30 х.ж. е известен занаятчийски център на кожени и дърводелски продукти, както и на ликьор.

Варна с близо 90 х.ж. е най-голямото българско пристанище на Черно море. Пристанище Варна включва освен Добруджанския район още и Дунавския такъв. Освен голям железопътен и производителен център, Варна е също така и пазар на текстилни произведения, хранителни продукти, химикали, метални произведения и други консумативни блага.

Questions

1. Знаете ли някой град, чието население се занимава с бояджийство?
2. Какъв голям железопътен възел в северна България знаете?
3. Не е ли много малък възелът на връзката Ви?
4. Има ли много градове в гъните на Стара планина?
5. Кой бряг на реката Дунав е запазен от заливане?
6. Какви изделия се произвеждат в град Видин?

7. Знаете ли някои лозарски центрове в Дунавската равнина?
8. Кой по-голям лозарски център лежи в гънките на Стара планина?
9. Произвеждат ли се златни изделия в град Видин?
10. Кой манифактурен център знаете в Дунавската равнина?
11. Пътуват ли пътнически параходи по реката Дунав?
12. Виждали ли сте предмети направени от злато и какви?
13. Кажете някои градове с две и повече индустрий!
14. Кои райони включва пристанище Варна?
15. Какви пазарни центрове са градовете покрай река Дунав?

БЪЛГАРИЯ

География

Част 18

Selected Bulgarian Cognate Words

височина, височини	height
деление	division
низина, низини	lowland
описание, описания	description
по-нататъшен, по-нататъшна	farther on
природен, природна	natural
проходим, проходима	passable
сухопътен, сухопътна	pertaining to land

Selected Loan Words

басеин, басеини	basin
коридор, коридори	corridor
масив, масиви	massif
процентен, процентна	pertaining to percentage
топография	topography
топографски, топографска	topographic
физиография	geomorphology, physical geography

Sentences

Цялото пространство в малката стая бе изпълнено със стари работи. — space

Поради дъждовете равнището на водата в реката се покачи с 10 сантиметра. — level

Иванов макар и да не иска нещата, ще му ги дам. Те са негови. — although

Завършвайки по този начин с географското описание на цяла северна България, ние се спряхме, макар и на кратко, на:

1. а. физическа география,
   б. климат,
   в. напояване,
   г. природни богатства,
   д. поминък на населението и
   е. по-важни индустриални и занаятчийски центрове.

Тези точки ще ни ръководят и при по-нататъшното описание на страната.

От друга страна ние разгледахме като точки

2. Стара планина и
3. река Дунав и Дунавската равнина.
4. Аз трябваше да започна с Границите и Общата топография на страната, но това ще бъде нашата четвърта точка. Тогава ни остава да разгледаме:
5. Черноморското крайбрежие,
6. Тунджанската област,
7. Подбалканския коридор,
8. Тракийската низина и
9. Юго-западна България.

Сега значи да се спрем на нашата четвърта точка, а именно ГРАНИЦИТЕ И ТОПОГРАФСКАТА СТРУКТУРА НА БЪЛГАРИЯ.

Ние казахме, че река Дунав образува северната граница на България. Тя представлява около 30% от дължината на всички граници на България. Черноморското крайбрежие е само 18% от всички

граници и останалите 52% представляват сухопътната граница на България, именно тази с Румъния в Добруджа, с Югославия, с Гърция и с Турция.

Границата в Добруджа и тази с Турция е лесно проходима, докато границите с Югославия и Гърция минават главно през силно планински области.

В тези си граници България заема пространство от около 111 хиляди квадратни километра. Тя е разделена административно на 27 окръга, които са почти три пъти повече на брой от тези, на които страната беше разделена административно преди Втората Световна война.

Независимо от това административно деление, страната, съгласно нейната физиография, т.е. физическа структура, се дели на Дунавска равнина, която на юг постепенно се слива със Стара Планина, което вече споменахме и която област заема общо около 46% от площа на цяла България. Южно от Стара планина се простира Тракийската низина, обемаща приблизително басейна на река Марица. Тя граничи на изток с Черно море и обема от своя страна към 38% от цялата страна.

Остава юго-западната част на страната, обемаща останалите 16% от цялата площ. В по-голямата си част тя е заета от Родопския масив, Рила и Пирин планина, както и от някои други по-малки или по-големи планини.

Процентно взето около 56% от страната има планински характер и около 44% са низини и плата.

Средната височина на страната е около 480 метра над морското

равнище.

Questions

1. Коя е северната граница на България?
2. Каква част от всички граници представлява водната граница на България?
3. Кои граници са лесно проходими?
4. Как се дели страната съгласно нейната физическа структура?
5. Къде се намира Тракийската низина?
6. Как се нарича пространството земя между река Дунав и Стара планина?
7. Кои по-голями планини се намират в юго-западна България?
8. Какъв процент от цялата площ на страната обема юго-западна България?
9. България планинска страна ли е или низина?
10. Каква е средната височина на страната над морското равнище?

БЪЛГАРИЯ

География

Част 19

Selected Bulgarian Cognate Words

големина, големини	size
дълбочина, дълбочини	depth
живописен, живописна	vivid, lively, picturesque
залив, заливи	*bay, gulf*
нисък, ниска / низък /	low; (mean)
особеност, особености (f.)	peculiarity
презморски, презморска	overseas
разнообразен, разнообразна	varied, various
риболовство	fishery, fishing industry
слънчев, слънчева	sunny
солница, солници	salt-pan, saltcellar
спокоен, спокойна	calm, quiet

Selected Loan Words

транспорт, транспорти	transport

Sentences

Днес имаме много <u>ветровит</u> ден.	windy
Ние ходим всяко лято на <u>курорт</u> във Варна.	resort
Из селата все още употребяват <u>лечебни</u> билки.	healing, curative
Денят е <u>мрачен</u>, понеже много вали.	gloomy, grim
Аз <u>напластих</u> всички книги на два реда отзад в колата.	lay on, accumulate

Лекарството е <u>отровно</u>, ако се вземе повече отколкото е предписано. — poisonous

Близо до изворите излиза и <u>сероводород</u> от земята. — sulphur dioxide

---

"Да кажем няколко думи за източната граница на България, т.е. ЧЕРНОМОРСКОТО КРАЙБРЕЖИЕ.

"Защо Черно море го наричат черно?" запита Христов.

"Черно море", каза Белев, "което е голямо приблизително колкото четири пъти големината на България, е отворено на север. То е бурно и мрачно. Към 320 дни от годината са ветровити, ето защо то носи името си "черно", за разлика от Егейско или Бяло море, което в по-голямата част на годината е спокойно, светло и слънчево. Черно море има една характерна особеност и тя е, че в Черно море няма никакъв живот на дълбочина по-голяма от 200 метра, благодарение на напластил се там сероводород, който е отровен.

Посредством Черно море България поддържа търговски отношения с други приморски страни и главно със Съветска Русия; а ние знаем, че морският транспорт е по-евтин от какъвто и да било друг такъв.

Българският бряг е много живописен и разнообразен. На много места той е нисък и образува удобни заливи, както например при градовете Варна и Бургас и дава възможност да се развият хубави морски курорти, например Варна, Бургас, Несебър, Поморие, Созопол и др.

Главен поминък на населението са риболовството, износа на дървен материал и въобще морската търговия.

В търговията със Съветска Русия особено си е спечелил име град Бургас. Населението му от около 50 х.ж. се занимава с риболовство, преработване на хранителни продукти, производство на консерви и др. Има лечебни минерални извори.

На север от град Бургас заслужава да се отбележи град Поморие, който е известен с така наречените морски солници, които служат за произвеждане на сол от морска вода.

На около 25 километра северо-западно от Бургас се намира град Айтос. Лежейки в района на Черноморското крайбрежие, той е добре известен като голям пазарен център на зърнени храни и добитък.

Лечебни извори по българското крайбрежие има, освен при град Бургас, също така и при град Варна - така наречените Девненски извори.

Южната част на Черноморската област граничи на запад с така наречената Тунджанска област и на юг - със Странджа планина.

Questions

1. Защо Черно море го наричат "черно"?
2. Кога казваме, че денят е мрачен?
3. Колко голямо е Черно море?
4. Каква характерна особеност има Черно море?
5. Защо Бяло море го наричат "бяло"?

6. Кой по-голям курорт на Черно море знаете?
7. Какъв е Черноморският бряг?
8. Обикновено лечебна ли е водата на минералните бани?
9. Кои минерални бани знаете по Черноморското крайбрежие?
10. Какво се е напластило на големи дълбочини в Черно море?
11. Напластилите се в дълбочините на Черно море газове отровни ли са?
12. Кой е главният поминък на населението по Черноморското крайбрежие?
13. С какво е известен град Поморие?
14. Отровен газ ли е сероводородът?
15. Кой е главният търговски път между България и Съветска Русия?
16. С какво е известен град Айтос?

БЪЛГАРИЯ

Географи́я

Част 20

Selected Bulgarian Cognate Words

зна́чителен, зна́чителна	considerable, significant
копри́на	silk
плодоро́ден, плодоро́дна	fertile
предприе́мчив, предприе́мчива	enterprising
прито́к, прито́ци	tributary, affluent
слънчого́лед, слънчого́леди	sunflower
съ́щина	essence

Selected Loan Words

арома́т	aroma
дестила́ция	distillation
есе́нция, есе́нций	essence
керами́чен, керами́чна	pertaining to ceramics
ро́за, ро́зи	rose
текстиле́н, текстиле́на	pertaining to textile
фа́уна	fauna
фло́ра	flora
ши́линг, ши́линги	shilling

Sentences

Дя́до Сто́ян е много <u>бу́ден</u> и мъ́дър чове́к. — alert, awake

В на́шата гра́дина <u>вирея́т</u> много ху́бави плодове́. — thrive

Тази година в страната има <u>изобилие</u> на храни.	abundance
Село Бонча лежи в <u>полите</u> на Витоша планина.	skirt; at the foot of
Обичам да ям <u>сочни</u> плодове.	juicy, succulent
Стопанството му се намира в <u>триъгълника</u> между селото, хълма и реката.	triangle
Поминъкът на населението е <u>скотовъдство</u>.	cattle-raising
Виното е по-<u>скъпо</u> от млякото.	expensive

ТУНДЖАНСКАТА ОБЛАСТ води името си от река Тунджа, която извира от южните склонове на Стара планина над град Калофер. Тя тече първоначално в източна посока между Средна Гора и Стара планина и в края на Средна гора, т.е. в Ямболското поле завива на юг, за да се влее в река Марица при град Одрин в Турция. Ямболското поле образува същината на Тунджанската област. То носи името си от град Ямбол, 30 хиляди жители и има особено развити текстилна и керамична индустрий. Ямболското поле е много плодородно. В него виреят житни храни, слънчоглед, памук и зеленчук, докато възвишенията, които го заграждат, са богати с гори, пасища и железни руди.

В северната част на Ямболското поле и в полите на Балкана се намира град Сливен с около 36 хиляди жители. Той е важен индустриален център и прочут особено с текстилната си индустрия.

СТРАНДЖА ПЛАНИНА, по която минава границата между България и Турция, е известна с крайно разнообразната си флора

и фауна и приятен и мек климат. Тя е сравнително висока планина с най-голяма височина с нещо над хиляда метра.

Да се върнем сега за малко на река Тунджа. Ние казахме, че тя тече първоначално между планините Стара планина и Средна Гора. Това тясно пространство между планините носи името ПОДБАЛКАНСКИ КОРИДОР и е богато напоявано от горното течение на реките Тополница, Стряма, Тунджа, както и от техните притоци. В Подбалканския коридор се намират множество минерални бани и значителни железни залежи. Населението му е будно и предприемчиво. Главният поминък на това население са горското стопанство, скотовъдството, малко зърнени храни и главно отглеждане на рози.

Долината по дължината на река Тунджа в този коридор е известна като РОЗОВА ДОЛИНА, понеже там се отглеждат предимно рози."

"Чували сме за нея"; обади се Христов. "Розите там растели в такова изобилие, че тяхният аромат се носел из цялата долина!"

"Да, вярно е", отвърна Велев. "От дестилацията на листата на розите се произвежда прочутото розово масло или есенция, което е много скъпо.

Най-големият град в Подбалканския коридор е град Казанлък, с около 25 хиляди жители. Главният поминък на населението му е производството на розово масло и текстилната индустрия.

Друг град с доста развито занаятчийство в тази област е Карлово с около 10 хиляди жители. Населението му се занимава с производство на кожуха и дрехи, както и с отглеждане на рози.

Град Калофер, с около пет или шест хиляди жители, е друг малък град в Розовата долина. Типични градинарски центрове тук са

Вазовград и Клисура.

Ако прекосим СРЕДНА ГОРА от розовата долина, ще навлезем в долината на река Марица. Средна гора не е висока планина. Тя е най-висока в западната си част с връх Богдан, 1.604 метра. Полегатите й склонове са покрити с широколистни гори и сочни пасища. Южно от Средна гора се намира ТРАКИЙСКАТА НИЗИНА. Последната представлява един триъгълник със страни - на север - Средна гора, на юг - Родопският масив и на изток - долината на река Тунджа.

Questions

1. Какво е населението на Подбалканския коридор?
2. Какво вирее в Подбалканския коридор?
3. Има ли житни храни там?
4. Кой е главният поминък на населението в Подбалканския коридор?
5. С какво е известна Странджа планина?
6. Какво се отглежда в Розовата долина в изобилие?
7. Какво са чували Христови за Розовата долина?
8. Какви са склоновете на Средна гора?
9. С какво са покрити полегатите склонове на Средна гора?
10. Как се казва триъгълника между Средна гора, Родопите и долината на река Тунджа?

БЪЛГАРИЯ

География

Част 21

Selected Bulgarian Cognate Words

беломорски, беломорска	pertaining to Aegean Sea
вятър, ветрове	wind
лозарство	horticulture
населен, населена	populated
незначителен, незначителна	insignificant
средиземноморски, средиземноморска	pertaining to Mediterranean
шосеен, шосейна	pertaining to road

Selected Loan Words

анасон	aniseed
карстов, карстова	pertaining to karstland
кварц	quarts
лигнитен, лигнитна	of lignite
ориз	rice
пирит	pyrite
сусам	sesame
термален, термална	thermal
уранов	uranium

Sentences

Рила планина, поради стръмните си склонове, е мъчно <u>достъпна</u>.	accessible
През лятото ние слагаме <u>мрежа</u> на прозорците.	net, railroad network

Овощарството не даде добри плодове тази година. fruit-growing

---

ТРАКИЙСКАТА НИЗИНА е достъпна в голяма степен за средиземноморското влияние. От Бяло море прониква до нея по долината на река Марица топлият беломорски вятър, наречен Южнякът. Благодарение на мекия си климат, на плодородната си почва и на чудесното си напояване, Тракийската низина е станала известна със своето плодородие. Тук също така виреят продукти, които не се срещат в северна България, като сусам, анасон, ориз, памук, тютюн и др. До голяма степен тук са още развити производството на зърнени храни, овощарството, градинарството и лозарството.

Тракийската низина се напоява изцяло от река Марица и притоците Й. Река Марица е най-голямата река в България. Тя извира от Рила планина и течейки бавно през низината, се влива в Бяло или още наречено Егейско море.

Редом с богатото си плодородие Тракийската низина има и голями залежи на лигнитни въглища в района между градовете Стара Загора, Димитровград и Тунджанската област.

В западния край на низината са намерени залежи на мед, пирит и малки находища на ураний. В средната част на низината, източно от Пловдив, са разсеяни незначителни златни находища.

На изток, в Монастирските възвишения, се добива желязна руда, а в Сакар планина се добива кварц.

Тук трябва да споменем, че в Тракийската низина се намират

множество минерални извори. В западна Тракия, по южните склонове на Средна гора се намират много и известни минерални извори. Най-прочутите са Меричлерските извори, в околностите на град Чирпан, в средна Тракия."

След известно мълчание госпожа Христова се извини, че прекъсва и попита: "Вярно ли е, господин Велев, че в България имало толкова горещи извори, че ако сложите едно яйце във водата им, то щяло да се свари?"

Велев се засмя и каза: "Да...а, до някъде е вярно, но не за Тракийската низина". Той посочи на картата. "Тук, в западна България, в Сапарево, не далеч от град Югтендил се намират най-горещите извори в страната с температура на водата достигаща до 80° С.

В България има няколко стотин карстови и минерални извори, от които около 70 са с топла или гореща минерална вода и затова наречени термални.

По Черноморското крайбрежие, както и в района на Средна гора се намират също така доста извори.

Поради голямото си плодородие Тракийската низина е гъсто населена. Железопътните съобщения и шосейната й мрежа са доста добре уредени.

Questions

1. В кои планини има гъсти гори?
2. Лесно достъпни ли са планините покрити с гъсти гори?
3. Има ли България гъста железопътна мрежа?

4. Какви продукти дава овощарството?
5. Защо има Тракийската низина богато плодородие?
6. Тракийската низина достъпна ли е за средиземноморското влияние?
7. Какви продукти виреят в долината на река Марица?
8. Опишете пътя на река Марица!
9. Какви природни богатства се намират в Тракийската низина?
10. В кой район се намират големи залежи на лигнитни въглища?
11. Какво е чувала госпожа Христова за горещите извори в България?
12. Къде се намират най-горещите извори в България и колко е гореща водата им?
13. Къде в Тракийската низина се добива желязна руда?
14. Защо Тракийската низина е доста гъсто населена?
15. Какво е намерено в западния край на низината?
16. Къде се намират Монастирските възвишения?
17. Кои продукти виреят в Тракийската низина, които не виреят в северна България?
18. Защо долината на река Марица има сравнително топъл и мек климат?
19. Освен богато плодородие, какво още има Тракийската низина?
20. Опишете границите на Тракийската низина!

БЪЛГАРИЯ

География

Част 22

Selected Bulgarian Cognate Words

месен, месна	of meat
местоположение	locality, position
мострен, мострена	pertaining to sample
нараства (P, I- нараствам)	grow bigger
панаир, панаири	fair
равен, равна	even, equal
същевременно	simultaneously
тежа (I)	weigh (heavily)
тютюнев, тютюнева	pertaining to tobacco

Selected Loan Words

енергия	energy
индустриализация	industrialization
химически, химическа	chemical
цимент	cement

Sentences

Българите <u>извоюваха</u> свободата си през 1878 година.	win
Борис <u>изрази</u> желание да дойде с нас на театър.	express
Ние ходим всяка година на <u>мострения панаир</u> в Пловдив.	sample fair

Въпреки, че спечелих парите от Борис, feel scruples about
<u>съвестно ми е</u> да му ги взема.

"Най-големият град в низината и вторият по големина в България е град Пловдив с около 140 хиляди жители. Пловдив е важен търговски и индустриален, както и текстилен център и железопътен възел. Населението му се занимава главно с преработване на храни, месни продукти и тютюни."

"Не ставаше ли в този град всяка година голям мострен панаир?" попита Христов.

"Това е вярно", отвърна Велев. "Градът е избран за седалище на този прочут международен панаир по две причини: първо, благодарение на извоюваното си място като индустриален и търговски център и второ, поради крайно живописното си местоположение. Пловдив е разположен на седем хълма, между които бавно тече река Марица.

На запад от Пловдив на река Марица се намира град Пазарджик с около 35 хиляди жители. Той има развита тютюнева и текстилна индустрия.

Северно от П[illegible]ик, в полите на Средна гора, е разположен град Панагюрище с около 12 хиляди жители. Известен е като занаятчийски център за производство на килими, дървени и месни продукти.

Южно от Пловдив, в полите на Родопите, е разположен град Асеновград, с около 25 хиляди жители. Особено развито е производството на тютюневи изделия, коприна и плодови консерви.

Някои градове в Тракийската низина съчетават производството на зърнени храни с това на вино, като същевременно са и пазари на добитък, като Чирпан и Първомай. Други, като Нова Загора и Свиленград, се занимават главно със земеделие и тъкачество. Остават три доста големи града, които трябва да споменем и които лежат почти на една линия от север на юг. Стара Загора, който е на северния край на тази линия, лежи в плоско, равно и плодородно поле и има население към 40 хиляди жители. Той е пазарен център на зърнени храни и развит индустриален център, особено на текстилна и химическа. Вторият град на южния край на споменатата вече линия е Хасково с около 30 хиляди жители и със силно развита тютюнева индустрия.

По средата между тези два града, на река Марица, лежи Димитровград. Той е типичен пример на комунистическа индустриализация. През 1946 година Димитровград имаше само 3.700 жители и се казваше гара Раковски. Днес там са построени фабрики за производство на химически торове, енергия, цимент и др. Неговото население нараства на близо 90 хиляди жители и той между другото е и голям център на южно производство на лигнит."

С тези и с някои други думи Велев каза, че приключва с Тракийската низина, за да започне следния път с Родопския масив. Христови се раздвижиха. Беше доста късно. Госпожа Христова поиска да донесе нещо за освежаване, но Велев учтиво отказа. Тя скоро се сбогува с последния, като остави двамата мъже сами. Последните говориха малко на общи теми бавно приготвяйки се да излезат. Христов, както винаги, отведе Велев до в къщи. На него му беше

съвестно да отнема толкова време на Белев и предложи, макар и да се събират, но за известно време да не говорят за България. Белев обаче настоя, че всичко туй не му тежи и че го прави с удоволствие за Христов. Той каза, че дори професорът изявил желание да присъствува някой път на една среща.

Така, двамата приятели от скоро, се разделиха, за да се видят след два дни, но този път у Белев.

Questions

1. Какво място си е извоювал град Пловдив?
2. С какво се занимава населението на град Пловдив?
3. Къде е разположен град Пловдив?
4. В кой град става голям мострен панаир?
5. С какво е известно град Панагюрище?
6. Коя индустрия е особено развита в Асеновград?
7. Кои градове съчетават производството на зърнени храни с това на вино, като същевременно са и пазари на добитък?
8. Кои три големи града лежат почти на една линия?
9. Кой от тези градове се намира на река Марица и с какво е известен той?
10. Кажете нещо за северния град на тази линия!
11. Кой е главният поминък на населението на южния град на тази линия?
12. За какво му беше съвестно на Христов?
13. Какво желание беше изявил професорът?

БЪЛГАРИЯ

География

Част 23

Selected Bulgarian Cognate Words

валеж, валежи	rainfall
градинар, градинари	gardener
добия (P, I - добивам)	obtain, acquire
дъскорезница, дъскорезници	saw-mill
поток, потоци	crook
просторен, просторна	vast, spacious
рекичка, рекички	small river, stream

Selected Loan Words

група, групи	group
кристален, кристална	of crystal
ликьор	liqueur

Sentences

Водата в езерото след дъжд никога не е бистра.	clear
Книгата е в бюрото на моята стая.	desk
Цяла верига от автомобили чакаше да мине през моста.	chain, line (of)
Вятърът в дола свиреше все по-силно и по-силно, показвайки, че буря идва.	ravine
Ученикът пише на черната дъска.	board

Домакинята <u>наряза</u> хляба и го сложи на масата.	slice, cut
<u>Свличането</u> на дърва от планината е тежка работа.	sliding down, bringing down
<u>Трупите</u> падаха във водата, която ги отнасяше в долината.	log, trunk

---

Четвъртък. Христов пристигна у Белев след вечеря. Двамата приятели се поздравиха сърдечно. Те седнаха в гостната, където Белев бе приготвил ликьор и вино с нарязано мезе в една чиния и българска туршия в друга, които той каза, че бил купил от един български градинар в Виена.

На бюрото на Белев бе разпростряна картата на България и множество бележки, които той си бе взел предварително.

Не след дълго разговорът стана задушевен, а Христов установи, че българското мезе и българска туршия му много харесват.

Те обаче решиха да работят. Двамата седнаха около картата и Белев започна: "ЮГО-ЗАПАДНА БЪЛГАРИЯ е заета изключително от Родопския масив. Казваме масив, защото това не е една планинска верига, но цяла група от планини. Този масив е прорязан от долини и долове, през които текат реки, рекички и буйни планински потоци. В този масив се включват самите Родопи, които представляват планините източно от река Места, както и планините Рила и Пирин.

Самите Родопи, т.е. тези източно от река Места, се разделят на три части: на западни Родопи с най-висок връх Слав висок 2.306 метра, на северо-източни и на юго-източни. Северо-източните

Родопи са разделени от кго-източните такива посредством долината на река Арда.

Родопите са мъчно проходими планини. Пътищата през тях минават през речни долини и високи била. Те имат изобилни валежи, ето защо една голяма част от тях е покрита с просторни гори или сочни пасища. Реките, които извират от тях са пълноводни и се използуват за дъски резници, добиване на електрическа енергия, свличане на трупи и пр. Пасищата се използуват за скотовъдство.

Родопите представляват климатична граница между средиземноморския климат на Бяло море и континенталния такъв на южна България. Но както казахме вече, топлите въздушни маси от юг проникват до известна степен на север по долината на река Марица и смекчават климата на южна България.

Родопите са непосредствено свързани с Рила планина и посредством река Места са разделени от Пирин планина.

Рила планина е най-високата планина в България. Най-високият й връх е Мусала (2.925 метра). Там се срещат множество бистри езера, сочни пасища, гъсти гори и термални извори.

Пирин планина се явява като продължение от Рила. Тя е извънредно красива, покрита с гори, пасища и десятки кристални езера. Нейният най-висок връх Вихрен се издига 2.915 метра над морското равнище.

Северно от Рила планина лежи Витоша планина. От тук води началото си река Струма, която тече южно и се влива в Бяло море. Между Витоша планина и Стара планина се намира Софийското поле.

Западно от долината на река Струма, на границата между Бъл-

гария и Югославия се издигат няколко по-малки планини, като Осоговска, Влахина, Малашевска и Огражденска планини.

В юго-западния ъгъл на България лежи Беласица планина, на чийто връх Тумба се събират трите държавни граници на България, Югославия и Гърция.

Questions

1. Каква е водата в езерата на Рила и Пирин планини?
2. Как се поздравиха двамата приятели, когато се видяха?
3. Какво имаше на бюрото на Белев?
4. Кои планински вериги знаете в България?
5. От какво е прорязан Родопският масив?
6. На колко части се разделят самите Родопи?
7. Защо Родопите са мъчно проходими планини?
8. За какво се използуват по-голямите реки в планините?
9. Каква роля играят Родопите за климата в южна България?
10. Защо климата на южна България е по-мек от този на северна?
11. Какво беше приготвил Белев у дома си за Христов?
12. Родопите свързани ли са с Пирин планина?
13. Как са свързани Родопите с Рила планина?
14. От къде води началото си река Струма?
15. Къде се намира Софийското поле?
16. Къде се намира върхът, на който се събират три държавни граници?

БЪЛГАРИЯ

География

Част 24

Selected Bulgarian Cognate Words

каменовъглен, каменовъглена	pertaining to coal
лозе, лозя	vineyard
напоителен, напоителна	pertaining to irrigation
препитание	livelihood, sustenance
редък, редка	scarce, thin
съсредоточа (P, I- съсредоточавам)	concentrate

Selected Loan Words

инвентар	inventory, stock
консервирам (I)	can
металургия	metallurgy
мохамеданин, мохамедани	a Moslem
мрамор	marble

Sentences

Зимният ми костюм е направен от <u>вълна</u>.	wool
Никой няма <u>достъп</u> до фабриката без разрешение.	access (to)
Иван има <u>завидно</u> влияние всред приятелите си.	enviable
Поради <u>липса</u> на пари, той не може да си купи къща.	lack
Населението на Петрич отглежда и <u>мак</u>.	poppy
Най-бързото <u>превозно средство</u> днес е самолетът.	means of transport
Аз <u>се препитавам</u> като работя в една контора.	subsist, live, support
Обичам да ям добре опечени <u>фастъци</u>.	peanuts

Климатът на юго-западна България е твърде разнообразен. Високите планински области на Рила, Пирин и западните Родопи се характеризират с по-ниска средна годишна температура и силни валежи. Софийското поле, което има средна надморска височина от около 400 метра, има континентален климат, подобен на този в северна България. От друга страна пък долините на реките Струма, Места и Арда, въпреки, че се характеризират с напоителни валежи, имат много приятен и топъл климат, благодарение на достъпа на топлите въздушни маси от юг.

Водите на Родопския масив се прибират от реките Марица, Места и Струма, т.е. те се вливат в Бяло море, с изключение на река Искър, която извира от Рила планина и се влива в Дунав.

Юго-западна България е богата с минерални извори, минерални богатства и руди.

Минерални бани се намират, както в Софийското поле, така и по долините на реките Струма и Места. Казахме, че при Сапарево - Кюстендилско се намират най-горещите минерални извори в България.

От минералните богатства заслужава да се отбележат богатите залежи на лигнитни въглища в Софийското поле и в южен Пирин при Гоце Делчев. Залежи на кафяви въглища се намират при Димитрово - Софийско, Бобов-дол и Пирин-Струма. На много места се добива мрамор.

От рудите най-вече се срещат железни, цинкови, медни и оловно-сребърни.

Родопите са редко населени. Голяма част от населението са мохамедани. Въпреки огромното горско богатство и отлични пасища,

населението се препитава мъчно поради липса на пътища, превозни средства и необходим модерен инвентар. За препитанието на населението играе роля до голяма степен и местоположението. Така градове на сравнително големи височини, като Банско и Разлог - в горното течение на река Места или град Смолян в централните Родопи, населението се препитава от преработката на дървен материал. Други градове като Гоце Делчев, Пещера, Устово или Крумовград са се съсредоточили на тютюневото производство. Особено се е развил град Кърджали с тютюневата си индустрия, както и с производството на оловни и цинкови руди.

В горното течение на река Арда се издигат два нови индустриални града - Мадан и Рудозем, създадени също така благодарение на оловни и цинкови находища.

По долината на река Струма по-важните градове са:

Димитрово (Перник) с около 45 хиляди жители; прочут каменовъглен център и такъв за добиването на железни руди, издигнал се особено със засилване на металургията.

Радомир (8 х.ж.) със завидно земеделско производство.

Кюстендил (25 х.ж.) известен с консервирането на плодове и производството на вълна.

Населението на Благоевград и Петрич отглежда главно памук, мак, фастъци, тютюн и хубави лозя.

В северните поли на Рила планина лежат Станке Димитров (Дупница) с около 20 х.ж. - произвежда тютюн и Самоков (15 х.ж.) - занаятчийски център за текстилни произведения, месни продукти и дървен материал."

Questions

1. Костюмът Ви от вълна ли е направен?
2. Имате ли достъп до всички фабрики?
3. Мислите ли, че той има завидно влияние всред приятелите си?
4. Има ли липса на петрол в България?
5. Какви видове превозни средства знаете?
6. Как се препитава населението в Родопите?
7. Как са населени Родопите?
8. Какъв климат има Софийското поле?
9. Каква е средната надморска височина на Софийското поле?
10. Долините на кои реки имат по-топъл климат?
11. Защо имат тези долини по-топъл климат?
12. Кажете някой по-голям камено-въглен център в юго-западна България?
13. Каква е религията на по-голяма част от населението в Родопите?
14. Защо Софийското поле има континентален климат?
15. Защо населението в Родопския масив се препитава мъчно?
16. Какви минерални богатства се срещат в юго-западна България?

БЪЛГАРИЯ

География

Част 25

Selected Loan Words

ера	era
машинен, машинна	pertaining to machine
стенографски, стенографска	stenographic

Sentences

Аз изпих кафето на големи глътки.	gulp, swallow
Бащата подчерта на сина си значението на училището.	underline, emphasize
Не всеки обича и разбира от шеги.	joke, jest

Докато Велев разправяше всичко това, Христов, следейки внимателно подробностите на картата, си вземаше стенограф - ски бележки от казаното. "Предполагам, че ще чуем нещо и за София," каза на шега Христов. В отговор на това Велев се усмихна, взе чашата с вино от масата, чукна се с Христов и като сръбна с удоволствие, отговори: "Познахте! И със София свършваме географията на страната." Велев продължи след друга глътка: "София е столицата и най-големият град на България. Разположена в полите на Витоша планина, София се е

издигнала благодарение на факта, че тя лежи на международни пътища, водещи от западна Европа за Цариград и Ориента, от Дунав за Бяло море и от Черно море за Адриатическо море. Населението й днес е вече над 700 хиляди жители.

София е най-важният железо-пътен, търговски, индустриален, както и културен център на страната. Софийският университет е основан в 1880 година. Там има няколко научни института и множество учебни заведения. Две опери, няколко театри и сравнително добри музеи допълват картината на културен център.

След 1946 година в София бяха построени множество машинни, текстилни, както и фабрики за преработване на хранителни продукти. София взима все повече и повече образа на типичен съветски жилищен и индустриален център, подчертавайки ясно новата комунистическа ера настъпила в тази страна."

Questions

1. Колко глътки направи Белев от виното, преди да почне да говори?
2. Какво правеше Христов, докато Белев говореше?
3. Какво направи Белев в отговор на Христовия въпрос?
4. Къде е разположена София?
5. Благодарение на какво се е издигнала София?
6. Като какъв център е известна София?
7. Какви културни институти има София?
8. Какво каза Христов на шега?
9. Какво е било построено в София след 1946 година?
10. Какво подчертава София с новия си образ?

БЪЛГАРИЯ

Население

Част 26

Selected Bulgarian Cognate Words

височина, височини	height
висш, висша	higher, executive
вяра / вера, вери	faith
гъстота	density, thickness
замисля се (P, I-замислям се)	become thoughtful, think
изселя се (P, I- изселвам се)	emigrate
източно-православен източно-православна	Eastern Orthodox
любознателност (f.)	curiosity, inquisitiveness
навечерие	eve
намаление	decrease
наука, науки	science
отново	again, anew
признателност (f.)	gratitude
принадлежност, принадлежности (f.)	belonging, appurtenance
присъствие	presence
сравня (P, I - сравнявам)	compare
човешки, човешка	human

Selected Loan Words

емигрирам (I)	emigrate
етнически, етническа	ethnic
индиректен	indirect

инженерство	engineering
интелигенция	intelligentsia
католик, католици	Catholic
протестант, протестанти	Protestant
цифра, цифри	number, figure

Sentences

Ние имаме всички данни за движението на противника.	information
Евреите напуснаха България.	Jew
Всички жители на тази област ще бъдат изселени на друго място.	transplanted
Бай Иван не е ходил на училище и затуй е неграмотен.	illiterate
Аз отгатнах неговите намерения още когато влезе в стаята.	guess
Според преброяването на населението в 1934 г. България е имала около седем и половина милиона жители.	census
Хазайката ми увеличи наема от 50 на 60 лева седмично.	increase, enlarge
Циганите пътуват от място на място и спят на открито.	gypsy

НАСЕЛЕНИЕ

Грамотност.

Етнически групи в България.

Религиозни групи в България.

Брой и гъстота на населението в България.

Поминък в проценти.

. . .

Белев мълкна, а Христов продължаваше да гледа в картата на България. Последният беше доволен, че в едно късо време той беше успял да чуе по-важните факти от историческото развитие и географията на тази страна.

Белев отново поднесе вино и мезе.

Христов му изказа задоволството си от чутото до сега и подчерта своята гореща признателност към Белев.

Двамата мъже се впуснаха в непринуден разговор и между другото Белев спомена, че двама българи следват право и че мнозина други следват медицина, инженерство и други науки във Виенските висши учебни заведения.

На това Христов каза, че още преди войната във Виена е имало значителен брой български студенти и също така и български градинари. Според него броят на студентите говорел за любознателността на българина, докато присъствието на градинари значело желание у българина за емигриране и търсене на по-добри условия за живот.

"Ще се помъча да Ви отговоря на тези индиректни въпроси", каза Белев, замисляйки се за момент. "Аз мога да потвърдя, че любознателността на българина е твърде голяма", продължи той, " и днес в България или поне до 1945 година интелигенцията бе на завидна висота. Въпреки, че България е най-младата измежду своите балкански съседи, тя има най-ниския процент неграмотност от всички тях. Да вземем например неграмотността в страната и как се е раз-

вавала тя. Така, в 1880 година, т.е. само две години след Освобождението от турците, 96·9% от населението е било неграмотно. В 1910 година неграмотността спада на 59·4%. През 1926 година тя е вече 52%, а в навечерието на Втората Световна война неграмотността в България е била между 22 и 24%. Във връзка с тези последни цифри искам да допълня, че те са били в същност още по-малки. Така, съгласно преброяването в 1934 година, България е имала население от около 6 милиона и 100 хиляди жители. Но както във всяка страна, така и в България е имало етнически групи, които взети процентно, са показвали следното положение" - и Велев показа на Христов един лист хартия със следните данни:

Население

през 1934 година...	6.077.939 души;	през 1952 г...	7.340.000 души.
от които българи...	86·8%	...	91·00%
от които турци ...	10·2%	...	6·00%
от които цигани ...	1·3%	...	2·00%
от които евреи ...	0·5%	...	0·04%
други ...	1·2%	...	0·96%
Всичко	100·-%	Всичко	100·00%

Като се вземе предвид, че неграмотността между турци и цигани се е движила между 98 и 100%, Вие лесно можете да сметнете, че процента от 22% неграмотност между чисто българското население е в същност доста по-нисък. Комунистически източници от България твърдят, че сега неграмотността била намалена още повече, като особено внимание се обръщало на турци и цигани."

"Радвам се да чуя това", каза Христов, "защото тези данни

само потвърждават хубавото мнение което имаме за вас, пардон - за българите; съвсем забравих, че Вие сте вече австриец!"

Двамата се засмяха и разговорът продължи още по-задушевно.

"Трябва да се предполага, че тези последни цифри", допълни Христов, сочейки листа с цифрите, "говорят ясно и за религиозната принадлежност на различните групи."

"Напълно правилно", потвърди Велев, "и тук може да видите подробностите" - показвайки на Христов един друг лист хартия със следните данни:

Религиозни групи	през 1934 г.	и през 1952 г.
Източно-православна църква	84·40%	.... 89·07%
Мохамедани	13·50%	.... 9·54%
Католици	0·80%	.... 0·78%
Протестанти	0·10%	.... 0·13%
Евреи	0·80%	.... 0·04%
Други	0·40%	.... 0·44%
Всичко	100·00%	100·00%

"Към мохамеданите", продължи Велев, "принадлежат турци и цигани, както и отгатнахте, но само, че между българското население в Родопите и в източна северна България, в така наречената област Дели-Орман, има известна част от българското население, които са българи с мохамеданска вяра. По тази причина процента на мохамеданите в България е по-голям от общия такъв на турци и цигани и което от своя страна намалява процента на православните. Друга част от българите са католици или протестанти."

"На какво се дължи намаляването в процента на мохамеданската и еврейска групи, ако сравняваме годините 1934 и 1952?" попита Христов.

"Турският елемент е намалявал постепенно, но постоянно", каза Велев, "поради изселване на турци от България за Турция. Само през 1950 година са били изселени насилствено от България около 160 хиляди турци.

Колкото за евреите, Вие знаете, че България бе с Германия, но те не бяха сурово преследвани и не дадоха човешки жертви. След 1945 година обаче, около 40 хиляди евреи предпочетоха да напуснат комунистическа България и да се изселят в Израел.

От друга страна, след присъединяването на южна Добруджа, около осем хиляди цигани са били придадени към България, което съответно увеличило процента на последните.

Questions

1. Какви данни имате за неграмотността в България?
2. По какво може да се съди за любознателността на българина?
3. Защо Христов подчерта своята признателност към Велев?
4. Главно какви групи е имало във Виена?
5. Какво означавало присъствието на български градинари във Виена?
6. Има ли сега още неграмотни хора из селата?
7. В коя година голяма част от евреите са напуснали България?
8. Кога са били изселени много турци от България?
9. Какви религиозни групи има в България?

10. Коя е най-голямата религиозна група в страната?
11. Влизали ли сте в източно-православна църква?
12. Според преброяването в 1952 година, колко жители е имала България?
13. Какво отгатнал Христов, гледайки цифрите за етническите групи в страната?
14. Можете ли да отгатнете, какво смята да прави той?
15. Коя етническа група в България, освен тази на българите се е увеличила в периода 1934 - 1952 година?
16. От къде и кога са дошли много цигани в страната?
17. Кои етнически групи принадлежат към мохамеданската група?
18. Защо процента на последната група е намалял в периода 1934 - 1952 година?
19. Как са били изселени голяма част от турците в 1950 година?
20. Защо процента на мохамеданската група е намалял в 1950 година?
21. Коя граница на България е и етническа такава?
22. Какво твърдят комунистически източници относно неграмотността в България?

БЪЛГАРИЯ

Население

Част 27

Selected Bulgarian Cognate Words

банково дело	banking
беглец, бегълци	runner, refugee
безработица	unemployment
доизпия (P, I - доизпивам)	drink up
занят, занята	occupied, busy
обработваем, обработваема	tillable, arable
отдалеч	from afar
погълна (P, I - поглъщам)	swallow, engulf
привърша (P, I - привършвам)	finish
редица, редици	row, series
увеличение, увеличения	increase

Selected Loan Words

емиграция	emigration
тенденция, тенденций	tendency
фактор, фактори	factor

Sentences

Хвърлете <u>излишека</u> от стоката във водата.	surplus
Георги има <u>излишни</u> пари, затова купува <u>излишни</u> работи.	superfluous, unnecessary
В България на <u>квадратна</u> миля живеят около 176 души.	square
Новото Ви жилище има нужда и от <u>подходящи</u> мебели.	suitable

Всички театри затварят в полунощ.	midnight
Очаква се понижаване цените на стоките.	lowering
Животното потърси убежище в двора на Петър.	refuge
Той поиска да стори същото, но не можа.	do, make

Сега да минем на втория индиректен въпрос - дали голямият брой български градинари в Австрия значи желание за емиграция у българина!

Понеже този въпрос е свързан с редица фактори, аз бих искал да започна малко по-отдалеч. България днес или по-право към 1955 година е имала 7.521.000 жители на 42.741 квадратни мили. С други думи на квадратна миля в страната се падат около 176 души. Ако вземем предвид, че благодарение на планинския характер на страната, който е около 56%, само 44% от цялата площ на България е обработваема и разделим населението на тази площ, ще видим, че на квадратна миля се падат около 420 души. А това е сравнително голяма цифра.

Трябва да се вземе предвид, че при тази гъстота на населението, около 75% от последното в 1926 година се е занимавало със земеделие, докато около 12% са били заняти в минно производство, занаятчийство и индустрия, 3% - в търговия и банково дело, 2% - в съобщения и др.

През 1950 година броят на занимаващите се със земеделие в страната спада на 68%. Причината за това е, че при комунистическия режим в България е особено засилена тенденцията на привличане

на работна ръка от селата и засилване на индустриализацията.

Описаното по-горе положение относно главния поминък на населението, преди и дори след идване на комунистите на власт, създава един излишек на работна земеделска ръка. И ако една индустриална страна може лесно да погълне излишната работна ръка, една земеделска страна не е в състояние да стори това. По този начин излишека на работна ръка в земеделието става причина за известна безработица, понижаване стандарта на живота и за едно движение на населението от селото към града. Това е и причината за намаление процента на земеделското население и увеличение този на градското. Този излишек на работна ръка естествено, че се стреми на намери подходящи условия за живот. Много често, когато тези условия не са дадени в страната, мнозина се опитват да ги намерят в чужбина. Така се е създала и българската емиграция, която е била особено силна след всяка война, още повече, че България е била винаги на победената страна. По тази причина болшинството от предишната, старата емиграция са повече земеделци, градинари, работници и др. След Втората Световна война, поради преследванията, които комунистическият режим предприе срещу българската интелигенция, голяма част от нея потърси убежище на запад, което промени и картината на българската емиграция. Голяма част от нея заминаха за Съединените Щати, които бяха отворили широко вратите си за бегълци от комунизма."

С това и тази тема бе привършена. Разговорът се пренесе на други теми и двамата приятели не усетиха как стана полунощ. Допивайки кафето си, което бе на изстиване, Христов стана. Велев

обеща да му телефонира, понеже не знаеше още новата си програма. Те скоро се сбогуваха и Христов отпътува с колата си.

Questions

1. Имала ли е България излишек на работна ръка?
2. Какъв е бил резултатът за народното стопанство от този излишек на работна ръка?
3. Имате ли излишни неща, които можете да дадете на бедните?
4. Колко души живеят на квадратна миля в България?
5. Има ли подходящи условия за всеки в страната?
6. Велев намерил ли подходяща работа в Австрия?
7. До кога говориха нашите приятели?
8. Оставате ли да работите често до полунощ?
9. Вярно ли е, че имало понижаване цените на стоките?
10. Къде потърсила убежище една част от българската интелигенция след септември, 1944 година?
11. Какъв е главният поминък на населението в България?
12. Каква част от цялата площ на България е обработваема?

БЪЛГАРИЯ

Държавна власт

Част 28

Selected Bulgarian Cognate Words

временен, временна	temporary
новосъздаден, новосъздадена	newly created
преговори (pl.)	negotiations
придворен, придворна	pertaining to the Royal Household
приемна (стая)	reception room
рожден ден	birthday

Selected Loan Words

губернатор, губернатори	governor
дефект, дефекти	defect
императорски, императорска	pertaining to emperor
ректор, ректори	rector (university)
функция, функций	function
юрист, юристи	jurist

Sentences

В града има голям <u>завод</u> за производване на химически материали.	factory
Утре ще <u>отпразнуваме</u> много хубаво деня на Освобождението.	celebrate

Аз придружих брат си до банката. ассоциирам

Царят бе упълномощил един от министрите да подпише договора. епромет

Д Ъ Р Ж А В Н А В Л А С Т

преди и след 1944 година.

а. Начин на управление,

б. Конституция,

в. Органи на държавната власт и тяхната функция.

Няколко дни по-късно.

Христови, като стари приятели на професор Волф и семейството му, бяха поканени у последния да отпразнуват рождения ден на госпожа Волф. Някои и други гости щяха да присъствуват и вечерта обещаваше да бъде много приятна и интересна.

Христов само се очудваше, че Велев не беше се обадил до сега, въпреки, че бе казал да стори това. Той изказа съмнение пред жена си да не би да е болен, че не се обажда и дори каза, че на следния ден ще го потърси по телефона ...

Христови пристигнаха последни у Волф, понеже колата на Христов показа някакъв дефект из пътя.

Придружени от домакина, те влезоха в приемната, където се поздравиха приятелски с професор Фердрос, известен австрийски юрист, и съпругата му. Представени бяха на госпожа и професор Дьорфел, придворен съветник и бивш ректор на Висшето училище за стопански

науки във Виена. Те имаха също така възможност да се запознаят със семейство Вайс. Господин Вайс беше поддиректор на един от най-големите заводи в Австрия. И ето, че видяха Велев. Велев се засмя, а Волф непринудено каза, че искал да изненада Христов и затуй помолил Велев да не му се обажда. Последният щял да изнесе нещо върху днешна България, още повече, че на домакините и на приятелите им би направило удоволствие да чуят нещо по-интересно за една комунистическа страна.

И действително след богата вечеря и при хубаво настроение гостите се оттеглиха в гостната на кафе и виенски сладки, приготвени лично от домакинята. Домакинът обяви на гостите, че неговият млад колега, доцент Велев, ще се постарае да им разкаже нещо за неговата родна страна България. Велев сам каза, че той ще се опита в едно късо време да хвърли известна светлина върху "УСТРОЙСТВОТО И НАЧИНА НА ДЪРЖАВНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА БЪЛГАРИЯ от Освобождението до днес."

"Казах Освобождение", продължи Велев, "понеже България бе освободена от турско иго с помощта на царска Русия през 1878 година.

Мирният договор между Русия и Турция, сключен в Сан Стефано на 3 април, 1878 година, отразил силното влияние на тогавашна Русия на Балканите. Съгласно този договор се създавала силна и независима България, което съвсем не било по вкуса на Англия, Франция и Австро-Унгария. Под натиска на последните три сили били започнати нови мирни преговори и през юли на същата 1878 година в Берлин бил сключен нов мирен договор с Турция, според

който новосъздадената българска държава оставала само в границите между Дунав и Стара планина. Източна Румелия, т.е. днешна южна България оставала под турско владичество с християнски губернатор, а всички останали български територий, т.е. територийте с българско население оставали под пълно турско владичество.

Берлинският договор упълномощавал един руски императорски комисар с временното управление на страната за девет месеца и да въведе конституционната монархия.

Questions

1. Защо отишли Христови у професор Волф?
2. Чий рожден ден щели да отпразнуват те?
3. Защо Христови пристигнали последни у Волф?
4. Христов очудваше ли се, че Велев не беше се обадил?
5. Кой придружаваше Христови, когато те влезоха в гостната?
6. Защо Велев не беше се обадил на Христови?
7. На кого бяха представени Христови, когато отидоха у семейство Волф?
8. Какво намерение имаше Велев?
9. С чия помощ е била освободена България от турците?
10. Какво създавал договорът в Сан-Стефано?
11. Какво направили трите западни сили?
12. Какво било решено в Берлин?
13. Кого упълномощил Берлинският договор с временното управление на страната?

БЪЛГАРИЯ

Държавна власт

Част 29

Selected Bulgarian Cognate Words

заключа (P, I - заключавам)	conclude
законодателен, законодателна	legislative
изпълнителен, изпълнителна	executive; careful
обвържа (P,I - обвързвам)	bind
обяснение, обяснения	explanation
писателски, писателска	pertaining to writer
преждевременно	beforehand
роднински, роднинска	pertaining to relative
съдебен, съдебна	legal, judicial

Selected Loan Words

абсолютен, абсолютна	absolute
амбиция, амбиций	ambition
дефинирам (I)	define
империалистичен, империалистична	imperialistic
класически, класическа	classic
нестабилност (f.)	instability
парламентарен, парламентарна	parlamentary
принцип, принципи	principle
символ	symbol
текст, текстове	text
трон, тронове	throne

Петър <u>злоупотреби</u> чужди пари и затова загуби службата си.	abuse
Мария бе много <u>накърнена</u>, понеже не бе поканена на вечеря.	impaired, insulted
Съседите <u>нарушиха</u> мирния договор и влезоха в наша територия.	break, violate, disturb
Той е <u>незачитан</u> от приятелите си, понеже много пие.	disrespected
Тя не може да си купи нищо без <u>одобрението</u> на мъжа си.	approval
Днес <u>разпуснаха</u> учениците за Коледните празници.	dismiss, dissolve

През април, 1879 година била извикана на живот първата българска конституция, наречена Търновска, на името на град Търново, където е било свикано първото Велико Народно събрание за нейното одобрение.

В същност българската конституция била плод на руски специалисти по конституционно право и се характеризирала особено с демократичните си принципи."

Тук, госпожа Дьорфел, която беше свършила история и се занимаваше с писателска дейност понастоящем, се извини че прекъсва и попита: "Защо царска Русия, която е била абсолютна монархия и е почивала на чисто империалистични принципи, е създала една чисто демократична конституция?"

"Единственото обяснение на това", отговори Велев, "намираме в намерението на Русия да подпомогне своя стремеж на Балканския

полуостров. Тя е виждала добре, че един германски принц ще бъде избран да възглавява конституционната монархия в България. Една демократична конституция би обвързвала неговите ръце в неговите противо-руски амбиций и чрез българския народ в едно силно Народно събрание би помагала на руските интереси на Балканите.

И действително германският княз Александър фон Батемберг бил избран за пръв български държавен глава. Той бил в далечни роднински връзки както с руския царски двор, така и с английския такъв.

Българската конституция дефинирала България като наследствена монархия с парламентарна форма на управление и почивала на класическия принцип на разделение на властите. Тази конституция, с малки изключения, останала в сила до 1947 година."

"Извинете, но от Вашите думи трябва да заключим, че конституцията е била нарушавана или въобще незачитана или премахвана в някои моменти, ако съдим от думите Ви "с малки изключения!" каза професор Фердрос.

"За съжаление, това е вярно", отвърна Белев . "Многото войни и накърнените национални интереси бяха създали нестабилност в политическия живот на страната. С държавната власт е било злоупотребявано от държавни владетели, както и от правителства и партий. Не само това, но например от 21 обикновени народни събрания, само пет са привършили своя срок предписан от Конституцията. Всички други са били разпуснати преждевременно.

Самата конституция е била премахната в периодите между 1881 до 1883 година и 1934 до 1938 година. Но въпреки, че конституту-

цията е била нарушавана в много случаи по текст и по дух, тя е останала символ на свободно и демократично управление за цялия български народ.

Според конституцията държавната власт се деляла на изпълнителна, законодателна и съдебна.

Questions

1. Кой е злоупотребявал с българската конституция?
2. Имала ли е България накърнени национални интереси?
3. Била ли е нарушавана конституцията и как?
4. Била ли е конституцията понякога и незачитана?
5. Къде и кога е станало одобрението на българската конституция?
6. Било ли е Българското Народно събрание разпускано преждевременно?
7. Кой в същност е създал българската конституция?
8. Какво управление е имала царска Русия?
9. Защо царска Русия е саздала една демократична конституция за България?
10. Символ на какво е била българската конституция?
11. Била ли е премахвана конституцията и кога?
12. На колко видове власти се е деляла държавната власт според конституцията?

БЪЛГАРИЯ

Държавна власт

Част 30

Selected Bulgarian Cognate Words

върховен, върховна	supreme
законопроект, законопроекти	bill
местен, местна	local
неспособност (f.)	inability
одобря (P, I - одобрявам)	approve
подчинен, подчинена	subject

Selected Loan Words

административно	administratively
вето	veto
колективно	collectively
телеграф, телеграфи	telegraph
финансий	finance

Sentences

Полицията е под <u>ведомството</u> на Министерство на Вътрешните Работи.	administrative control
Стоянов изпълнява <u>длъжността</u> началник на отделение.	duty, function
Като началник той има и много <u>задължения</u>.	obligation
Неговият <u>имот</u> се състои от една къща и една хубава градина.	property, estate

Децата му са още малолетни, т.е. под 21 година.	underage
Григоров назначи при себе си двама нови чиновници.	appoint, nominate
Като добър началник, той знаеше всички наредби във връзка с неговата служба.	decree
За Нова Година ще има помилване.	pardon, pardoning
Царят и престолонаследникът посетиха курорта Варна.	crown prince, successor to the throne
Царят упражняваше властта на ограничен владетел.	exercise

ИЗПЪЛНИТЕЛНАТА ВЛАСТ принадлежала на държавния глава, по-късно наречен "Цар", който обаче я упражнявал посредством министрите; те от своя страна отговаряли напълно пред Народното Събрание.

ЦАРЯТ имал право да свиква и разпуска Народното Събрание, като до два месеца след разпускането му трябвало да се произведат избори за ново събрание.

Той, като представител на българската държава, е подписвал всички договори с чужди страни, но не и мирни такива или договори засягащи задължения на страната.

Царят одобрявал законите и имал право на вето. Като държавен глава той назначавал и освобождавал от длъжност министрите. Назначаване на министрите изисквало одобрение на Народното Събрание. Той бил върховен началник на войската и имал

право на помилване.

Освен на Царя, изпълнителната власт принадлежала още и на МИНИСТРИТЕ, които били отговорни по-отделно и колективно пред Царя и пред Народното събрание.

Министрите, първоначално 6, а по-късно 10 на брой, образували Министерския съвет. Министър-Председателят бил обикновено и Министър на Външните Работи и Религията. Другите министри, наредени по ранк в Министерския съвет, били:

2. Министър на Вътрешните работи и Народното Здраве,
3. Министър на Просветата,
4. Министър на Финансийте,
5. Министър на Правосъдието,
6. Министър на Войната,
7. Министър на Пощите, Телеграфите и Телефоните,
8. Министър на Търговията, Индустрията и Труда,
9. Министър на Земеделието и Държавните Имоти и
10. Министър на Обществените Сгради, Пътища и Съобщения.

До 1934 година страната е била разделена административно на 16 области, а след това на 7 области, 89 околий и 1.215 общини.

Общините са се управлявали автономно от избрани съвети и кметове. След 1934 година общинските кметове са били назначавани от централната власт.

Околийте и областите са били управлявани от съвети и от административно назначавани околийски и областни управители, които са били и началници на местната полиция и подчинени на Министра на Вътрешните Работи. Влиянието на съветите, макар и

да са били избирани от народа, е било сравнително много ограничавано от назначаваните от Вътрешното министерство околийски и областни управители.

Това са били органите на местната изпълнителна власт, които са стояли под ведомството на Министерство на Вътрешните работи. Сега да се върнем на централната власт.

В случай на върховна опасност и Народното събрание не е могло да бъде свикано, Министерският съвет е бил отговорен за всички наредби и законопроекти издадени от Царя със силата на закон. Тези същите обаче е трябвало да бъдат внесени за одобрение в първото свикано след това Народно събрание.

Конституцията е давала пълна изпълнителна власт на Министерския съвет в случай, че Царят почине или при неспособност да управлява. Тази нова власт на Министерския съвет оставала в сила до избирането на нов владетел или, ако престонаследникът е малолетен, - до избирането на Регентски съвет.

Избирането на Регентски съвет се извършвало от Великото Народно събрание, а самият Регентски съвет е управлявал от името на малолетния цар и в границите на дадената му от Конституцията власт.

Questions

1. Под ведомството на чие Министерство се намира полицията в България?
2. Каква длъжност заема Велев?
3. Какви задължения е имал един министър?
4. Освен права имате ли и задължения към властта?

5. От колко членове се е състоял Министерският съвет?
6. Могат ли малолетни да ходят вечер на кино?
7. Кой управлява страната, ако престолонаследникът е малолетен?
8. Кой назначавал министрите?
9. От кого е трябвало да бъде одобрено назначаването на министрите?
10. Трябва ли да знае един чиновник всички наредби във връзка със службата си?
11. Кой е имал право да помилва?
12. Как упражнявал Царят властта си като владетел?
13. Под чие ведомство са били местните кметове и околийски началници?
14. От кого се извършвало избирането на Регентския съвет?
15. Пред кого е бил отговорен всеки министър?
16. Как е управлявал Регентският съвет?
17. Как са идвали общинските кметове на власт след 1934 година?
18. Кога е давала Конституцията пълна изпълнителна власт на Министерския съвет?
19. Какви права имал Царят?
20. Изпълнението на кои права на Царя изисквало одобрението на Народното събрание?

БЪЛГАРИЯ

Държавна власт

Част 31

Selected Bulgarian Cognate Words

двоен, двойна	double
запитам (P, I- запитвам)	interrogate, ask
подразделение, подразделения	subdivision
ползувам се (I)	benefit
препоръка, препоръки	recomendation
съдия, съдии	judge

Selected Loan Words

апелативен съд	court of appeal, appellate court
бюджет, бюджети	budget
имунитет	immunity
инициатива, инициативи	initiative
интерпелация, интерпелации	interpellation, interrogation
комисия, комисии	commission
контролирам (I)	control
практика	practice
ревизия	revision
регентство	regency

Sentences

Мебелите бяха <u>внесени</u> в къщата за по-малко от един час.	imported, brought in
Всяка година стават <u>изменения</u> във формата на автомобилите.	change, alteration

Нашата фирма отвори клон в град Пловдив.	branch
Народното събрание отхвърли новия законопроект.	throw away, reject
Имам голями разходи по къщата и заплатата едвам ми стига.	expenditure, expenses
Иванов беше уволнен, понеже имаше неприятности със своя началник.	dismissed, discharged

---

ЗАКОНОДАТЕЛНАТА ВЛАСТ от своя страна е била упражнявана от Народното събрание и от Царя, който имал законодателна инициатива.

Обикновеното Народно събрание се е състояло, в периода до 1934 година, от около 273 народни представители и след 1938 година - от около 160 народни представители.

То представлявало законодателният орган на страната и можело да бъде разпускано само при извънредни обстоятелства, което обаче на практика се е повтаряло много по-често.

Великото Народно събрание, състоящо се от двойно повече представители, било свиквано само в случай на изменение или ревизия на конституцията, избиране на нов държавен глава или регентство и при промени в територията на страната.

Задачата на Обикновеното Народно събрание като законодателен орган била да одобрява или отхвърля внесените законопроекти, да гласува бюджета и всички заеми или разходи на правителството, да одобрява договори с чужди страни и др.

Конституцията давала право на народните представители да

контролират дейността на правителството посредством запитвания, интерпелаций и парламентарни комисий. Те се ползували с парламентарен имунитет.

СЪДЕБНАТА ВЛАСТ била третият клон на държавната власт до 1944 година и обхващала всички съдебни институти, които действували от името на Царя.

Според административното подразделение, в страната имало - областни, околийски и общински съдилища.

Плюс това имало и три апелативни съда, по един в София, Пловдив и Русе; имало един Върховен Административен съд, един Върховен Апелативен съд и един Върховен Военен Апелативен съд, чийто седалища били в София.

Съдийте са били назначавани от Царя по препоръка на Министра на Правосъдието и са могли да бъдат уволнявани само през първите три години на тяхната служба.

Това е било накратко положението до идването на комунистическия режим в България.

Questions

1. Можело ли е Народното събрание да отхвърля внесените законопроекти?
2. Защо е било свиквано Великото Народно събрание?
3. Кой е третият клон на държавната власт?
4. Царят можел ли е да отхвърля даден законопроект?
5. Кой одобрявал разходите на правителството?
6. Кой назначавал и уволнявал министрите?

7. От кого е била упражнявана законодателната власт?
8. Кой е упражнявал законодателната власт в периода между 1934 и 1938 години?
9. Кога е могло да бъде разпускано Народното събрание?
10. Кой е одобрявал промени в територията на страната?
11. Какви права е давала конституцията на народните представители?
12. Кои институти обхващала съдебната власт?
13. Какви видове съдилища имало в страната?
14. Кои места са били седалище на общинските съдилища?
15. Къде е било седалището на апелативните съдилища?
16. Как се казват главните лица работещи в един съд?
17. От кого и как са били назначавани съдиите в България?
18. Каква е разликата между Обикновено и Велико Народно събрание?
19. Кой е контролирал дейността на правителството?
20. Какви видове съдилища е имало в един областен град, като Русе например?
21. Кой е имал парламентарен имунитет?

БЪЛГАРИЯ

Държавна власт

Част 32

Selected Bulgarian Cognate Words

болшинство	majority
доживотен, доживотна	lifelong
екзекутиране	execution
завърна се (P, I-завръщам се)	come back, return
несъгласие, несъгласия	disagreement
смъртен, смъртна	deadly, mortal

Selected Loan Words

амнистирам (I)	give amnesty
коалиция, коалиций	coalition
копие, копия	copy; spear
кулминационна точка	culmination
опозиция	opposition
план, планове	plan
процес, процеси	process, action, proceedings
сесия, сесий	session
терор	terror
узурпирам (I)	usurp

Sentences

Синът изслуша <u>безропотно</u> баща си и излезе от стаята.	resignedly
Иванов <u>изрази</u> удоволствието си, че го вижда, като му даде ръката си.	express

Никола и Петър <u>се надпреварваха</u> кой да бъде пръв в класа.	compete, contend
Съдът издаде <u>присъда</u> водачът на съзаклятието да бъде екзекутиран.	sentence
Членовете на Държавната <u>Прокуратура</u> се избират от Народното Събрание.	prosecutor's office
След като решиха къде да отидат на курорт, бащата каза: "Въпросът <u>се свежда</u> до едно - кога ще тръгнем за Варна!"	it comes to ...
Вчера бе открита една организация за <u>фалшивикация</u> на пари.	counterfeiting, falsification

---

На девети септември, 1944 година комунистите взели властта.

На 17 септември същата година новото правителство, т.е. коалицията на "Отечествения фронт" обявила, че те признават и поддържат Търновската Конституция.

Обаче министерствата на Вътрешните Работи и Правосъдието били в комунистически ръце. Страната се заливала от терор и така наречените "народни съдилища" се надпреварвали да издават смъртни и доживотни присъди. Тези процеси достигнали кулминационната си точка през 1947 година с процеса и екзекутирането на Никола Петков, последният открит политически противник на комунистите в страната.

Междувременно на 8 септември, 1946 година България бе обявена за република. Понеже туй не бе в съгласие с българската конституция, т.е. този акт бе извършен без да се свика Великото Народно събрание, след състояли се избори, такова бе свикано на 7 ноември, 1946 година."

Христов полюбопитствува да узнае, защо в състоялите се избори народът не е изразил своето несъгласие и недоволство от новосъздаденото положение.

На това Велев отговори, че благодарение на полицейския контрол, както и на фалшивикация на изборите от страна на комунистите, те останали болшинство в това Велико Народно събрание. Последното одобрило на 4 декември, 1947 година новата комунистическа конституция, наречена Димитровска, на името на завърналия се по това време от Съветска Русия български комунистически водач. Тази конституция била едно малко копие на съветската такава от 1936 година.

Според новата конституция България била обявена за "Народна република". Цялата власт принадлежала на "народа", който я упражнявал чрез своите представители в Народното събрание.

Самото Народно събрание се състояло от народни представители одобрени от Партията, избрани без опозиция, но същевременно и без всякакъв парламентарен имунитет.

Комунистическата конституция нарича Народното събрание "Върховен Орган на Държавната Власт" и "Единствен Законодателен Орган на Държавата".

Народното събрание избира Президиума си, назначава Правител-

ството, може да изменя конституцията, да обявява война или сключва мир, да решава при промяна в територията на страната, да одобрява бюджета и държавните стопански планове, може да амнистира, както и да избира съдийте на Върховния съд и Държавната Прокуратура. Неговите представители се избират за четири години.

Всички тези права са обаче само на книга. На дело, Народното събрание се свиква само два пъти в годината на сесий от по няколко дни. Неговата задача в същност се свежда до безропотно одобряване на всичко представено му в тези няколко дни.

Президиумът на Народното събрание, състоящ се от 19 души, е органът, който е узурпирал цялата власт на Народното събрание, изпълнявайки законодателна, изпълнителна и съдебна функций. Той е на постоянна сесия. Неговите членове са и членове на Централния комитет на Комунистическата партия.

Докато Президиумът, според Конституцията, е представител на върховната държавна власт, представител на върховната законодателна, изпълнителна и административна власти в страната е Министерския съвет.

Questions

1. Приело ли населението безропотно комунистическия режим?
2. Какви присъди издавали народните съдилища?
3. Изразил ли народът недоволството си от новосъздаденото положение?
4. Кои министерства били в комунистически ръце веднага след превратa?

5. Била ли е обявена България веднага след превратa за република?
6. Било ли е обявяването на България за република един конституционен акт?
7. Защо това не е било един конституционен акт?
8. Как успяли комунистите да запазят болшинство в първото Народно събрание?
9. Как е била наречена новата българска конституция?
10. На кого принадлежала цялата власт, според новата конституция?
11. Какви фунций изпълнява днешното Народно събрание?
12. До какво се свежда в същност задачата на Народното събрание?
13. Как спечелили комунистите изборите?
14. Кой е в същност органът, който е взел в свои ръце цялата власт на Народното събрание?
15. Колко пъти в годината се свиква президиумът на сесия?
16. Какви функций изпълнява президиумът на Народното събрание?

България

Държавна власт

Част 33

Selected Bulgarian Cognate Words

лъжа се (I, P - излъжа се)	deceive oneself
учение, учения	teaching, doctrine

Selected Loan Words

агенция, агенций	agency
в унисон	in accord, in harmony
диктатура, диктатури	dictatorship
електрификация	electrification
пролетариат	proletariat

Sentences

Жената беше в недоумение и не знаеше в коя посока да тръгне.	perplexity
Синът отрече пред родителите си, че е бил на кино.	deny
Фигурите на първи ред при играта шах се наричат пионки.	Shah, chess; pawn
Едното му рамо беше по-ниско от другото.	shoulder
Разкриха съзаклятието, понеже хванаха списъка на лицата участвуващи в него.	list, roll
Във всяко държавно учреждение се работи до пет и половина часа вечерта.	office, department

До 1954 година главният секретар на Комунистическата партия бил и Министър-Председател на България. Всички членове на Министерския съвет са и членове на Политбюрото или на Централния комитет на Комунистическата партия. Ако хвърлим един поглед в списъка на днешните министерски постове в България, които са двадесет на брой, ще видим, че единственият отбелязан като "независим", т.е. като не член на Политбюрото или на Ц.К. на Комунистическата партия, е Министърът на Електрификацията - Кимон Георгиев."

"Извинете", обади се професор Фердрос пак, "но доколкото разбрах от думите Ви, единственият господар в страната е Комунистическата партия, която управлява под образа на "Президиум" и на "Министерски съвет"! Вярно ли е това или се лъжа?"

"Да, вярно е!" потвърди Велев.

"Можем ли да знаем, господин Велев", продължи професор Фердрос, "какво казва комунистическата конституция относно комунистическата партия и нейното участие в държавното управление?"

Тук Велев се усмихна, вдигна рамене и каза: "Нищо!"

Гостите се спогледаха в недоумение.

"Конституцията не споменава партията на нито едно място", продължи Велев.

"От друга страна, комунистическата доктрина, говорейки за "диктатура на пролетариата", казва, че комунистическата партия е водач на пролетарията; че Политбюрото и Централният комитет на комунистическата партия са главните източници на държавна власт и сила и че всички други учреждения и агенции са само проводници на тази власт.

По този начин комунистическото учение отрича принципа на "Разделение на властите" и признава "Единството на държавната власт." Ето защо, когато Конституцията говори за Народното събрание като "върховен орган на държавната власт", тя го ограничава същевременно във властта на 19-те члена на Президиума на Народното събрание, които са и важни членове на комунистическата партия. Тези последните действуват в унисон или по препоръка на Министерския съвет.

Самите министерства от върге се контролират от партийни членове, които следят щото съответното министерство да следва предписаната партийна линия.

Questions

1. В кой факт професорът мисли, че не се лъже?
2. Колко от министерските постове са били заети от не комунисти?
3. Защо гостите се спогледали в недоумение?
4. Кой принцип отрича комунистическото учение?
5. Кой е водач на пролетариата според комунистическата доктрина?
6. Какво още учи комунистическата доктрина?
7. От кого се контролират отделните министерства?
8. Защо отделните министерства се контролират от партийни членове?

БЪЛГАРИЯ

Държавна власт

Част 34

Selected Bulgarian Cognate Words

весел, весела	merry
допълнителен, допълнителна	additional, accessory
единица, единици	unit
избираем, избираема	eligible
направлявам (I)	direct
обвинител, обвинители	prosecutor, accuser
окончателен, окончателна	definitive, final
подбера (P, I - подбирам)	select, pick out
ръководя (I)	guide, manage
слушател, слушатели	listener

Selected Loan Words

дискусия, дискусий	discussion
дисциплинарен, дисциплинарна	disciplinary
йерархия	hierarchy
инспектор, инспектори	inspector
инстанция, инстанций	instance
криминален, криминална	criminal
критикувам (I)	criticise
персонал	personnel, staff
транспортен, транспортна	pertaining to transport
цивилен, цивилна	civil

Sentences

Представителят на нашата страна в съвета бе <u>отзован</u>. — recalled

Новото правителство отстрани множество офицери от армията.	remove
Много морски животни имат пипала.	feeler, tentacle
Петър лежи болен на легло и е в много тежко състояние.	state, condition
Ние живеем в първи район.	region, area, district

Колкото за състоянието на местното управление в отделните административни единици, можем да кажем, че комунистическото местно управление лежи в ръцете на така наречените "народни съвети." Страната днес е разделена на 27 окръга и 979 селски и градски общини, от които 867 са селски и 112 градски. През 1951 година бяха въведени съветския тип "Народни съвети на представители на работещите".

Задачата на тези съвети е да ръководи, наблюдава и контролира цялата стопанска, социална и културна дейност в съответните административни единици и да я направлява по пътя посочен от централното управление, т.е. от партията.

Тези съвети са избираеми, като същевременно един по-долен местен орган е подчинен на един по-горен. Върховен и абсолютен контрол е запазен в ръцете на централното партийно правителство."

Излагайки на кратко фактите върху днешната държавна власт в България, Велев каза, че той би искал да се спре с няколко думи и на днешната съдебна система в страната.

"Министерството на Правосъдието", продължи той, "остава централният и върховен орган в съдебната йерархия.

Комунистическата конституция твърди, че "съдиите са независими и подчинени само на законите в страната". Законът за Народните съдилища от 1952 година обаче казва, че Министерство на Правосъдието подбира "кандидатите" за съдии и съветници, които се избират от народа, народните съвети или от Народното събрание. Съдиите и съветниците могат обаче да бъдат "отзовавани". По-нататък законът гласи, че Министерство на Правосъдието назначава персонала в съдилищата, контролира неговата дейност чрез инспектори, може да възприема дисциплинарни мерки и да препоръчва отстраняване на съдийския персонал.

Съдебната система обхваща народни, градски, окръжни съдилища и един Върховен съд.

Върховният съд няма за задача да критикува законите в тяхната същност или дали са в унисон с конституцията. Това са права само на Президиума на Народното Събрание и Народното Събрание като цяло.

Този съд действува само като крайна инстанция в граждански и криминални дела и неговият председател може да поднови всяко дело, дори след като присъдата е станала окончателна.

Съдиите на Върховния съд са избирани за пет години от Народното Събрание.

Съдебната система в днешна България включва още военни и транспортни съдилища.

Транспортните съдилища носят името си от Министерство на Съобщенията, където е районът им.

Комунистическата власт е създала и една нова, "независима

от всички други органи на държавната власт" съдебна сила, т.е. службата на Главния Обвинител или Прокурор, с неговите пипала - областните обвинители, както и тези в армията, Министерство на Съобщенията и това на Вътрешните работи.

Главният прокурор е назначен от Народното Събрание за пет години и е подчинен на същото. Няма съмнение, че той е най-доверен комунист, както и всички негови подчинени. Той назначава своите подчинени. Функциите на държавните прокурори са многобройни.

Това е може би най-силният и строг контрол упражняван от Комунистическата партия върху всички клонове на държавното управление - върху учреждения, армия, полиция, началници и подчинени, както и върху отделния гражданин в днешна Народна Република България."

Белев млъкна. Слушателите се раздвижиха. Започнаха да се задават допълнителни въпроси и развилата се дискусия продължи още за известно време. Гостите благодариха сърдечно на Белев за изнесеното и подчертаха задоволството си от чутото. Скоро разговорът се пренесе на други теми и продължи във весел и приятен дух до късно през нощта.

Questions

1. В чии ръце лежи местното управление на страната?
2. Коя е задачата на Народните съвети?
3. Какво твърди новата конституция на страната относно съдиите?

4. Съдийте могат ли да бъдат отзовавани?
5. Каква е задачата на Върховния съд?
6. По чия препоръка може да бъде отстраняван съдийския персонал?
7. Кой назначава главният Прокурор?
8. Кой има правото да критикува и съди дали един закон е в унисон с конституцията?
9. Кои са пипалата на Главния прокурор?
10. Какво е състоянието на местното управление?

BULGARIA
893-927

BULGARIA
1218-1241

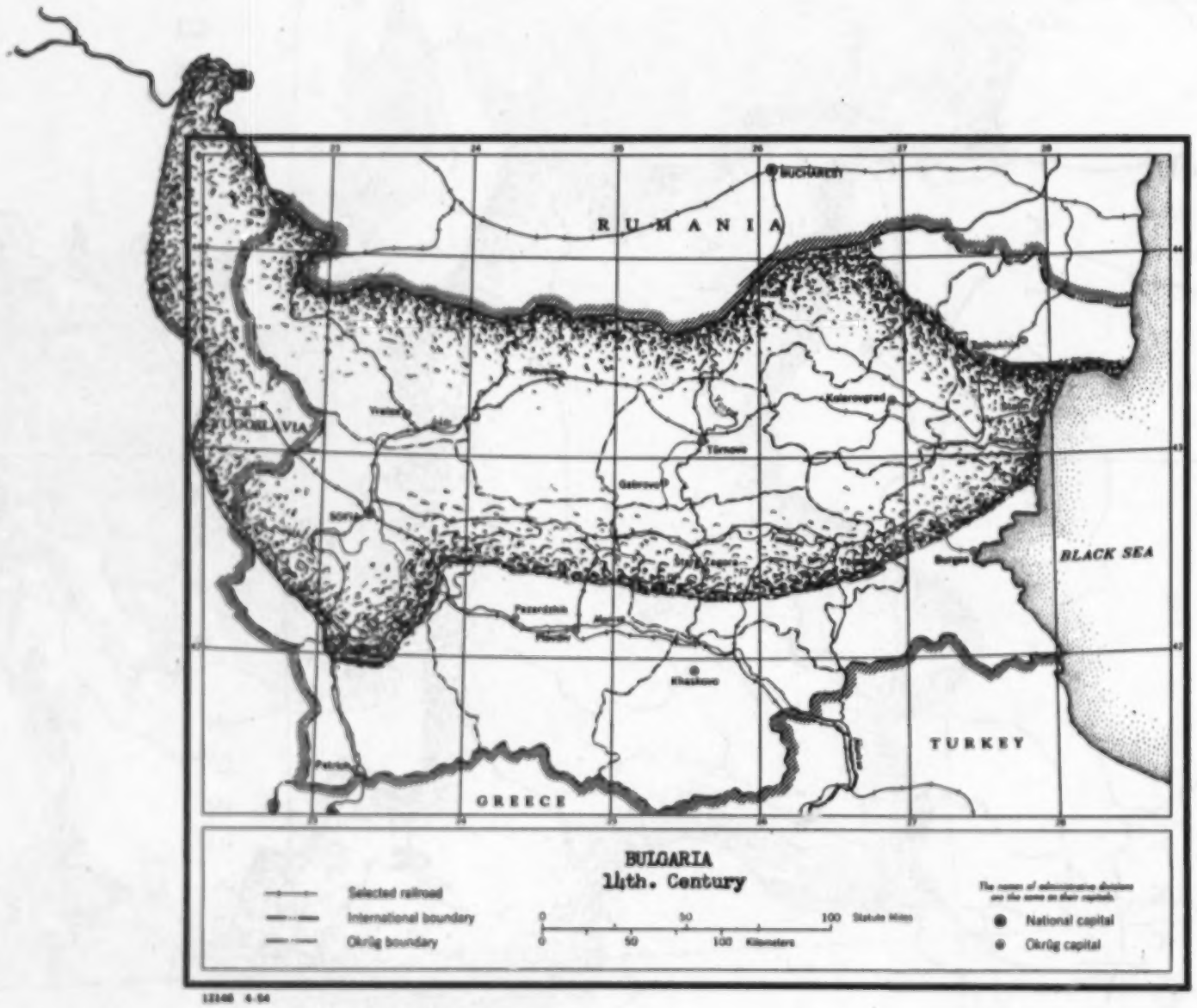
BUCHAREST
RUMANIA
YUGOSLAVIA
BLACK SEA
TURKEY
GREECE
BULGARIA
14th. Century
Selected railroad
International boundary
Okrûg boundary
0 50 100 Statute Miles
0 50 100 Kilometers
National capital
Okrûg capital

12148 4-54

BULGARIA
1878-Treaty of San Stefano

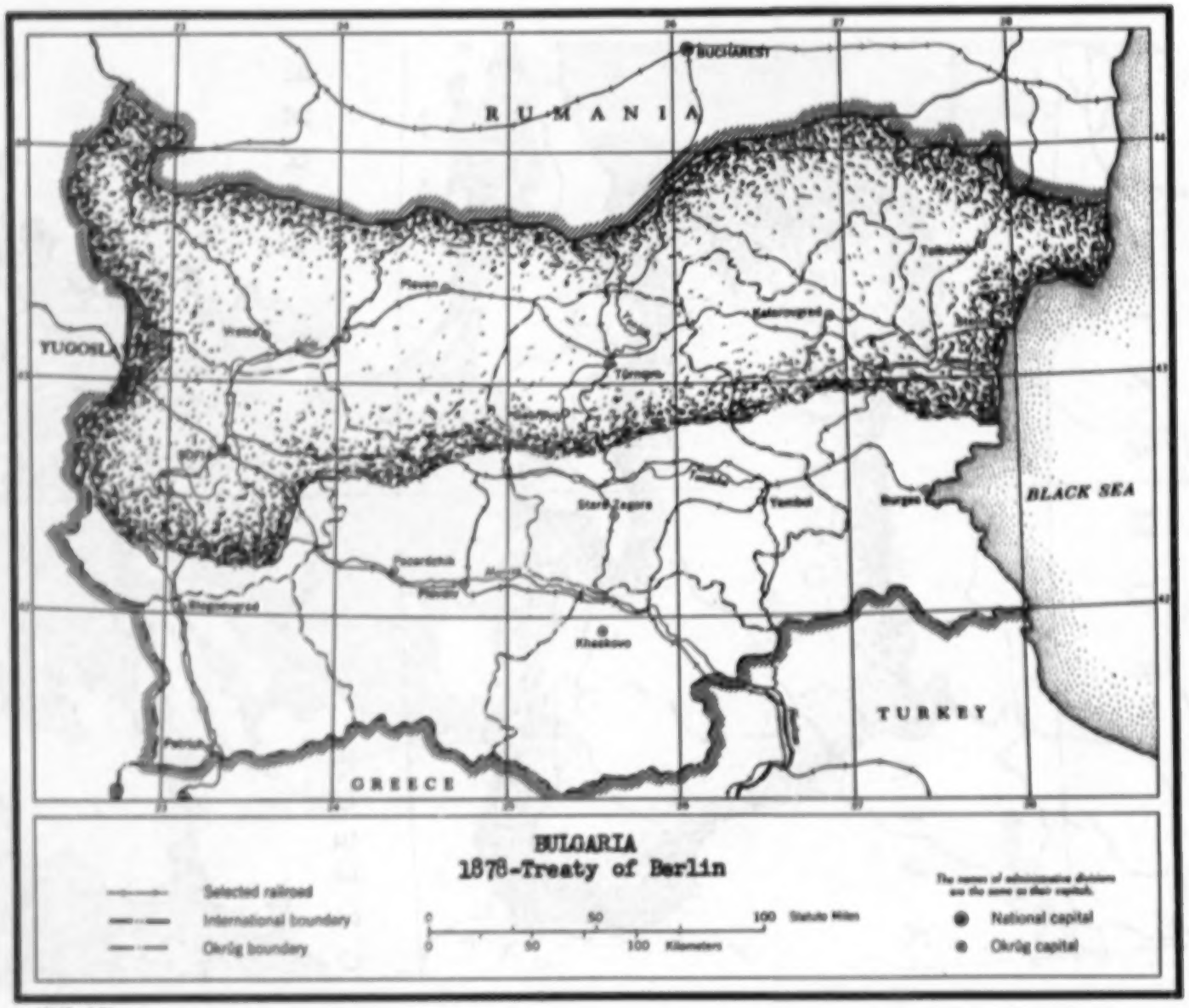
BUCHAREST
RUMANIA
YUGOSLA
BLACK SEA
TURKEY
GREECE
BULGARIA
1878-Treaty of Berlin
Selected railroad
International boundary
Okrûg boundary
0 50 100 Statute Miles
0 50 100 Kilometers
The names of administrative divisions are the same as their capitals.
National capital
Okrûg capital

12146 4-54

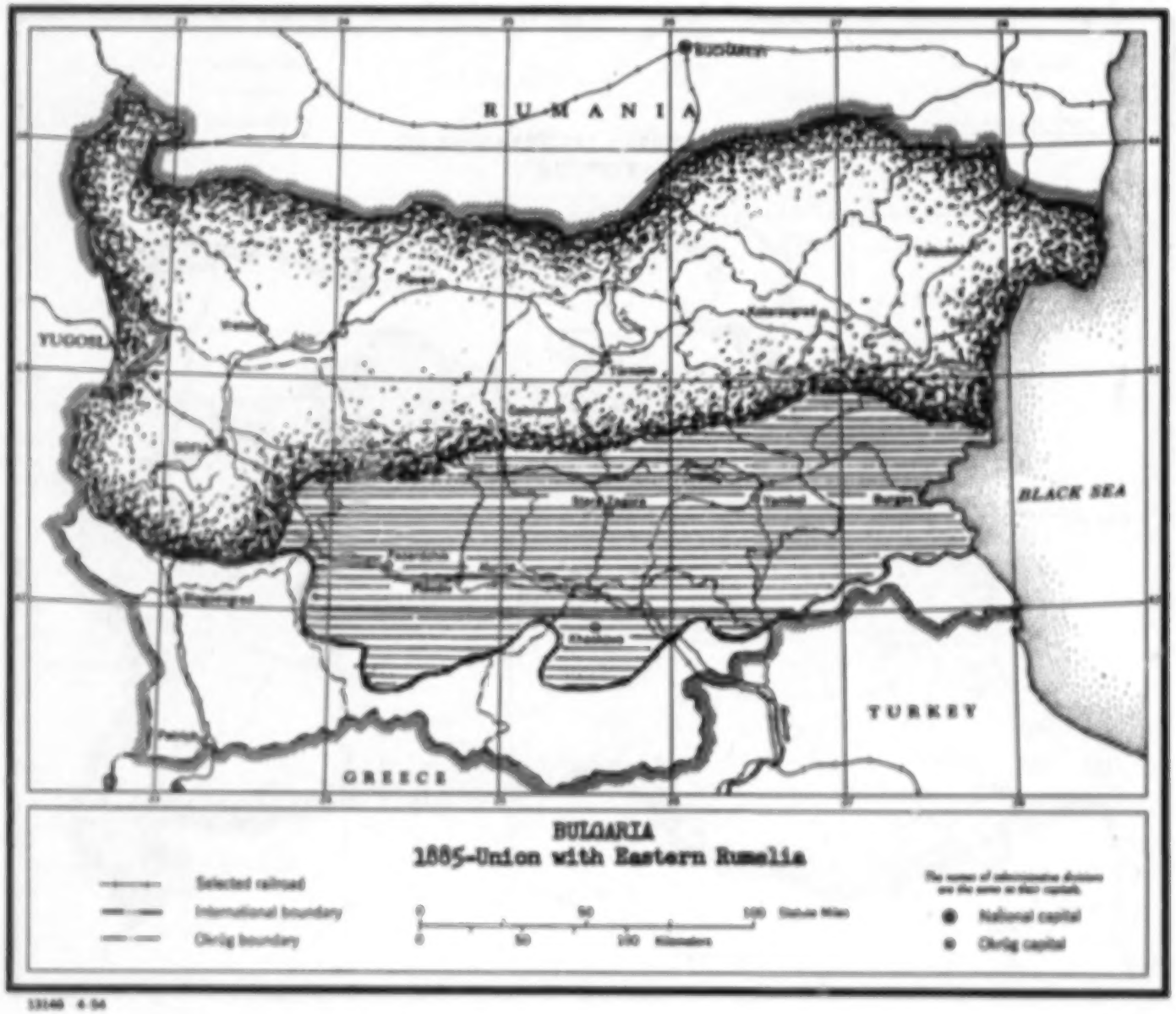
RUMANIA
YUGOSL.
BLACK SEA
TURKEY
GREECE
BULGARIA
1885-Union with Eastern Rumelia
Selected railroad
International boundary
Okrug boundary
National capital
Okrug capital

13140 4-54

RUMANIA
YUGOSLAVIA
GREECE
TURKEY
BLACK SEA
BULGARIA
1886-Territorial Settlement
Selected railroad
International boundary
Okrig boundary
0 50 100 Statute Miles
0 50 100 Kilometers
The names of administrative divisions are the same as their capitals
National capital
Okrig capital

13148 4-54

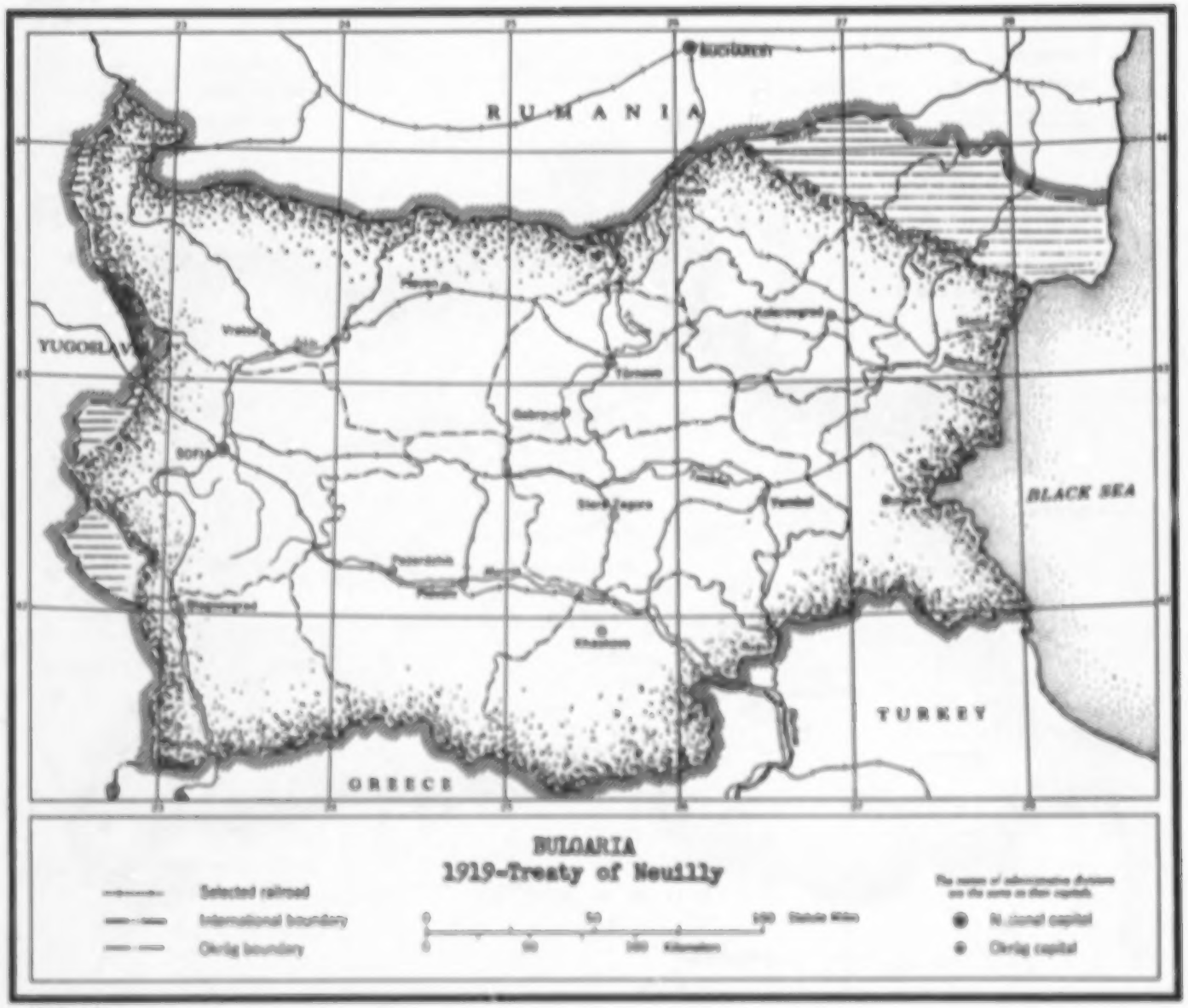
RUMANIA
YUGOSLAVIA
SOFIA
BLACK SEA
TURKEY
GREECE
BULGARIA
1919-Treaty of Neuilly
Selected railroad
International boundary
Okrüg boundary
Statute Miles
Kilometers
National capital
Okrüg capital

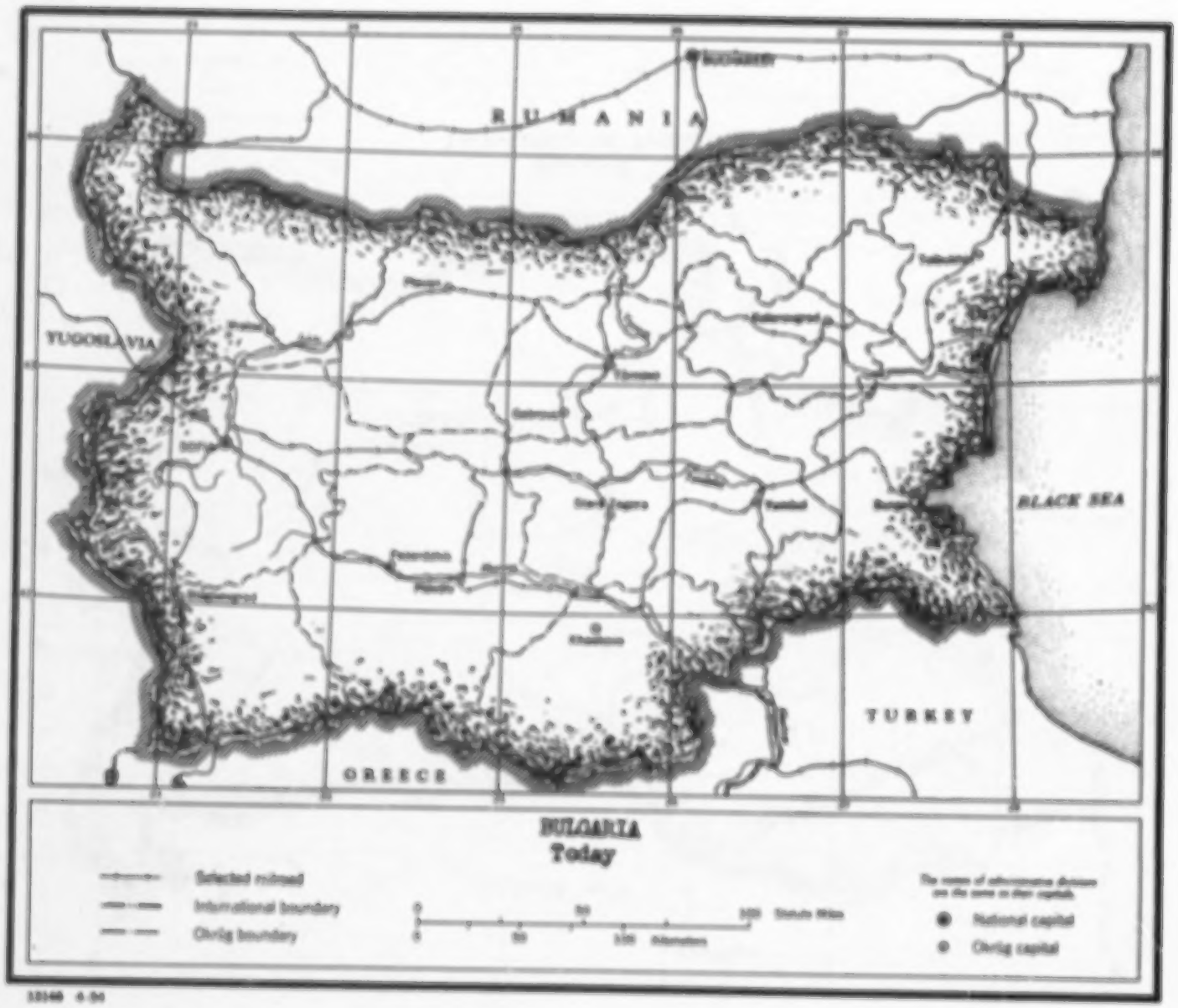
RUMANIA
YUGOSLAVIA
BLACK SEA
TURKEY
GREECE
BULGARIA
Today
Selected railroad
International boundary
Oblig boundary
Statute miles
Kilometers
National capital
Oblig capital

BULGARIAN-ENGLISH DICTIONARY

Adjectives have the feminine singular given, nouns the plural and verbs the perfective or imperfective counterpart.

абдикирам (I)	abdicate	акция	action, share
абсолютен	absolute	акций	
абсолютна		амбиция	ambition
австриец	an Austrian	амбиций	
австрийци		амнистирам (I)	give amnesty
австрийски	Austrian	анасон	aniseed
австрийска		антрацит	anthracite
автономен	autonomous	антрацитен	pertaining to anthracite
автономна		антрацитна	
агент	agent	апелативен съд	court of appeal, appellate court
агенти		апелативни съдилища	
агенция	agency	апартамент	apartment
агенций		апартаменти	
аграрен	agricultural	аристокрация	aristocracy
аграрна		аромат	aroma
административно	administratively	асистент	assistant
администратор	administrator	асистенти	
администратори		атентат	attempt upon the life
акт	act	атентати	
актово		афера	affair
активен	active	афери	
активна			

бакалин	grocer
бакали	
банково дело	banking
басейн	basin
басейни	
бегле́ц	runner, refugee
бегле́ци/ бегъ́лци	
бежанец	refugee
бежанци	
безработица	unemployment
безропотно	resignedly
безчинство	outrage
безчинства	
бележка	note, mark
бележки	
беломорски	pertaining to Aegean Sea
беломорска	
билка	herb
билки	
бистър	clear
бистра	
битка	battle, fight
битки	
благо	good, welfare
блага	goods
благодарение	thanks (to: на)
благополучие	well-being
благоприятно	favorably
благоустройство	maintenance in good order
близък	near
близка	
богатство	wealth
богатства	
богослужение	divine service
божествен	divine
божествена	
бой	fight
бойове	
болшинство	majority
боляри́н	noble in old Bulgaria
боля́ри	
борец	fighter
борци	
боря се (I)	fight, wrestle
бо́я	paint, dye
бои	
бояджийство	dyeing industry
бранш	branch
браншове	
братски	pertaining to brother
братска	

бреме	burden
буден	awake
будна	
бюджет	budget
бюджети	
бюро	desk; office
бюра	
бягам (I)	run, flee
избягам (P)	
вагонен	pertaining to RR cars
вагонна	
важен	important
важна	
важи	is valid, applies
ваканция	vacation
ваканций	
валеж	rainfall
валежи	
ведомство	administrative control
верига	chain; line (of)
вериги	
весел	merry
весела	
вето	veto
ветровит	windy
ветровита	
вечен	eternal
вечна	
взаимен	mutual, reciprocal
взаимна	
виенски	Viennese
виенска	
византиец	a Byzantine
византийци	
Византия	Byzantium
вилнея (I)	rage
винарство	wine-production
вирея (I)	thrive
височина	height
височини	
височина	height
височини	
висш	higher, high
висша	
владение	dominion
владения	
владея (I)	rule, dominate
владичество	rule, dominion
влея се (P)	empty itself (into)
вливам се (I)	

влияя (I)	influence	възвишение	elevation
повлияя (P)		възвишения	
влоша (P)	worsen	въздушен	pertaining to air
влошавам (I)		въздушна	
внеса (P)	import	възел	knot, junction
внасям (I)		възли	
внезапно	suddenly	възклицание	exclamation
внимателен	attentive	възклицания	
внимателна		възобновя (P)	renew
водач	leader	възобновявам (I)	
водачи		възход	ascendance
вожд	leader	вълна	wool
вождове		вълна	wave
вражда	enmity	вълни	
вражди		въодушевен	enthusiastic
временен	temporary	въодушевена	
временна		върховен	supreme
всестранен	comprehensive	върховна	
всестранна		въстание	uprising
всред	in the middle of	въстания	
входен	pertaining to entrance	вяра	faith
входна		вери	
въведа (P)	introduce	вятър	wind
въвеждам (I)		ветрове	
въглища	coal	газ	gas
възглавявам (I)	head, supervise	газове	

географски	geographic	губернатор	governor
географска		губернатори	
германец	a German	гънка	fold, crease
германци		гънки	
глава	head; chapter	гъстота	density
глави			
гласувам (I)	vote	данни	information, data
глътка	gulp, swallow	данък	tax
глътки		данъци	
годен	able	двигател	mover
година		двигатели	
големина	size	двоен	double
големини		двойна	
горски	pertaining to forest	добри	dense forests
горска		дейност (f.)	activity
гравировка	engraving	действителен	actual, real
гравировки		действителна	
градинар	gardener	деление	division
градинари		дело	deed
градинарство	horticulture	дела	
градче	small town	на дело	in fact
градчета		демократичен	democratic
грозде	grapes	демократична	
група	group	десертен	pertaining to dessert
групи		десертна	
		дестилация	distillation

десятка — a group of ten, a ten
десятки

дефект — defect
дефекти

дефинирам (I) — define

деятел — worker, agent
деятели

див — wild
дива

диктатура — dictatorship

диктувам (I) — dictate

дипломатически — diplomatic
дипломатическа

дискусия — discussion
дискусий

дисциплинарен — disciplinary
дисциплинарна

длъжност (f.) — duty, function
длъжности

добия (P) — obtain, get
добивам (I)

доброволен — voluntary
доброволна

доброволец — volunteer
доброволци

доброволчески — pertaining to volunteer
доброволческа

доверен — trustworthy
доверена

доверие — confidence

доверя се (P) — trust, confide
доверявам се (I)

довечен — lifelong
довечна

довърша (P) — drink up
довършвам (I)

доколкото — as far as

доктрина — doctrine
доктрини

дол — ravine
долове

доминиращ — dominant
доминираща

домат — tomato
домати

допринеса (P) — contribute
допринасям (I)

допълнителен — additional
допълнителна

дори — even

досегашен	recent	дъскорезница	saw-mill
досегашна		дъскорезници	
достигам (I)	reach	евреин	Jew
достигна (P)		евреи	
достъп	access (to)	единица	unit
достъпен	accessible	единици	
достъпна		единство	unity
дребен	small	едноок	one-eyed person
дребна		едноока	
древен	ancient	едър	big, large
древна		едра	
дух	spirit, morale	екзархия	exarchate
духове		екзекутирам (I)	execute, put to death according to law
духовен	spiritual	екзекутиране	execution
духовна		електрификация	electrification
дълбочина	depth	емиграция	emigration
дълбочини		емигрирам (I)	emigrate
дължина	length	енергичен	energetic
дължини		енергична	
дървен	of wood	енергия	energy
дървена		ера	era
дърводелство	carpentry	ери	
държавен	pertaining to state	есенция	essence
държавна		естествен	natural
държане	holding	естествена	
дъска, дъски	board		

етнически	ethnic
етническа	
железопътна линия	railway
железопътни линий	
жертва	victim, sacrifice
жертви	
жестокост (f.)	cruelty
жестокости	
живописен	vivid, picturesque
живописна	
животновъдство	cattle-breeding, livestock
жизнен	vital
жизнена	
жител	inhabitant
жители	
житен	pertaining to grain
житна	
житница	granary
житници	
заведение	institution, establishment
заведения	
завиден	enviable
завидна	
завод	factory
заводи	
завърна се (P)	come back
завръщам се (I)	
задължение	obligation
задължения	
задължителен	obligatory
задължителна	
заключа (P)	conclude
заключавам (I)	
заключение	conclusion
заключения	
законодателен	legislative
законодателна	
законопроект	bill
законопроекти	
закрепна (P)	gain strength
закрепвам (I)	
залеж	deposit
залежи	
залез	sunset
залив	bay, gulf
заливи	
залея (P)	flood, sweep over
заливам (I)	
залича (P)	delete, eradicate
заличавам (I)	

замесен involved
замесена

заместя (P) replace
заместям (I)

замисля се (P) become thoughtful
замислям се (I)

занаятчийски pertaining to artisan
занаятчийска

занаятчийство handicraft

занаятчия artisan
занаятчий

занимая се (P) busy oneself, be occupied
занимавам се (I)

зает occupied, busy
заета

западам (I) decline
западна (P)

запитване interpellation, interrogation
запитвания

заповед (f.) order, command
заповеди

засегнат affected
засегната

заселя се (P) settle
заселвам се (I)

заселник settler
заселници

засиля (P) strengthen
засилвам (I)

засяване sewing, planting

засегна (P) affect, concern
засягам (I)

засягам concerning
засягама

затвърдяване strengthening, hardening

захар (f.) sugar

захарен pertaining to sugar
захарна

звенар member of Звено organization
звенари

звено link
звена

звуча (I) sound

здравен healthy
здравна

зеленчуков pertaining to vegetable
зеленчукова

земевладение landownership

зет son-in-law
зетове

злоупотребя (P) abuse
злоупотребявам (I)

значителен considerable, significant
значителна

зърнени храни grain

иго enslavement, yoke

идеал ideal
идеали

идеолог ideologist, philosophizer
идеолози

йерархия hierarchy

избираем eligible
избираема

избор election, choice
избори

извоювам (I) win

извърша (P) do, accomplish, commit
извършвам (I)

издание edition
издания

изделие product
изделия

изземa (P) take away
изземвам (I)

изискване demand
изисквания

изход outlet, exit
изходи

излизане appearing, publishing
излизания

излишек surplus
излишеци

излишен superfluous
излишна

изложа (P) expose
излагам (I)

изменение change, alteration
изменения

изнамеря (P) invent
изнамирам (I)

изникна (P) grow up, appear
изниквам (I)

изобилие abundance

изоставя (P) abandon
изоставям (I)

изпозатворя (P) pick up and jail
изпозатварям (I)

използувам (I) exploit, use

изправя се (P) confront with, stand up
изправям се (I)

изпълнителен executive, careful
изпълнителна

изразя (Р) express
изразявам (I)

изселя (Р) transplant
изселвам (I)

изселя се (Р) emigrate
изселвам се (I)

изстина (Р) catch cold; become cold
изстивам (I)

източник source
източници

източно-православен Eastern Orthodox
източно-православна

изчисля (Р) calculate
изчислявам (I)

изявя (Р) express
изявявам (I)

икономически pertaining to economics
икономическа

именно namely

имигрирам (I) imigrate

имот property
имоти

императорски pertaining to emperor
императорска

империалистичен imperialistic
империалистична

имунитет immunity

инвентар inventory

индиректен indirect
индиректна

индустриален industrial
индустриална

индустриализация industrialization

индустрия industry
индустрий

инженерство engineering

инициатива initiative
инициативи

инспектор inspector
инспектори

инсталация installation
инсталаций

инстанция instance
инстанций

интелигентен intelligent
интелигентна

интелигенция intelligentsia

интензивен intensive
интензивна

интерпелация интерпелаций	interpellation
Ислям	Islam
каменни въглища	coal
каменовъглен каменовъглена	pertaining to coal
кандидат кандидати	candidate
каолин	kaolin
карстов карстова	pertaining to karstland
карта карти	card, map
католик католици	Catholic
квадратен квадратна	square
кварц	quartz
керамичен керамична	pertaining to ceramics
класически класическа	classic
климатичен климатична	climatic
клон клонове	branch
книжовност (f.)	literature
княжество княжества	principality
княз князе	prince
коалиция коалиций	coalition
кожарство	leather industry
кожен кожена	pertaining to leather
кожа	pertaining to skin
колега колеги	colleague
колективно	collectively
колиба колиби	hut
колония колоний	colony
колхоз колхози	kolkhoz
комисар комисари	commissar
комисия комисий	commission

комитет	committee	кормило	helm, rudder
комитети		кормила	
компетентен	competent	крайбрежие	seashore
компетентна		крайбрежия	
конгрес	congress	крайност (f.)	extreme
конгреси		крайности	
консервен	(pertaining)to canning	край	king
консервена		краде	
консервирам(I)	can	крепост (f.)	fortress
конституция	constitution	крепости	
конституций		кресло	arm-chair
консулство	consulate	кресла	
консулства		криза	crisis
консумативен	consumative	кризи	
консумативна		криминален	criminal
контрибуция	contribution	криминална	
контрибуций		кристален	crystal
контрол	control	кристална	
контролирам(I)	control	критикувам (I)	criticise
концесия	concession	кръвопролитен	bloody
концесий		кръвопролитна	
копие	copy	кръстоносен поход	crusade
копия		кръстоносни походи	
коприна	silk	кръстоносец	crusader
коридор	corridor	кръстоносци	
коридори			

кула — tower
кули

кулминационна точка — culmination

култ — cult

курорт — resort
курорти

късо — short
къса

късам (I) — tear (break)
съкъсам (P)

кът — nook, corner
кътове

латински — latin
латинска

лечебен — healing
лечебна

лига — league
лиги

лигнитен — pertaining to lignite
лигнитна

ликвидирам (I) — liquidate

ликьор — liqueur

лимонит — limonite

линия — line, ruler
линий

липса — lack
липси

листо — leaf, petel
листа / листя

листа — list, series of names
листи

личен — personal
лична

личност (f.) — personality, person.
личности

лозарски — vine-growing
лозарска

лозарство — horticulture

лозе — vineyard
лози

лъжа се (I) — deceive oneself
налъжа се (P)

любознателност (f) — curiosity, inquisitiveness

маджар — Hungarian
маджари

мак — poppy

малолетен — underage
малолетна

малочислен — not numerous
малочислена

малцинство	minority	местен	local
малцинства		местна	
манган	manganese	местоположение	locality
манганов	pertaining to manganese	металургия	metallurgy
манганова		механик	mechanic
манифактурен	pertaining to drapery	механици	
манифактурна		мечтая (I)	daydream
мантия	mantle	минен	pertaining to mining
мантий		минна	
масив	massif	минерал	mineral
масиви		минерали	
материален	pertaining to material	мир	peace
материална		мисионерство	missionary activity
машинен	pertaining to machine	мистериозно	mysteriously
машинна		мисъл (f.)	thought
мебел	furniture	мисли	
мебели		млекарство	dairy industry
мед	copper	мълкна (P)	become silent
медицински	medicinal, medical	мълквам (I)	
медицинска		многочислен	numerous
междувременно	in the meantime	многочислена	
мелничар	miller	множество	crowd
мелничари		молба	request
мелничарство	flower industry	молби	
месен	pertaining to meat	момиче	girl
месна		момичета	

монархия monarchy
монархий

монах monk
монаси

мострен pertaining to sample
мострена
мострен панаир sample fair

мохамеданин Moslem
мохамедани

мощен mighty
мощна

мрамор marble

мрачен gloomy
мрачна

мрежа net, network
мрежи

мъдър wise
мъдра

мъча се (I) try, endeavor
помъча се (P)

набера (P) gather, collect
набирам (I)

навечерие eve

надморски above sea level
надморска

надмощие supremacy

надпреварвам се (I) compete

назнача (P) appoint
назначавам (I)

наказание punishment
наказания

накърнен insulted
накърнена

наложа (P) impose, enforce
налагам (I)

намаление decrease
намаления

намерение intention
намерения

нанеса (P) deposit, set down
нанасям (I)

нападение attack
нападения

напластя (P) lay on
напластявам (I)

напоителен soaking, irrigating
напоителна

напоя (P) irrigate
напоявам (I)

направлявам (I) direct

напразно in vain

напрежение tension
нараства (P) grow bigger
нарастам (I)
наред along (with)
наредба decree
наредби
народност (f,) nationality
народности
наруша (P) violate, disturb
нарушавам (I)
нарежа (P) slice, cut
нарязвам (I)
населен populated
населена
насилствен forcible
насилствена
наследствен hereditary
наследствена
насочване aiming, directing
настойчив persistent
настойчива
настроен attuned, disposed
настроена
настроение mood
наука science
науки

находище deposit
находища
национален national
национална
национализирам (I) nationalise
националност (f.) nationality
националности
началство chief(s), superior(s)
началства
неграмотен illiterate
неграмотна
неграмотност (f.) illiteracy
недоволен dissatisfied
недоволна
недоволство dissatisfaction
недоразумение difference of opinion
недоразумения
недоумение perplexity
независим independent
независима
незачитан disregarded
незачитана
незначителен insignificant
незначителна
неизпълнение unfulfillment
неизбежно suddenly

необходимост (f)	necessity
неограничен	unlimited
неограничена	
непосредствен	direct
непосредствена	
непринуден	unconstrained
непринудена	
неприятел	enemy
неприятели	
неприятелски	hostile
неприятелска	
неразрешен	unresolved
неразрешена	
неспокойство	unrest, restlessness
несполучлив	unsuccessful
несполучлива	
неспособност (f)	inability
неспособности	
нестабилност (f)	instability
несъгласие	disagreement
несъгласия	
несъобразителност (f.)	tactlessness
нетърпение	impatience
неумолим	inexorable
неумолима	
неуспех	failure
неуспехи	
неутрален	neutral
неутрална	
низина	lowland
низини	
нисък	low
ниска	
новосъздаден	newly created
новосъздадена	
нога	foot, footing
нозе	
нормален	normal
нормална	
обаяние	fascination
обвинение	accusation
обвинения	
обвинител	prosecutor
обвинители	
обвинявам (P)	accuse
обвинявам (I)	
обвържа (P)	bind
обвързвам (I)	
обединя (P)	unify
обединявам (I)	

обективен обективна	objective
обема (P) обемам (I)	comprise
обещание обещания	promise
обитавам (I)	inhabit
обичай обичаи	custom
обложа (P) облагам (I)	impose taxes, tax, assess
област (f.)	province, region
области	
облекча (P) облекчавам (I)	relieve
обработваем обработваема	tillable, arable
образ образи	image
образец образци	model, sample
образование	education
образователен образователна	educational
обратно	back
обстоятелство обстоятелства	circumstance
обтегнат обтегната	strained
обущар обущари	shoemaker
обхвана (P) обхващам (I)	embrace, comprise
общински общинска	municipal
обявя (P) обявявам (I)	declare
обяснение обяснения	explanation
овощарство	fruit-growing
оголен оголена	stripped, denuded
одобрение	approval
одобря (P) одобрявам (I)	approve
ознаменувам (I)	symbolise
оказа (P) оказвам (I)	exercise, exert
оказа се (P) оказвам се (I)	turn out, come out

околност (f.) vicinity
околности

окончателен definitive, final
окончателна

окончателно definitively

окупирам (I) occupy

олово lead

опасност (f.) danger
опасности

описание description

опозиция opposition

опозная се(P) get acquainted
опознавам се (I)

опълча (P) antagonize
опълчвам (I)

орган organ
органи

организация organization
организаций

организирам(I) organize

ориз rice

орнамент ornament
орнаменти

ос (f.) axis, axle
оси

освежа (P) refresh
освежавам (I)

осветление enlightement

осигуря (P) assure, insure
осигурявам (I)

ослепея (P) become blind
ослепявам (I)

ослепя (P) blind
ослепявам (I)

османски Ottoman
османска

основа basis
основи

основа (P) found
основавам (I)

особеност (f.) peculiarity
особености

оставка resignation
оставки

осъдя (P) try, judge, sentence
осъждам (I)

осъзная (P) realize
осъзнавам (I)

отбележа (P) note, point out
отбелязвам (I)

отгатна (P) guess
отгатвам (I)

отглеждам (P) raise, bring up
отглеждам (I)

отдалеч from afar

отец father
отци

отечествен pertaining to fatherland
отечествена

отзова (P) recall
отзовавам (I)

откажа се (P) give up, resign
отказвам се (I)

отмъщение vengeance

отнася се be concerned with (/do/)

отново again, anew

отпразнувам (I) celebrate

отрека (P) deny
отричам (I)

отровен poisonous
отровна

отслабна (P) weaken
отслабвам (I)

отстраня (P) remove
отстранявам (I)

отстъпя (P) retreat
отстъпвам (I)

оттегля се (P) withdraw (oneself)
оттеглям се (I)

отхвърля (P) throw away, reject
отхвърлям (I)

очаквам (I) expect

пазарен pertaining to market
пазарна

пакт pact
пактове

палатка tent
палатки

паля (I) light, set a fire
запаля (P)

памук cotton

панаир fair
панаири

параход ship, steamer
параходи

паричен pertaining to money
парична

парламентарен parlamentary
парламентарна

партизан партизани	partisan	писателски писателска	pertaining to writer
партия партий	party	план планове	plan
парче парчета	piece	плато плата	plateau
пасище пасища	pasture	пленя (P) пленявам (I)	capture
патриаршия	patriarchy	плодороден плодородна	fertile
пауза паузи	pause	плодородие	fertility
период периоди	period	площ (f.) площи	area
персийски персийска	Persian	плюс	plus
персонал	personnel, staff	повинност (f.)	obligation, service
петролен петролна	pertaining to petroleum	повиша (P) повишавам (I)	promote
печат	press	погледна (P) поглеждам (I)	glance
печеля (I)	earn, gain	погълна (P) поглъщам (I)	swallow, engulf
пионка пионки	pawn	поданство	citizenship
пипало пипала	feeler, tentacle	подбера (P) подбирам (I)	select, pick out
пирит	pyrite	поддръжка	support

подкопая (P)	undermine
подкопавам (I)	
подмолен	secret, underground
подмолна	
подновя (P)	renew
подновявам (I)	
подобря (P)	improve
подобрявам (I)	
подпадна (P)	fall (under)
подпадам (I)	
подпиша (P)	sign
подписвам (I)	
подразделение	subdivision
подразделения	
подтик / импулс	impulse
подтици	
подтисна (P)	suppress, stamp out
подтискам (I)	
подходящ	suitable
подходяща	
подчертая (P)	underline, emphasize
подчертавам (I)	
подчинен	subordinate
подчинена	
подчиня се (P)	subordinate oneself
подчинявам се (I)	
позиция	position
позиций	
ласкава	flattered
ласкава	
полегат	sloping gently
полегата	
полза	benefit
ползи	
ползувам се (I)	benefit
в полите на	...at the foot of ...
политика	politics
полицейски	pertaining to police
полицейска	
полиция	police
полиции	
положение	situation, position
положения	
полунощ	midnight
помежду	among
помилвам (I)	pardon
помощ (f.)	help, aid
помощи	
понастоящем	at present, currently
по-нататъшен	further on
по-нататъшна	

понижа (P) lower
понижавам (I)

попреча (P) prevent, stop
попречвам (I)

поради because of

поробен enslaved
поробена

порцелан porcelain

порцеланов pertaining to porcelain
порцеланова

посещение visit
посещения

посланик ambassador
посланици

последица consequence
последици

посредством by means of

постъпка action, deed
постъпки

потекло descent, origin

поток brook, stream
потоци

потуша (P) extinguish, suppress
потушавам (I)

почва soil, ground

починал died
починала

православен Orthodox
православна

правосъдие justice

практика practice

преброяване census
преброявания

преведа (P) translate, tranfer
превеждам (I)

превзема (P) take over
превземам (I)

превозно средство means of transport
превозни средства

преврат coup d'état
преврати

прегледност (f) clarity, comprehension

преговарям (I) negotiate

преговори (pl.) negotiations

прегърна (P) embrace
прегръщам (I)

предвид considering, taking into consideration

предвождам (I) lead; (se) be led

предишен former, previous
предишна

предмет object
предмети

предоставя (P) leave to
предоставям (I)

предполагам (P) suppose, assume
предполагам (I)

предприемчив enterprising
предприемчива

предприятие enterprise
предприятия

председател president
председатели

предстои /ми/ (I) am faced with (doing)

предстоящ fortcoming, imminent, impending
предстояща

предшественик predecessor
предшественици

преждевременно beforehand

презморски oversea
презморска

прекося (P) cross (over)
прекосявам (I)

премахна (P) abolish, remove, suspend
премахвам (I)

премина (P) go over, pass
преминавам (I)

премяна change of clothes

пренеса (P) carry over
пренасям (I)

преобразувам (I) transform

препитавам се (I) subsist

препитание subsistence, livelihood

препоръка recommendation
препоръки

преработя (P) process, revise
преработвам (I)

преформиране re-reforming

преследвам (I) pursue, persecute

престана (P) cease, stop
престаавам (I)

престиж prestige

престолонаследник successor to the throne
престолонаследници

претопя (P) assimilate, melt down
претопявам (I)

претърпя (P) undergo, endure
претърпявам (I)

пречка obstacle
пречки

приблизително approximately

привърженик — follower
привърженици

привърша (P) — finish
привършвам (I)

придворен — pertaining to the Royal Household
придворна

придружа (P) — accompany
придружавам (I)

придържане — supporting

приемен — pertaining to reception
приемна /стая/ — reception room

призная (P) — admit, acknowledge
признавам (I)

признателност (f) — gratitude

придойда (P) — flood
приждам (I)

приключа (P) — conclude, close
приключвам (I)

приключение — adventure
приключения

примитивен — primitive
примитивна

принадлежност (f) — belonging(s)
принадлежности

принц — prince
принцове

принцип — principle
принципи

припомня си (P) — recall
припомням си (I)

природа — nature

природен — natural
природна

присвоя (P) — appropriate, take for oneself
присвоявам (I)

присъда — sentence
присъди

присъединение — annexation

присъединя (P) — join to
присъединявам (I)

присъствие — presence

притека се (P) — come (run) to the (assistance) of
притичам се (I) /на помощ/

приток — tributary
притоци

причина — reason, cause
причини

проведа (P) — carry out
провеждам (I)

провинция — province
провинции

провлак	strait; isthmus
провлаци	
проводник	conductor
проводници	
прогресивен	progressive
прогресивна	
произведение	product
произведения	
производителен	productive
производителна	
произход	origin
произхождам (I)	descend
прокарам (P)	put through; draw
прокарвам (I)	
прокуратура	prosecutor's office
прокурор	public prosecutor
прокурори	
пролетариат	proletariat
промяна	change
промени	
проникна (P)	penetrate
проникам (I)	
прорежа (P)	cut through
прорязвам (I)	
просвета	education
простра се (P)	stretch (out), be spread
простирам се(I)	
просторен	vast, specious
просторна	
пространство	space
пространства	
протестант	Protestant
протестанти	
противник	opponent
противници	
проход	pass
проходи	
проходим	passable
проходима	
процедура	procedure
процедури	
процентен	pertaining to percentage
процентна	
процес	process, proceedings
процеси	
прочистя (P)	clean, purge
прочиствам (I)	
прочета (P)	read (through)
прочитам (I)	
птицевъдство	poultry raising
пулпирам (I)	make jam

пълноводен swollen (river)
пълноводна

първоначален primary, original
първоначална

работен working
работна

работлив industrious
работлива

работнически pertaining to worker
работническа

равен even, equal
равна

равнина plain
равнини

равнище level
равнища

радикален radical
радикална

радио radio
радиа

разбия (P) defeat
разбивам (I)

развалина ruin
развалини

развитие development

развълнувам (I) agitate

раздвижа (P) begin moving
раздвижвам (I)

разделение division

разказ story, narrative
разкази

разменя (P) exchange
разменям (I)

разнообразен varied, various
разнообразна

разочаровам (I) disapoint

разположа (P) situate; (se) be situated
разполагам (I)

разпростра се (P) spread out
разпростирам се (I)

разпространение spreading

разпусна (P) dismiss, dossolve
разпускам (I)

разреша (P) permit
разрешавам (I)

разсеян scattered; absent-minded
разсеяна

разтворя (P) open (wide)
разтварям (I)

разход expenditure
разходи

разцепя (P)	split
разцепвам (I)	
разширя (P)	make wider, broaden
разширявам (I)	
рай	paradise
район	region, area; district
райони	
рамо	shoulder
рамена / рамене	
раница	knapsack
раници	
раса	race
раси	
растение	plant
растения	
рафинерия	refinery
рафинерии	
рационално	efficiently
ревизия	revision
ревизии	
революционер	revolutionary
революционери	
революция	revolution
революции	
регентски	pertaining to regent
регентска	
регентство	regency
регистрирам (I)	register
редица	row, series
редици	
редом	side by side
рядък	scarce, thin
рядка	
режим	regime
режими	
резерва	reserve
резерви	
рекичка	small river, stream
рекички	
ректор	rector (university)
ректори	
религиозен	religious
религиозна	
религия	religion
религии	
репарация	reparation
репарации	
репорт	report
репорти	
респективно	respectively
реформа	reform
реформи	

реформирам (I)	reform
риболовство	fishery, fishing industry
римлянин римляни	a Roman
рицин	ricin
роден родна	native
роднински роднинска	pertaining to relative
рожден рождена	pertaining to birth
роза рози	rose
руда руди	ore
ръководство	guidance, leadership
ръководя	guide, lead
самостоятелен самостоятелна	independent
сантиметър сантиметри	centimetre
сателит сателити	satellite
сближение	closer relationship
сбогувам се (I)	say good-bye
сбъдне се (P) сбъдва се (I)	come true
сваля (P) свалям (I)	pull down
сваря (P) варя (I)	boil
свежда се до	it comes to
свещеник свещеници	priest
свикам (P) свиквам (I)	call together
свлека (P) свличам (I)	slide down, bring down
своеволие своеволия	arbitrary act
свържа (P) свързвам (I)	connect
свършек	end, close
седалище седалища	seat, main office
секретар секретари	secretary
семеен семейна	pertaining to family
сероводород	sulphur dioxide

сесия	session	смекча (P)	soften, mitigate
сесии		смекчавам (I)	
символ	symbol	смесване	mixture, mingling
символи		смъртен	deadly
симпатия	sympathy	смъртна	
симпатии		смъртност (f.)	mortality
система	system	смътен	vague
системи		смътна	
скамейка	bench	снимка	photograph, snapshot
скамейки		снимки	
склон	slope	собственост (f)	ownership
склонове		сол (f.)	salt
сключа (P)	conclude, sign a (contract)	солница	salt-pan, salt-cellar
сключвам (I)		солници	
скотовъдство	cattle-raising	сочен	juicy, succulent
скъп	expensive	сочна	
скъпа		социален	social
следвоенен	post-war	социална	
следвоенна		социално	socially
служебен	pertaining to office, official	соя	soy-bean(s)
служебна		спечеля (P)	earn, gain
слушател	listener	спечелвам (I)	
слушатели		списание	magazine, review (monthly or weekly)
слънчев	sunny	списания	
слънчева		списък	list, roll
слънчоглед	sunflower	списъци	

спогодба	agreement
спогодби	
спокоен	calm
спокойна	
сполетя (Р)	befall
сполетявам (I)	
спомогна (Р)	contribute
спомагам (I)	
споменат	mentioned
спомената	
спонтанно	spontaneously
способен	able, capable
способна	
сравнително	comparatively
сравня (Р)	compare
сравнявам (I)	
сребърен	of silver
сребърна	
средиземноморски	pertaining to Mediterranean
средиземноморска	
средство	means
средства	
срок	period, term
срокове	
стандарт	standard
стачка	strike
стачки	
стегнат	tight, tidy
стегната	
стенографски	stenographic
стенографска	
степен	degree, extent
степени	
стил	style
столетие	century
столетия	
стопански	economic
стопанска	
сторя (Р)	do, make
сторвам (I)	
стремеж	endeavor
стремежи	
стремя се (I)	endeavor, strive
строг	strict
строга	
строителство	building up
стръмен	steep
стръмна	
студент	student
студенти	

стъпка	step	съд	court of justice
стъпки		съдилища	
султан	sultan	съдба	fate
султани		съдебен	legal, judicial
сума	sum, amount	съдебна	
суми		съдия	judge
суров	raw, rough	съдий	
сурова		съзаклятие	conspiracy
сусам	sesame	съзаклятия	
суспендирам (I)	suspend	съмишленик	adherent
сухопътен	pertaining to land	съмишленици	
сухопътна		съмнявам се (I)	doubt
сформирам (P)	rearrange	осъмня се (P)	
сформировам (I)		съобщение	communication; announcement
счета се (P)	consider oneself	съобщения	
считам се (I)		съответен	proper, suitable, corresponding
събитие	event, happening	съответна	
събития		съпротива	resistance
съвестно ми е	feel scruples about	сърдечно	cordially
съвет	council; counsel, advice	съседство	neighborhood
съвети		съсредоточа (P)	concentrate
съветник	adviser, counselor	съсредоточавам (I)	
съветници		съсредоточен	concentrated
съгласно	according to	състояние	condition
		сътрудничество	collaboration

съчетая (P)	combine	тенденция	tendency
съчетавам (I)		тенденции	
същевременно	simultaneously	теократичен	theocratic
съществен	essential	теократична	
съществена		територия	territory
съществувам (I)	exist	територии	
същина	essence	термален	thermal
същност (f.)	essence, substance	термална	
в същност	actually,virtually	терор	terror
съюз	alliance, union	терористичен	terroristic
съюзи		терористична	
съюзник	ally	тече	it flows
съюзници		течение	current, stream
		течения	
таен	secret	титла	title
тайна		титли	
тактика	tactics	тогавашен	of that time
твърде	rather, too	тогавашна	
твърдя (I)	assert	топография	topography
тежа (I)	weigh	топографски	topographic
текст	text	топографска	
текстове		тор	fertilizer, manure
текстилен	pertaining to textile	торове	
текстилна		тормозен	oppressed, bothered, tormented
телеграф	telegraph	тормозена	
телеграфи			

точка — point, dot
точки

традиция — tradition
традиции

траспорт — transport

транспортен — pertaining to transport
транспортна

триъгълник — triangle
триъгълници

трон — throne
тронове

трудов — pertaining to work
трудова

трупи (pl.) — log(s), trunk(s)

тъкач — weaver
тъкачи

тъкачество — weaving industry

търся — seek, demand

тютюнев — pertaining to tobacco
тютюнева

убежище — refuge
убежища

убиец — murderer
убийци

убийство — murder, killing
убийства

увелича (P) — increase, enlarge
увеличавам (I)

увеличение — increase
увеличения

уволня (P) — dismiss, discharge
уволнявам (I)

удар — blow, stroke
удари

узная (P) — come to know, learn
узнавам (I)

узряване — ripening

узурпирам (I) — usurp

указател — indicator
указатели

умерен — moderate
умерена

умра (P) — die
умирам (I)

унисон — unison, accord

унищожение — destruction

упадък — decline

упорствувам (I) — obstinate

употреба — use, employment

упражня (P) — exercise
упражнявам (I)

упълномощa (P) — empower
упълномощавам (I)

упътя (P) — direct
упътвам (I)

ураний — uranium

уредя (P) — arrange
уреждам (I)

усет — insight, sense

усилено — strenuously

условие — condition
условия

услуга — favor
услуги

успех — success
успехи

успокоен — relaxed, relieved (of anxiety)
успокоена

установя (P) — establish
установявам (I)

устройство — organization, arrangement

усърдие — zeal

участвувам (I) — participate

участие — participation

учебен — learned, scholarly
учебна

учение — doctrine, teaching
учения

ученик — pupil, school boy
ученици

училищен — pertaining to school
училищна

учреждение — office, department, institution
учреждения

учтиво — politely

фабрика — factory
фабрики

фаза — phase
фази

фактор — factor
фактори

факултетски — pertaining to faculty
факултетска

фалшивикация — counterfeiting

фанатизъм — fanaticism

фастък — peanut
фастъци

фауна — fauna

федерация — federation
федерации

фигура — figure
фигури

физиография — geomorphology, physical geography

финансий — finance

фирма — firm
фирми

флора — flora

фронт — front
фронтове

функция — function
функции

фурнир — veneer

характеризирам (I) — characterize

химикал — chemical
химикали

химически — chemical
химическа

хлебар — baker
хлебари

хранителен — pertaining to food, nourishing
хранителна

християнин — Christian
християни

хром — chrome

хромов — pertaining to chrome
хромова

царувам (I) — reign

цел (f.) — goal, aim
цели

целя (I) — aim for, have as a goal

ценен — valuable
ценна

централен — central
централна

цех — union, guild
цехове

цивилен — civil
цивилна

циганин — gypsy
цигани

цигара — cigarette
цигари

цимент — cement

цинк — zinc

цифра — figure, number
цифри

църква — church
  църкви

цъфна (P) — blossom
  цъфвам (I)

чай — tea

чернозем — black earth

чистя (I) — clean
  почистя (P)

читалня — reading room
  читални

човешки — human
  човешка

чрез — by means of, through

шега — joke, jest
  шеги

шилинг — shilling
  шилинги

ширина — width, latitude
  ширини

широколистен — having wide leaves, deciduous
  шилоколистна

шосеен — pertaining to road
  шосейна

шперплат — plywood

шперплатен — pertaining to plywood
  шперплатна

щастие — happiness, luck

щета — damage
  щети

щрудел — strudel

юридически — pertaining to law
  юридическа

юрист — jurist
  юристи

*U. S. GOVERNMENT PRINTING OFFICE : 1962 O - 629413